

Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania Miasto Włocławek

Lokalna Strategia Rozwoju

Włocławek, maj 2023

**Rzeczpospolita
Polska**

**Województwo
Kujawsko-Pomorskie**

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Spis Treści

WYKAZ SKRÓTÓW	3
1. CHARAKTERYSTYKA PARTNERSTWA LOKALNEGO	4
1.1 Nazwa i forma prawna	4
1.2 Proces tworzenia partnerstwa i doświadczenie.....	4
1.3 Opis Struktury LGD	6
1.4 Skład organu decyzyjnego.....	7
1.5 Rozwiązania stosowane w procesie decyzyjnym	7
1.6 Dokumenty regulujące funkcjonowanie LGD.....	8
2 CHARAKTERYSTYKA OBSZARU I LUDNOŚCI OBJĘTEJ WDRAŻANIEM LSR.....	9
2.1 Opis i mapa obszaru.....	9
2.2 Ludność Włocławka	11
2.3 Spójność obszaru	12
3 PARTYCYPACYJNY CHARAKTER LSR	14
3.1 Partycypacyjne metody przygotowywania LSR zasady.....	14
3.2 Dane z konsultacji społecznych	19
3.3 Wyniki przeprowadzonej analizy wniosków z konsultacji	23
3.4 Analiza przyjęcia bądź odrzucenia propozycji przedstawionych przez konsultowane grupy.....	24
3.5 Współpraca z lokalną społecznością na etapie wdrażania LSR.	27
3.6 Wzmocnienie partnerskiej współpracy członków we wdrażaniu LSR.....	28
4 ANALIZA POTRZEB I POTENCJAŁU LSR	29
4.1 Analiza potrzeb i potencjałów LSR na podstawie danych zastanych	29
4.2 Grupy docelowe szczególnie istotne z punktu widzenia realizacji LSR oraz ich problemy	37
4.2.1 Seniorzy	37
4.2.2 Ludzie młodzi (do 24 roku życia).....	39
4.2.3 Kobiety.....	41
4.3 Analiza, w jaki sposób LGD może wesprzeć lokalne inicjatywy, uwzględniając wdrażanie pozostałych instrumentów terytorialnych na danym obszarze	42
5 SPÓJNOŚĆ, KOMPLEMENTARNOŚĆ I SYNERGIA.....	43
5.1 Zgodność LSR z Programem FEDKiP	43
5.2 Zgodność i komplementarność LSR z innymi dokumentami planistycznymi i strategiami	44
5.3 Komplementarność i synergia przedsięwzięć w LSR oraz integrowanie sektorów, partnerów, zasobów i branż ..	47
5.4 Wartość dodana podejścia LEADER	48
6 CELE I WSKAŹNIKI	50
7 SPOSÓB WYBORU I OCENY OPERACJI ORAZ SPOSÓB USTANOWIENIA KRYTERIÓW	54
7.1 Ogólna charakterystyka rozwiązań formalno-instytucjonalnych	54
7.2 Innowacyjność w kryteriach wyboru operacji	56
7.3 Inkluzywność w kryteriach wyboru operacji.....	56
8 PLAN DZIAŁANIA	57
9 PLAN FINANSOWY	57
10 MONITORING I EWALUACJA	58
11 WYKAZ WYKORZYSTANEJ LITERATURY	62
ZAŁĄCZNIKI DO LSR.....	63
Formularz 1: Cele i przedsięwzięcia	63
Formularz 2: Plan działania.....	64
Formularz 3: Budżet LSR	69
Formularz 4: Plan wykorzystania budżetu LSR.....	70

Wykaz Skrótów

EFS+	Europejski Fundusz Społeczny Plus
EFSI	Europejski Fundusz Inwestycji Strategicznych
FEdKiP	Fundusze Europejskie dla Kujaw i Pomorza
GUS	Główny Urząd Statystyczny
LGD	Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania Miasto Włocławek
LSR	Lokalna Strategia Rozwoju
MOPR	Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie
NGO	Organizacja Pozarządowa / Organizacje Pozarządowe
OPP	Organizacja Pożytku Publicznego
OPS	Ośrodek Pomocy Społecznej
PUP	Powiatowy Urząd Pracy
RLKS	Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność
ROPS	Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej
SPS	Strategia Polityki Społecznej Województwa Kujawsko-Pomorskiego do roku 2030
Stowarzyszenie	Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania Miasto Włocławek
Strategia	Lokalna Strategia Rozwoju
UTW	Uniwersytet Trzeciego Wieku
WCOPiW	Włocławskie Centrum Organizacji Pozarządowych i Wolontariatu

1. Charakterystyka partnerstwa lokalnego

1.1 Nazwa i forma prawna

Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania Miasto Włocławek jest dobrowolnym zrzeszeniem osób fizycznych i prawnych zawartym dla wspierania działań na rzecz rozwoju miasta Włocławek i lokalnego społeczeństwa. Stowarzyszenie posiada osobowość prawną i działa na podstawie przepisów:

- Ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach (Dz. U. 2020 poz. 2261 z póź. zm.)
- Ustawa z dnia 20 lutego 2015 r. o rozwoju lokalnym z udziałem lokalnej społeczności (Dz. U. 2022 poz. 943. z póź. zm.)
- ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie Dz. U. nr 96 poz. 873, Dz. U z 2022 r poz. 1327,1265,1812 z póź. zm.
- Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) NR 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006
- Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) NR 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności, Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu, Migracji i Integracji, Fundusz Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu Wsparcia Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizowej.

Stowarzyszenie uzyskało wpis do KRS w dniu 09.12.2015 roku pod numerem 0000590987.

1.2 Proces tworzenia partnerstwa i doświadczenie

Fundamentalną przesłanką utworzenia LGD była potrzeba wsparcia i animacji lokalnej społeczności w celu odbudowywania społeczno-gospodarczych funkcji miasta, które Włocławek zaczął tracić w wyniku przemian gospodarczych i politycznych zachodzących w kraju. Inicjatywa utworzenia LGD została zaproponowana w czerwcu 2015 roku przez Włocławskie Centrum Organizacji Pozarządowych i Wolontariatu. Pracownicy WCOPiW zauważyli, że potrzebne jest zawiązanie wielosektorowego partnerstwa, aby zwiększyć zakres i skuteczność działań adresowanych do lokalnej społeczności. W związku z tym rozpoczęto prace nad utworzeniem Stowarzyszenia. W specjalnie wystosowanym piśmie zostali zaproszeni przedstawiciele podmiotów społeczno-gospodarczych, instytucji publicznych oraz mieszkańców. Pierwsze zebranie zainteresowanych stron odbyło się 17 sierpnia 2015 roku w Urzędzie Miasta, którego konsekwencją było utworzenie dwóch zespołów: do opracowania Statutu LGD oraz do opracowania analizy SWOT. W ich skład weszli przedstawiciele różnych sektorów posiadający doświadczenie w zakresie opracowywania ww. dokumentów. Instytucjami najbardziej zaangażowanymi na tym etapie prac były między innymi OR PCK, PWSZ we Włocławku, Gmina Miasto Włocławek, WCOPiW, Fundacja Caietanus, MOPR oraz Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom i Dorosłym z Niepełnosprawnością Intelktualną OLIGO. Działania osób zaangażowanych doprowadziły do zorganizowania zebrania założycielskiego, w którym wzięło udział 15 przedstawicieli sektora publicznego (w tym Gmina Miasto Włocławek), 58 przedstawicieli sektora gospodarczego i społecznego oraz 55 mieszkańców. Podczas zebrania podjęto uchwałę o powołaniu Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania Miasto Włocławek, uchwalono statut i wybrano Komitet Założycielski, w skład którego weszło po 5 reprezentantów z każdego sektora. Na przestrzeni ostatnich lat partnerstwo uległo wielu zmianom. W poczet

członków zostały przyjęte nowe organizacje oraz mieszkańcy, natomiast wykreśleni zostali lub sami zrezygnowali bierni członkowie, którzy nie angażowali się w budowanie pogłębionego partnerstwa. Rezygnacja członków była szczególnie widoczna na początku wdrażania LSR, kiedy partnerstwo dopiero się zawiązywało, jednak z upływem lat przypadki te są incydentalne. W chwili obecnej do LGD należą najważniejsze organizacje, przedstawiciele wszystkich sektorów, reprezentanci wielu środowisk, z obszaru działania LSR, a przede wszystkim ludzie zaangażowani w życie społeczne Włocławka. Ich wiedza i doświadczenie są potencjałem Stowarzyszenia wykorzystywanym we wszystkich obszarach działalności począwszy od pozyskiwania wiedzy o obszarze i jego mieszkańcach poprzez przygotowywanie strategii działania, promocję LGD, docieranie do istotnych grup zidentyfikowanych w LSR, aż po pomoc w realizacji operacji grantowych. Nieformalną formą zacieśniania współpracy między stronami samorządową, społeczną i gospodarczą stały się szkolenia oraz „Śniadania Trzech Sektorów” stwarzające okazje do lepszego poznania się partnerów, budowania wzajemnego zaufania i szacunku do często odmiennych form działania, a także wypracowywania dobrych praktyk współpracy.

LGD w latach 2016-2023 realizowała na terenie Włocławka LSR na podstawie umowy ramowej o warunkach i podstawie realizacji LSR zawartej z Samorządem Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 19 maja 2016r na kwotę 5 807 717,96 zł. Celem głównym było: tworzenie warunków dla włączenia społecznego oraz wsparcie mieszkańców Miasta Włocławek w zakresie aktywizacji społeczno-zawodowej. W ramach tego celu realizowano działania:

- w zakresie realizacji rozwiązań z obszaru aktywnej integracji o charakterze środowiskowym,
- wspierające rozwiązania w zakresie społeczności lokalnej i animacji społecznej,
- zwiększające aktywność mieszkańców w obszarze aktywności gospodarki społecznej i przedsiębiorczości społecznej.

W latach 2018-2022 przeprowadzono 25 naborów wniosków w odpowiedzi, na które wpłynęły do LGD 163 wnioski o powierzenie grantu, z czego z 92 podpisano umowy grantowe. Stopień wykorzystania budżetu przez wnioski wybrane do realizacji na dzień 31.03.2023 wynosi 99,67%.

Poza operacjami grantowymi LGD prowadziło działania doradcze w trakcie naborów wniosków oraz informacyjne, niezwiązane z konkretnymi naborami. Grupa prowadziła działania animacyjne w postaci warsztatów i szkoleń (realizowane z kosztów bieżących) skierowane do osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem. W późniejszym okresie (od marca 2020) działania objęły organizacje wspierające te osoby. Warsztaty i wydarzenia organizowane dla osób bezrobotnych lub z niepełnosprawnościami cieszyły się dużym zainteresowaniem, były ciekawe i innowacyjne, jak na przykład warsztaty z autoprezentacji.

LGD w ramach realizacji LSR angażowała się także w projekty finansowane z innych źródeł niż EFS, w tym również w partnerstwie.

Projekty realizowane w partnerstwie:

- *„Zainspirowani bogactwem włocławskiej kultury”* - projekt partnerski z Grupą Nieformalną Twardzielki, finansowany z Fundacji ANWIL dla Włocławka. Kwota dofinansowania 8 820 ,00 zł. Projekt realizowany był w terminie od 01.04. 2017 r. do 31.01.2018 r. i został skierowany do dzieci i młodzieży w wieku 10-16 lat i polegał na organizacji cyklu spotkań w miejscach związanych z szeroko rozumianą włocławską kulturą: muzeach, teatrze, kinie, galerii. Uczestnicy mieli możliwość obejrzenia nie tylko spektaklu czy wystawy, ale również meczu piłkarskiego czy występu lokalnego artysty. Uczestnicy mieli również możliwość spróbowania swoich sił w nauce tańca dzięki 10-godzinnym warsztatom tanecznym.
- *„Kiedy byłem w Twoim wieku...”* – projekt partnerski realizowany z Fundacją na Rzecz Rozwoju Kujawskiej Szkoły Wyższej we Włocławku „Vladislawia”, finansowany z Fundacji ANWIL dla Włocławka w terminie 01.06.2018 do 28.02.2019. Kwota dofinansowania 7 200,00 zł. Projekt był skierowany do dzieci, młodzieży, dorosłych i seniorów mieszkających na terenie miasta Włocławka, a zwłaszcza osiedla Śródmieście. Każdy uczestnik został zaproszony do udziału w cyklu spotkań warsztatowych, które dotyczyły szeroko rozumianej kultury czasów dawnych i współczesnych.

Projekty realizowane samodzielnie:

- *Kawiarnia Obywatelska „Śródmieście Cafe”* projekt finansowany ze środków Gminy Miasto Włocławek. Kwota dofinansowania 79 999,50 zł. Realizacja projektu polegała na prowadzeniu kawiarni obywatelskiej „Śródmieście Cafe” przy ul. 3 Maja 9 we Włocławku w terminie 14.02.2019 do 31.12.2019 roku. Celem projektu było m.in. zapewnienie przestrzeni służącej do badania potrzeb i oczekiwań mieszkańców obszaru oraz wypracowywania i konsultowania planowanych rozwiązań, a także kreowanie i wspieranie lokalnych liderów i inicjatyw społecznych oraz pobudzanie interesariuszy do aktywnego udziału w procesie rewitalizacji.
- *„Akademia Szkolna I”* projekt finansowany ze środków Gminy Miasto Włocławek w terminie od 01.04.2019r. do 31.12.2019r. Kwota dofinansowania 20 000,00 zł. W ramach realizowanego zadania LGD Miasto Włocławek wspierało rodziny i szkołę w rozwijaniu zainteresowań oraz pasji dzieci i młodzieży, a także zagospodarowywało im czas wolny od zajęć szkolnych w terminie od kwietnia do grudnia 2019 roku.
- *„Nie ma jak wakacje!”* projekt finansowany ze środków Gminy Miasto Włocławek w terminie od 01.06.2019 r. do 30.09.2019 r. Kwota dofinansowania 18 000,00 zł. W ramach projektu zostały zrealizowane interdyscyplinarne zajęcia o tematyce związanej z kształtowaniem umiejętności psychologicznych, poznawczych oraz artystycznych i sportowych pozwalających dzieciom i młodzieży na aktywne spędzenie czasu wolnego podczas wakacji.
- *„III Włocławskie SENIORALIA 2019”* projekt finansowany ze środków Gminy Miasto Włocławek umowa podpisana na kwotę dofinansowania 10 000,00 zł. Celem głównym realizacji zadania było zorganizowanie dla seniorów III Włocławskich SENIORALIÓW 8 października 2019 roku.
- *„Akademia Szkolna II”* projekt finansowany ze środków Gminy Miasto Włocławek w terminie 01.04.2020 r. do 31.12.2020 r. Kwota dofinansowania 16 000,00 zł. W ramach projektu były organizowane zajęcia dodatkowe dla dzieci i młodzieży podobnie jak w I edycji projektu.
- *„Nie ma jak wakacje! 2”* finansowany ze środków Gminy Miasto Włocławek w terminie 01.06.2020 r. do 30.09.2020 r. Kwota dofinansowania 20 000,00 zł. W ramach projektu, podobnie jak w jego I edycji były organizowane zajęcia dla dzieci w celu zagospodarowania im czasu wolnego w okresie wakacji.

1.3 Opis Struktury LGD

Organami Stowarzyszenia są: Walne Zebranie Członków, Zarząd, Rada i Komisja Rewizyjna. Stowarzyszenie jest partnerstwem trójsektorowym, składającym się z przedstawicieli sektora publicznego, sektora społecznego i sektora gospodarczego. Członkowie Stowarzyszenia dzielą się na członków zwyczajnych, wspierających i honorowych. Na dzień 30 kwietnia 2023 r. do Stowarzyszenia należało 49 organizacji i osób, w tym 14 podmiotów reprezentujących sektor publiczny, 7 organizacji i 16 mieszkańców reprezentujących sektor społeczny oraz 12 organizacji reprezentujących sektor gospodarczy. Spośród członków LGD zostały zidentyfikowane także grupy interesu. Do grupy interesu sektora publicznego należą m.in. przedstawiciele władz samorządowych miasta członkowie rady miasta, samorządowe jednostki organizacyjne gminy lub powiatu. Do grup interesu sektora społecznego należą przede wszystkim mieszkańcy, organizacje pozarządowe, kościoły i związki wyznaniowe, związki zawodowe, inne dobrowolne zrzeszenia i ruchy obywatelskie. Do grup interesu sektora gospodarczego należą w szczególności podmioty prowadzące działalność gospodarczą, w tym przedsiębiorstwa społeczne, samorząd gospodarczy wraz z cechami branżowymi i rzemioł, izbami gospodarczymi lub przemysłowo-handlowymi oraz rzemieślniczymi. Analizując poszczególne grupy stwierdzono, że grupa interesu sektora publicznego posiada największą siłę nacisku na pozostałe grupy.

Skład członków LGD zapewnia zrównoważony udział i systematyczne włączenie grup szczególnie ważnych w realizacji LSR w proces planowania i wdrażania poszczególnych działań. Członkowie LGD reprezentują istotne dla funkcjonowania miasta instytucje, przedsiębiorstwa, organizacje, często są silnymi liderami w lokalnej społeczności. Daje to sposobność wykorzystania i wymianę wiedzy, informacji, doświadczeń, zasobów (np. organizacje

funkcjonujące w partnerstwie udostępniają sobie bazę lokalową), a także inicjowanie i koordynowanie działań mających na celu tworzenie i umacnianie przychylnych warunków dla funkcjonowania i rozwoju organizacji społecznych oraz instytucji działających na rzecz społeczności lokalnej.

LGD jest organizacją inkluzywną, która chętnie poszerza grono swoich członków o nowe osoby i instytucje. Aby stać się członkiem zwyczajnym lub wspierającym LGD w przypadku osób fizycznych należy złożyć pisemną deklarację przystąpienia do Stowarzyszenia i przestrzegania jego Statutu, a w przypadku osób prawnych dodatkowo należy dostarczyć uchwałę danego organu zawierającą deklarację przystąpienia do Stowarzyszenia i wskazać osobę reprezentującą. Nabycie członkostwa następuje na mocy uchwały Zarządu. Nadanie godności członka honorowego następuje uchwałą Walnego Zebrania Członków na wniosek Zarządu. Zarząd składa się obecnie z 6 członków, a każdy sektor posiada w nim dwóch reprezentantów. Wśród członków Zarządu jest 4 mężczyzn oraz 2 kobiety, w tym przedstawicielka seniorów. Kadencja Zarządu trwa 3 lata. Skład Zarządu powinien reprezentować różne grupy interesu, w związku z czym zapisy Statutu podkreślają istotność włączenia do Zarządu osób reprezentujących ludzi młodych do 25 r.ż. oraz seniorów.

Statut umożliwia członkom przedkładanie Zarządowi wniosków w zakresie działalności Stowarzyszenia. Wszelkie uwagi partnerzy mogą zgłaszać pisemnie, osobiście, telefonicznie lub mailowo również za pośrednictwem biura. Często też pracownicy biura lub członkowie organów LGD kontaktują się z wybranymi partnerami w celu zasięgnięcia opinii lub pomocy w rozwiązaniu określonego problemu. Członkowie mają prawo zwołania Nadzwyczajnego Zebrania Członków na wniosek 1/3 wszystkich zwyczajnych członków Stowarzyszenia, albo pisemny wniosek Komisji Rewizyjnej. Statut Stowarzyszenia zapewnia partnerom możliwość decydowania o najważniejszych kwestiach działalności LGD oraz kolegialny sposób podejmowania decyzji, które w pierwszym terminie zapadają większością głosów przy obecności co najmniej połowy liczby obecnych członków lub bez względu na liczbę uprawnionych członków uprawnionych do głosowania w drugim terminie.

1.4 Skład organu decyzyjnego

Statut LGD przewiduje, że organem decyzyjnym w zakresie wyboru operacji, które mają być realizowane w ramach Lokalnej Strategii Rozwoju oraz ustalania kwoty wsparcia jest Rada LGD. Wyboru jej członków dokonuje Walne Zebranie Członków na 3-letnią kadencję. Statut przewiduje także pewne ograniczenia dotyczące członków Rady LGD: członek Rady LGD nie może być równocześnie członkiem Komisji Rewizyjnej ani członkiem Zarządu LGD. Ponadto nie może być zatrudniony w Biurze LGD, pozostawać z członkami Zarządu LGD lub członkami Komisji Rewizyjnej w stosunku podległości z tytułu zatrudnienia lub pozostawać z członkami Zarządu LGD w związku małżeńskim, albo w stosunku pokrewieństwa lub powinowactwa w linii prostej, pokrewieństwa lub powinowactwa w linii bocznej do drugiego stopnia albo być związani z tytułu przysposobienia, opieki lub kurateli.

W skład Rady wchodzi przedstawiciele trzech sektorów: publicznego, społecznego i gospodarczego. Przedstawiciele poszczególnych. Radę LGD tworzy 6 kobiet oraz 2 mężczyzn. Każdy sektor reprezentowany jest przez 2 osoby.

1.5 Rozwiązania stosowane w procesie decyzyjnym

Istotne znaczenie w procesie podejmowania decyzji ma sieć współpracy z innymi miejscowymi partnerami zarówno publicznymi, społecznymi i gospodarczymi, członkami stowarzyszenie LGD, liderami lokalnej społeczności z różnych obszarów, którzy w razie potrzeby pracują w zespołach konsultacyjno doradczych. Ta metoda pozwala na uniknięcie konfliktów i sprzyja tworzeniu bardziej zrównoważonych decyzji, a jednocześnie zwiększa zaangażowania mieszkańców i zwiększa prawdopodobieństwa, że działania podejmowane będą skuteczne. Praca zespołów, przyniosła wymierny skutek w postaci dokonania zapisu w Statucie LGD w § 28 powoływanie zespołów konsultacyjno-doradczych określającymi ich prawa i obowiązki.

Uchwałą walnego zebrania zostało powołane Biuro LGD, które zapewnia obsługę organizacyjno – techniczną organów LGD i Walnego Zebrania. Biuro, które znajduje się przy ul. Piekarskiej 6 (centrum miasta) na terenie objętym GPR, jest czynne przez 8 godzin, 5 dni w tygodniu oraz posiada zaplecze lokalowe i techniczne niezbędne do realizacji swoich zadań.

W biurze zatrudnione są 3 osoby z doświadczeniem umożliwiającym profesjonalne i sprawne prowadzenie biura oraz realizację projektów ze środków zewnętrznych, których szczegółowe kwalifikacje i obowiązki reguluje Regulamin Biura LGD:

- Dyrektor Biura LGD – osoba z wyższym wykształceniem i co najmniej trzyletnim doświadczeniem w pracy w organizacjach pozarządowych oraz doświadczeniem w pracy na podobnym stanowisku kierowniczym, znająca programy Unii Europejskiej;
- Kierownik biura ds. projektów, animacji i współpracy – osoba z co najmniej dwuletnim doświadczeniem w pracy w organizacjach pozarządowych znająca programy Unii Europejskiej i posiadająca doświadczenie w ich realizacji;
- Główny Księgowy - osoba z wykształceniem minimum średnim i co najmniej dwuletnim doświadczeniu w rozliczaniu projektów finansowanych ze środków Unii Europejskiej, znająca zasady prowadzenia dokumentacji kadrowej i płacowej oraz umiejętnie posługująca się programami do obsługi kadr i księgowości.

Pracownicy biura biorą udział we wdrażaniu LSR, prowadzą m.in. nabory wniosków, zajmują się poradnictwem dla beneficjentów, monitorują prawidłowość realizacji projektów, a także prowadzą działalność promocyjną LGD. Ponadto wspierają radę w weryfikacji wniosków i przygotowaniu dokumentacji po naborze. Pracownicy biura odpowiedzialni są także za plan szkoleń i realizują w praktyce plan komunikacji z mieszkańcami obszaru na którym realizowana jest LSR. W celu podnoszenia swoich kompetencji.

Pracownicy biura oraz członkowie Stowarzyszenia regularnie biorą udział w szkoleniach podnoszących kwalifikacje oraz poszerzających wiedzę z zakresu funduszy unijnych w tym programu LEADER oraz prawa krajowego jak np. szkolenia z zakresu RODO.

Stowarzyszenie posiada także umowę z kancelarią prawną w zakresie obsługi prawnej, umowę z GIODO w zakresie ochrony danych osobowych, umowę z firmą obsługującą generator naboru wniosków oraz przeprowadzającą ewaluację zewnętrzną, a także w razie potrzeb zleca prace związane z obsługą informatyczną biura.

1.6 Dokumenty regulujące funkcjonowanie LGD

L.p.	Akt prawny	Zakres regulacji	Sposób uchwalenia/zmiany
1.	Statut	<ul style="list-style-type: none"> • Zawiera minimalny zakres uregulowań zgodnie z ustawą prawo o stowarzyszeniach oraz ustawą o rozwoju lokalnym, • organem nadzoru jest Marszałek Województwa Kujawsko-Pomorskiego, • wprowadzenie dodatkowego organu odpowiedzialnego za wybór operacji – Rady LGD wraz z wskazaniem jego kompetencji; • określenie organu LGD kompetentnego w zakresie uchwalenia LSR i jej aktualizacji oraz kryteriów wyboru, • uregulowania dotyczące zachowania bezstronności członków organu decyzyjnego w 	Zmiany w statucie są podejmowane Uchwałą Walnego Zebrania Członków większością kwalifikowaną 2/3 głosów członków obecnych na Walnym Zebraniu

		<p>wyborze operacji (w tym przesłanki wyłączenia z oceny operacji),</p> <ul style="list-style-type: none"> • zasady nabywania członkostwa w LGD oraz jej organach, 	
2.	Regulamin Rady LGD	<ul style="list-style-type: none"> • szczegółowe zasady i tryb działania, • zasady zwoływania i organizacji posiedzeń; • rozwiązania dotyczące wyłączenia z oceny, • zasady podejmowania decyzji w sprawie wyboru operacji, • zasady protokołowania posiedzeń organu decyzyjnego. Uchwała Walnego Zebrania Członków podjęta zwykłą większością głosów w obecności co najmniej połowy ogólnej liczby członków, 	Uchwała Walnego Zebrania Członków podjęta zwykłą większością głosów w obecności co najmniej połowy ogólnej liczby członków.
3.	Regulamin Zarządu LGD	<ul style="list-style-type: none"> • szczegółowe zasady i tryb działania, • zasady zwoływania i organizacji posiedzeń, • podział zadań pomiędzy członków Zarządu, • zasady protokołowania posiedzeń, 	Uchwała Walnego Zebrania podjęta zwykłą większością głosów w obecności co najmniej połowy ogólnej liczby członków
4.	Regulamin Komisji Rewizyjnej	<ul style="list-style-type: none"> • szczegółowe zasady i tryb działania, • zasady zwoływania i organizacji posiedzeń, • zasady prowadzenia działań kontrolnych, • protokołowania posiedzeń, 	Uchwała Walnego Zebrania Członków podjęta zwykłą większością głosów w obecności co najmniej połowy ogólnej liczby członków
5.	Regulamin Biura LGD	<ul style="list-style-type: none"> • szczegółowe zasady i tryb działania, • podział obowiązków pomiędzy pracownikami, • warunki zatrudnienia i wynagrodzenia, • pracowników biura, 	Uchwała Zarządu podjęta zwykłą większością głosów w obecności co najmniej połowy ogólnej liczby członków.

2 Charakterystyka obszaru i ludności objętej wdrażaniem LSR

2.1 Opis i mapa obszaru

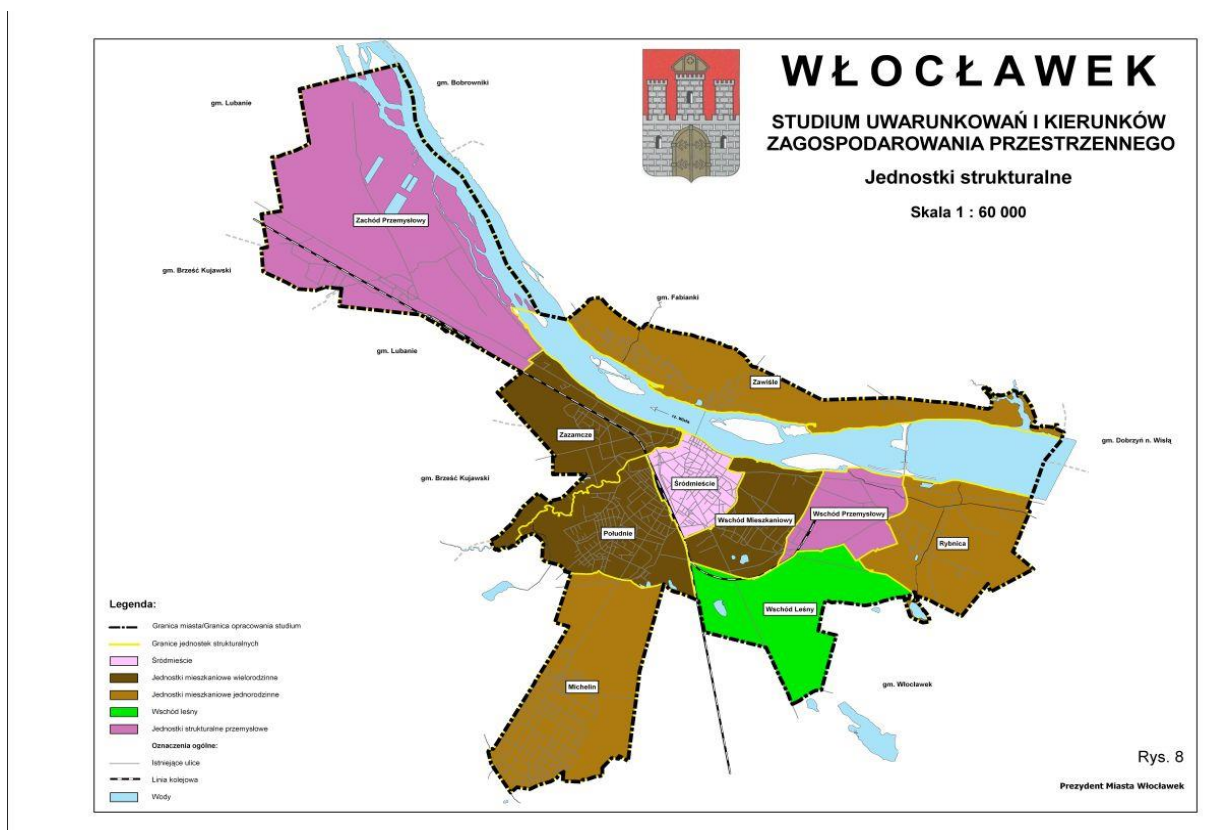
LGD działa na obszarze Włocławka, miasta na prawach powiatu. Obszar objęty przez LSR w całości pokrywa się z granicami administracyjnymi miasta.

Włocławek znajduje się w centralnej części Polski, w południowo-wschodniej części województwa kujawsko-pomorskiego, na obu brzegach Wisły oraz Zgłowiączki, w Kotlinie Płockiej.

Powierzchnia Włocławka to 84,32 km², natomiast gęstość zaludnienia 1247 osom/km². W obrębie miasta wydzielone jest 10 osiedli:

- **Śródmieście** – centrum miasta, jest najstarszą częścią miasta obfitującą w zabytki, ale także miejscem o znacznej degradacji społecznej. Obszar Śródmieścia objęty został objęty GPR.

- **Zazamcze** – południowo-zachodnia część miasta. Jest to osiedle mieszkaniowe z pełną infrastrukturą oświatową, dostępem do służby zdrowia i usług. Od zachodniej strony otoczone lasami.
- **Zachód Przemysłowy** – zachodnia część miasta, która została włączona do Włocławka w latach 70. XX wieku ze względu na rozwijający się przemysł chemiczny. Jest to osiedle mieszkaniowe domów jednorodzinnych z tradycjami rolniczymi bez infrastruktury oświatowej i usług.
- **Południe** – południowa część miasta o największej liczbie mieszkańców; osiedle mieszkaniowe z pełną infrastrukturą oświatową, dostępem do służby zdrowia i usług.
- **Wschód Mieszkaniowy** – sąsiaduje ze Śródmieściem, Wschodem Przemysłowym oraz rzeką Wisłą, Jest osiedlem mieszkaniowym z niewielką częścią przemysłową i pełną infrastrukturą oświatową, dostępem do służby zdrowia i usług.
- **Wschód Leśny** – południowo-wschodnia część miasta i obejmująca tereny leśne z niewielkim jeziorem, będące głównie miejscem wypoczynku i rekreacji mieszkańców.
- **Wschód Przemysłowy** – wschodnia część miasta, nad Wisłą, w której znajdują się tereny przemysłowe - głównie rozwija się przemysł papierniczy, metalowy, ceramiczny, budowlany i chemiczny.
- **Rybnica** – wschodnia część miasta, obejmująca tereny leśne i przemysłowe kwalifikowane jako tereny zalewowe.
- **Michelin** – południowa część miasta, oddzielona lasem. Jest to osiedle mieszkaniowe otoczone lasami z podstawową infrastrukturą oświatową, dostępem do służby zdrowia i usług.
- **Zawiśle** – prawobrzeżna, północna część miasta. Jest to osiedle mieszkaniowe otoczone lasami z podstawową infrastrukturą oświatową, dostępem do służby zdrowia i usług.

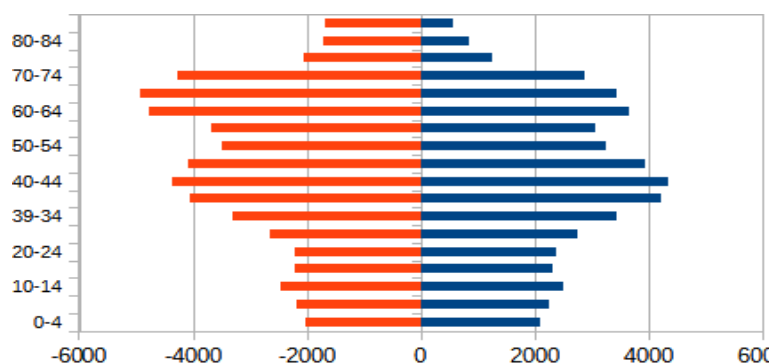
Rysunek 1: Rysunek 1: Mapa obszaru objętego LSR z zaznaczeniem granic poszczególnych osiedli. Źródło: Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego, Urząd Miejski we

Osiedle	Liczba mieszkańców, stan na 31 grudnia 2020 r.	Powierzchnia
Południe	3 0318	578 ha
Śródmieście	21 562	274 ha
Zazamcze	18 779	558 ha
Wschód Mieszkańowy	14 829	402 ha
Michelin	7 887	963 ha
Zawiśle	3 374	791 ha
Wschód Przemysłowy	1 868	338 ha
Zachód Przemysłowy	1 194	203 ha
Rybnica	1 011	661 ha
Wschód Leśny	16	681 ha

Tabela 1: Liczba mieszkańców i powierzchnia Włocławskich osiedli. Źródło: Urząd Miasta Włocławek, Wydział Spraw Obywatelskich

2.2 Ludność Włocławka

Na dzień 31 grudnia 2020r. Włocławek zamieszkiwało 105 180 osób, w tym 56 060 kobiet i 49 120 mężczyzn (GUS, Bank Danych Lokalnych).

Wykres 1: Piramida wieku mieszkańców Włocławka. Stan na 31 grudnia 2020r. Opracowanie własne. Źródło: Bank Danych Lokalnych

Ludność Włocławka według ekonomicznych grup wieku

- wiek przedprodukcyjny – 16 142 osoby tj. 15,3% populacji miasta,
- wiek produkcyjny - 60 712 osób tj. 57,7% populacji miasta,
- wiek poprodukcyjny 28 326 osób tj. 26,9% populacji miasta.

Włocławek jest miastem doświadczającym negatywnego zjawiska demograficznego jakim jest wzrost liczby ludności w wieku poprodukcyjnym. Grupa osób w wieku nieprodukcyjnym w porównaniu do województwa kujawsko-pomorskiego kształtuje się na dużo niższym poziomie (wskaźnik dla województwa wynosi 62,2%). Na każde 100 osób w wieku produkcyjnym przypadały 73,2 osoby w wieku nieprodukcyjnym. Współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi wynosił we Włocławku 34,6% (w tym samym okresie dla województwa

kujawsko-pomorskiego wynosił 27,9%). Przyrost naturalny w mieście w 2020r. , kolejny rok z rzędu był ujemny i wynosił -6,41. Powyższe dane wskazują, na fakt, że społeczeństwo miasta starzeje się, a porównując dane z lat poprzednich wynika, że trend ten jest postępujący.

2.3 Spójność obszaru

Włocławek jest spójnym i istotnym obszarem do realizacji LSR. Strategią zostanie objęty obszar całego miasta zgodnie z jego granicami administracyjnymi. W związku z tym na całym terenie oddziaływania LSR obowiązuje takie samo prawo lokalne, a wszyscy mieszkańcy korzystają z tej samej infrastruktury jak np. wspólne instytucje kultury, placówki oświatowe, komunikacja, opieka zdrowotna, drogi i media. Na uwagę zasługuje również fakt, że Włocławek posiada długą historię oraz silne przemysłowe tradycje, które po części zdecydowały o losach miasta i jego mieszkańców.

Obszarem dla realizacji LSR jest teren jednego miasta – Włocławka. Miasto położone jest w Kotlinie Włocławskiej, nad Wisłą oraz jej lewobrzeżnym dopływem - rzeką Zgłowiączką. Stanowi ono atrakcyjny pod względem przyrodniczo-krajobrazowym teren z rozległymi obszarami lasów na obrzeżach miasta, w których można znaleźć liczne ścieżki spacerowe oraz szlaki PTTK, z bogatą szatą roślinną, wieloma gatunkami zwierząt, zróżnicowanym ukształtowaniem powierzchni, jeziorami, Zalewem Włocławskim, urokliwą skarpą wiślaną oraz unikalną w warunkach miejskich doliną rzeki Zgłowiączki. Podczas przeprowadzonych konsultacji społecznych wśród mieszkańców Włocławka wykazano, że wymienione powyżej elementy środowiska przyrodniczego oraz 3 miejskie parki (im. Sienkiewicza, im Łokietka oraz Słodowo) są silnie zakotwiczone w świadomości wszystkich przebadanych grup społecznych. Każde z osiedli miasta ma dostęp do terenów zielonych – oprócz wymienionych wcześniej parków są to także skwery o łącznej powierzchni około 74ha.

Na obszarze 9 włocławskich osiedli znajdują się następujące formy ochrony przyrody:

- Gostynińsko-Włocławski Park Krajobrazowy – założony Uchwałą nr XIX/70/79 Wojewódzkich Rad Narodowych w Płocku i Włocławku z dnia 5 kwietnia 1979 r. w sprawie utworzenia Gostynińsko-Włocławskiego Parku Krajobrazowego. Część Parku znajduje się na terenie osiedla Wschód Leśny. Park został utworzony w celu ochrony terenów pradoliny Wisły.
- Rezerwat przyrody Kulin – założony Zarządzeniem Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 23 listopada 1967 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody. Jest położony w północnej części miasta Włocławek na prawobrzeżnej skarpcie Wisły, znajdujący się w obrębie osiedla Zawisłe. Obecnie jego powierzchnia wynosi 50,88 ha. Jest to jeden z najcenniejszych obiektów przyrodniczych na terenie środkowej Polski, chroniący gatunki ciepłolubnej roślinności stepowej, okrajowej, zaroślowej i leśnej, a także interesujące gleby oraz zwierzęta.
- dwa obszary Natura 2000, które obejmują obszary znajdujące się w obrębie osiedli Rybnica, Wschód Przemysłowy, Wschód Mieszkalny, Śródmieście, Zazamcze, Zachód Przemysłowy i Zawisłe. Są to:
  - Włocławska Dolina Wisły – utworzona decyzją Komisji z dnia 10 stycznia 2011 r. w sprawie przyjęcia na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG czwartego zaktualizowanego wykazu terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny (notyfikowana jako dokument nr C(2010) 9669)(2011/64/UE). Jest specjalnym obszarem ochrony siedlisk, kod obszaru PLH040039. Ostoja ma swój początek przy tamie we Włocławku i rozciąga się zgodnie z kierunkiem biegu Wisły do granic administracyjnych miasta i dalej, aż do Nieszawy. Ochroną zostało objęte koryto Wisły oraz terasa zalewową wraz z otaczającym obszarem i z lokalnie występującymi stromymi stokami doliny. Obszar jest ważnym miejscem z punktu widzenia ochrony ptaków. Stwierdzono tu 47 gatunków ptaków cennych dla ochrony przyrody w Europie m.in. bocian czarny, bielik, żuraw i derkacz. Obszar obejmuje część ekologicznego korytarza Wisły, który jest istotnym szlakiem migracji wielu gatunków roślin i zwierząt;
  - Dolina Dolnej Wisły – utworzona rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 21.07.2004 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000. Obszar specjalnej ochrony ptaków, kod obszaru PLB040003. Ostoja obejmuje międzywale doliny Wisły, zaczynając się na południowym wschodzie

Włocławka i biegnie dnem Pradawnej Doliny Toruńsko-Eberswaldzkiej do granic administracyjnych miasta i dalej, aż do odgałęzienia Martwej Wisły w Gdańsku.

- Użytek ekologiczny – został utworzony Rozporządzeniem nr 32/98 Wojewody Włocławskiego z 19.11.1998 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne. Jest to bagno o powierzchni 1 ha, znajdujące się na terenie osiedla Południe.
- Pomniki przyrody: Dąb Kujawiak, Cis Kolejarz i Dąb Zawiaślak.

Ze względu na fakt, iż obszar działania LSR jest terenem miejskim posiada też typowe dla miast czynniki środowiskowe. Problemem ludzi żyjących w środowisku miejskim jest hałas, który utrudnia wypoczynek, regenerację sił oraz zakłóca procesy psychospołeczne. Główne źródła hałasu to: drogowy, przemysłowy, kolejowy oraz pochodzące z terenów, gdzie odbywają się imprezy masowe. Wszystkie wymienione grupy tworzą wynikowy klimat akustyczny środowiska. Największym i najbardziej uciążliwym źródłem hałasu na terenie miasta jest komunikacja drogowa (przez miasto biegnie m.in. E 75, DK 62, DK 67). Komunikacja drogowa przyczynia się również do powstawania smogu, którego normy np. PM 10 są przekroczone przez 36 dni w roku.

Historia miasta sięga IX wieku, kiedy to powstał pierwszy gród u ujścia Zgłowiączki do Wisły. Prawa miejskie Włocławek otrzymał w XIII wieku. Przemysłowa historia miasta zaczyna się w 1916 roku kiedy otwarto pierwszą przetwórnictwo cykorii Ferda Bohma (dziś Rieber Foods Polska). W 1899 roku bracia Cassirerowie utworzyli największą w Polsce Fabrykę Celulozy, (ogłosiła upadłość w 1994 roku). W połowie XIX wieku została zbudowana fabryka maszyn rolniczych, instrumentów i aparatów fizycznych (dziś WIKA Polska, dawniej Manometry), w mieście funkcjonowało także 14 browarów, huta szkła, cegielnia, tartaki oraz szereg innych przedsiębiorstw. We Włocławku zarejestrowano w tamtym okresie 42 różne rzemiosła skupiające ogromną ilość rzemieślników. W 1862 miasto uzyskało połączenie kolejowe z innymi ośrodkami miejskimi w Królestwie Polskim. Na początku XX wieku rozwinął się przemysł fajansowy, ceramiczny, chemiczny, poligraficzny, metalowy i spożywczy. Po II Wojnie Światowej zniszczone miasto i znajdujące się na jego terenie fabryki zaczęły się odbudowywać. Miasto było bardzo uprzemysłowione, co do dnia dzisiejszego pozostało w świadomości wielu Włocławian jako cecha charakterystyczna Włocławka.

Obecnie spora część mieszkańców Włocławka boryka się z problemem jaki pojawił się w związku z transformacją ustrojową w latach 90. Po przekształceniach i często zamknięciu licznych i dużych włocławskich fabryk, gwałtownie wzrosło bezrobocie, a miasto zaczęło tracić swoją funkcję społeczno-gospodarczą. Stan ten pogłębiła utrata statusu miasta wojewódzkiego w 1998 roku. Postępująca marginalizacja Włocławka spowodowała, że w 2007 roku miasto zostało zakwalifikowane jako ośrodek subregionalny w Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Kujawsko-Pomorskiego. Brak miejsc pracy i wzrastające bezrobocie sięgające w 2003 roku 17,3% dotyczyło całego miasta, a jego skutki ekonomiczno-społeczne odczuwane są do dzisiaj. W jego konsekwencji nastąpiło spowolnienie gospodarki Włocławka związanej ze zmniejszeniem popytu na dobra i usługi, przy jednoczesnym zmniejszeniu przychodu miasta z podatków dochodowych i wzroście wydatków na pomoc społeczną. Nastąpił impas, z którego miasto wychodzi do dnia dzisiejszego próbując nadrobić stracone lata w zakresie inwestycji, rozwoju kultury czy w budowie społeczeństwa obywatelskiego. Bezrobocie wywarło też duży wpływ na społeczeństwo miasta. Część osób wyemigrowała, a ci którzy zostali i nie mogli znaleźć pracy byli zmuszeni korzystać ze świadczeń pomocy społecznej. Na poziomie indywidualnym wynikiem długotrwałego bezrobocia była utrata zaufania we własne siły, wyuczona bezradność, a także zanik gotowości do podjęcia pracy. Część osób pozostaje w tym stanie do dziś i nie może się przystosować do zmieniającej się rzeczywistości.

Włocławek, jako miasto z długą historią posiada bogate dziedzictwo kulturowe. Wśród wielu zabytków znajdujących się w mieście szczególne znaczenie ma dla mieszkańców Browar Bojańczyka, Kościół Św. Jana Chrzciciela, Pałac Müshama, Bazylika Katedralna oraz Czarny Spichrz (obiekty najczęściej przywoływane przez uczestników warsztatów strategicznych). Niematerialne dziedzictwo kulturowe Włocławka to Kujawskie Zapusty, czyli tradycja odwiedzania domów przez przebierańców pod koniec karnawału. Tradycja ta znalazła się na Krajowej Liście Niematerialnego Dziedzictwa Kulturowego, wśród 49 tradycji i zwyczajów z różnych zakątków Polski. Innymi

przykładami niematerialnego dziedzictwa jest Zespół Pieśni i Tańca Kujawy, reprezentujący miasto na koncertach w Polsce i za granicą oraz haft kujawski, który jest jednym z lepiej rozpoznawalnych haftów w kraju. Najbardziej rozpoznawalną marką miasta, również na skalę światową, jest włocławski fajans, produkowany we Włocławku nieprzerwanie przez około 120 lat. Oryginalna i rozpoznawalna ceramika jest swoistą wizytówką miasta, a mieszkańcom zależy, aby marka powróciła do świetności sprzed lat.

Ważną rolę we Włocławku odgrywa również sport. Miast słynie z wysoko rozwiniętej bazy sportowej, co zgodnie z oczekiwaniami mieszkańców umożliwia realizację wydarzeń sportowych o szerokiej skali, a sukcesy miejscowych klubów sportowych przekładają się na promocję miasta w kraju. Mieszkańcy od ponad 30 lat kibicują i utożsamiają się z klubem koszykarskim Anwil Włocławek.

3 Partycypacyjny charakter LSR

Partycypacyjny sposób przygotowania i realizacji LSR wg LGD odzwierciedla dawna norma prawna „Nic o nas bez nas”, która przez członków Stowarzyszenia jest rozumiana jako umożliwienie społeczeństwu decydowania o samym sobie. W związku z tym LSR jest dokumentem wypracowanym przy aktywnym udziale wszystkich sektorów społeczności miasta Włocławek od momentu diagnozowania lokalnego środowiska, aż po konsultowanie gotowego projektu, a w kolejnych krokach także realizację LSR. Lokalna społeczność sama najlepiej wie jakie ma potencjały i problemy, a rolą LGD jest przede wszystkim stwarzanie warunków i wspieranie ich w działaniach odpowiadających na najważniejsze potrzeby. Partycypacja buduje poczucie odpowiedzialności, powoduje, że ludzie chętnie się angażują i czują się potrzebni. Takie podejście gwarantuje wykorzystanie lokalnych potencjałów oraz doświadczenia poszczególnych członków społeczności, zwiększa świadomość, że poprzez udział w podejmowaniu decyzji mamy wpływ na kształtowanie najbliższego otoczenia.

Zarówno na etapie tworzenia jak i realizacji LSR uwzględniono zasady horyzontalne określone w art. 9 rozporządzenia 2021/1060, w tym:

- równości kobiet i mężczyzn;
- poszanowania praw podstawowych oraz przestrzeganie Karty praw podstawowych Unii Europejskiej;
- zasady równości szans i niedyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną, w tym zasadę dostępności dla osób z niepełnosprawnościami;
- zgodności działań z celem wspierania zrównoważonego rozwoju określonego w art. 11 TFUE, oraz z uwzględnieniem celów ONZ dotyczących zrównoważonego rozwoju, a także porozumienia paryskiego i zasady „nie czynić poważnych szkód”.

3.1 Partycypacyjne metody przygotowywania LSR zasady

W trakcie przygotowywania LSR uwzględniono zasadę czynnego udziału społeczności lokalnej. W tym celu powstał **punkt konsultacyjny**, który został utworzony w biurze LGD przy ul. Piekarskiej 6. Punkt był czynny w okresie opracowywania strategii w każdy poniedziałek w godzinach 10:00-14:00 lub w inny dzień po wcześniejszym umówieniu się. Przed wejściem do biura przygotowano plakat informujący o właśnie trwającym procesie opracowywania LSR zapraszający do wzięcia udziału w konsultacjach. Została również stworzona możliwość konsultacji online za pomocą środków komunikacji elektronicznej (Microsoft Teams). Punkt konsultacyjny udostępniał do opiniowania na miejscu oraz za pośrednictwem strony internetowej i mediów społecznościowych LGD wszystkie zebrane dane i przygotowane dokumenty na poszczególnych etapach tworzenia Strategii.

Kolejną metodą partycypacji było powołanie spośród stron zainteresowanych tworzeniem LSR **Zespołu Roboczego ds. Opracowania LSR**, który brał udział we wszystkich kluczowych etapach przygotowywania Strategii, analizując zebrane dane, wyciągając wnioski oraz podejmując decyzje dot. zakresu interwencji nowej LSR. Zespół, który swoją pracę rozpoczął w listopadzie 2022 r. i spotkał się 8 razy. Składał się z 11 osób, które reprezentowały różne instytucje oraz grupy społeczne:

- Osoba Nr 1 – kobieta, senior, reprezentant NGO – Kujawskiego Stowarzyszenia „Seniorzy Razem”, członek Miejskiej Rady Seniorów we Włocławku,
- Osoba Nr 2 – kobieta, senior reprezentant Stowarzyszenia „Amazonki” we Włocławku
- Osoba Nr 3 – mężczyzna, przedstawiciel młodzieży, uczeń Zespołu Szkół Technicznych we Włocławku, wolontariusz wydarzeń sportowych o zasięgu miejskim i ogólnopolskim,
- Osoba Nr 4 – kobieta, dyrektor Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego we Włocławku,
- Osoba Nr 5 – mężczyzna, członek Zarządu LGD, reprezentant przedsiębiorców,
- Osoba Nr 6 – kobieta, pracownik MOPR we Włocławku, animator społeczności lokalnej,
- Osoba Nr 7 – kobieta, reprezentant osób do 25 r. ż., pracownik Urzędu Miasta we Włocławku, członek Miejskiej Rady Pożytku Publicznego,
- Osoba Nr 8 – mężczyzna, reprezentant sektora publicznego, prezes Miejskiego Przedsiębiorstwa Energetyki Ciepłej Włocławek, członek Zarządu LGD
- Osoba Nr 9 – kobieta, reprezentant sektora publicznego – pracownik MOPR we Włocławku, animator społeczności lokalnej, członek Zarządu LGD,
- Osoba Nr 10 – mężczyzna, dyrektor Zakładu Aktywności Zawodowej we Włocławku, p.o dyrektora Centrum Opieki nad Dzieckiem we Włocławku, kurator sądowy, członek Stowarzyszenia Kuratorów Sądowych, członek Zarządu LGD,
- Osoba Nr 11 – kobieta, senior reprezentant sektora społecznego i gospodarczego, członek Zarządu Stowarzyszenia „Amazonki” we Włocławku.
-

Data	Działania podjęte przez zespół roboczy
02.11.2022 17.11.2022	Zaplanowanie i przygotowanie spotkań z mieszkańcami oraz ankiet diagnostycznych
14.12.2022	Opracowanie i analiza wniosków z konsultacji
10 i 24.01.2023	Analiza danych z ankiet diagnostycznych oraz wybór grup docelowych dla LSR
21.02.2023	Analiza fiszek projektowych
14 .03.2023	Formułowanie celów i przedsięwzięć oraz wskaźników
21.03.2023	Określenie planu działania i kosztorysu
17.04.2023	Rozpatrzenie wniosków zgłoszonych w trakcie konsultacji LSR i wprowadzenie zmian do projektu LSR
18.05.2023	Rozpatrzenie uwag i wniosków do LSR

Tabela 2 Terminy spotkań i zakres zadań zespołu roboczego

Praca zespołu roboczego rozpoczęła się od zidentyfikowania grup interesariuszy, których opinie będą szczególnie pomocne w procesie opracowywania LSR. Na podstawie analizy danych zastanych wskazano 6 istotnych grup: osoby do 24 r.ż., seniorzy, kobiety, osoby zatrudnione w placówkach edukacyjnych oraz jednostkach samorządu terytorialnego, organizacje pozarządowe oraz przedsiębiorcy. Podział ten umożliwił wzięcie udziału w diagnozie

partycypacyjnej przedstawicielom wszystkich sektorów istotnych dla LGD (sektor społeczny – NGO oraz mieszkańcy, publiczny i gospodarczy).

W celu dotarcia do jak największej liczby osób z informacją o możliwości zaangażowania się w tworzenie LSR zostały zastosowane różne narzędzia komunikacji z mieszkańcami. Informacje o planowanych spotkaniach z lokalną społecznością oraz innych kwestiach dotyczących prac związanych z tworzeniem LSR umieszczane były na stronie internetowej i koncie Facebook LGD, na stronach internetowych partnerów oraz w formie plakatów na tablicach ogłoszeń w Urzędzie Miasta oraz jego jednostek budżetowych. Informacje o spotkaniach publikowała także lokalne media. Pracownicy biura LGD zapraszali mieszkańców na spotkania również drogą mailową i telefoniczną wykorzystując własną bazę kontaktów (np. informowali o spotkaniach dyrektorów wrocławskich szkół zachęcając ich do przekazania informacji uczniom oraz nauczycielom) oraz korzystając z pomocy WCOPIW, które informowało organizacje NGO działające na terenie miasta mające kontakt z wieloma różnymi grupami społecznymi. Ponadto do wzięcia udziału w tworzeniu LSR byli zachęceni wszyscy interesariusze odwiedzający biuro, a osoby, które zadeklarowały udział proszone były o przyprowadzenie na spotkanie członka rodziny, kolegi/koleżanki itp.

Data	Działania podjęte przez zespół roboczy
02.11.2022 17.11.2022	Zaplanowanie i przygotowanie spotkań z mieszkańcami oraz ankiet diagnostycznych
14.12.2022	Opracowanie i analiza wniosków z konsultacji
10 i 24.01.2023	Analiza danych z ankiet diagnostycznych oraz wybór grup docelowych dla LSR
21.02.2023	Analiza fiszek projektowych
14 .03.2023	Formułowanie celów i przedsięwzięć oraz wskaźników
21.03.2023	Określenie planu działania i kosztorysu
17.04.2023	Rozpatrzenie wniosków zgłoszonych w trakcie konsultacji LSR i wprowadzenie zmian do projektu LSR
18.05.2023	Rozpatrzenie uwag i wniosków do LSR

Tabela 3: Terminy spotkań i zakres zadań zespołu roboczego

Pierwszym etapem procesu partycypacyjnego była diagnoza do przeprowadzenia której wykorzystano poniżej opisane narzędzia.

Spotkania z mieszkańcami

Zorganizowano 6 spotkań, po jednym dla każdej zidentyfikowanej grupy interesariuszy, które odbywały się w sali WCOPIW znajdującej się w centrum miasta przy ul. Żabiej 12a, z dogodnym dojazdem dla wszystkich mieszkańców. Sala położona jest na parterze, a brak barier architektonicznych umożliwia udział w spotkaniach wszystkim zainteresowanym mieszkańcom, w tym osobom z niepełnosprawnościami. Dobrano też dla poszczególnych grup najdogodniejsze godziny spotkań. Podział interesariuszy umożliwił sprawne przeprowadzenie konsultacji, a także pozwolił na pogłębienie moderowanej dyskusji, ponieważ uczestnicy mieli podobne doświadczenia, spostrzeżenia opinie i potrzeby, o których chętnie dyskutowali w gronie rozumiejących się wzajemnie osób.

Wszystkie spotkania były prowadzone według tego samego schematu i w trakcie każdego z nich wykorzystano następujące metody partycypacji:

- **zogniskowany wywiad grupowy**, czyli dyskusję prowadzoną przez moderatora w grupie celowo dobranych osób, skoncentrowaną wokół określonego tematu. Rozmowę ogniskowano przede wszystkim wokół jakości życia w mieście oraz grup społecznych istotnych dla realizacji LSR. Dyskusja dostarczyła Zespołowi cennych

informacji m.in. potrzebnych do określenia grup docelowych LSR, a jednocześnie pozwoliła grupie skupić swoje myślenie na Włocławku, co było niezbędne do przeprowadzenia kolejnego etapu spotkania.

- **World Cafe** – metodę tą zastosowano w celu zdefiniowania potencjałów miasta. Jej głównym celem było zidentyfikowanie obszarów, które mogą stanowić bazę do dalszego rozwijania działań w ramach instrumentu RLKS. Potencjały diagnozowano w czterech obszarach: zasoby naturalne, zasoby kulturowe, zasoby społeczno-instytucjonalne oraz zasoby materialno-techniczne miasta.
- **burza mózgów** połączona z głosowaniem – zadaniem uczestników było udzielenie odpowiedzi na pytanie prowadzącego „Co zmieniłabyś/ zmieniłbyś w mieście gdybyś mogła/mógł wydać na ten cel 100 milionów?”. Forma wypowiedzi była otwarta, a wszystkie pomysły zapisywane na tablicy. Następnie każdy uczestnik otrzymał możliwość oddania trzech głosów na te idee, którego wg niego są najistotniejsze. W ten sposób powstała lista rankingowa potrzeb mieszkańców. Interesującym wynikiem tej metody było określenie często zupełnie odmiennych potrzeb w poszczególnych grupach interesariuszy.

Ankieta diagnostyczna

W celu poznania opinii mieszkańców, którzy z różnych powodów nie mogli uczestniczyć w spotkaniach przygotowano kwestionariusz ankiety badającej mocne i słabe strony Włocławka i zamieszkującej go społeczności, a także pytającej ankietowanych o grupy społeczne wymagające wsparcia, potrzebę działania miejsc spotkań i rozwoju mieszkańców, bariery uniemożliwiające mieszkańcom udział w życiu społecznym oraz proces edukacji ustawicznej. W ostatnim otwartym pytaniu: „Gdyby był/a Pan/Pani prezydentem Włocławka co by Pan/Pani zmienił/a w mieście?” ankietowani mieli szansę wskazać najważniejsze potrzeby związane z życiem w mieście.

W okresie od grudnia 2022 do lutego 2023 przeprowadzono 939 ankiet. Kwestionariusze zostały przygotowane w formie papierowej oraz elektronicznej. Forma elektroniczna została udostępniona na stronie i profilu facebookowym LGD oraz na stronach internetowych instytucji współpracujących z LGD. Ponadto wygenerowano kod QR odsyłający do ankiety elektronicznej, który został rozpowszechniony wśród młodzieży w szkołach. Linki do ankiet zostały przesłane na adresy mailowe osób i podmiotów z bazy danych LGD. Kwestionariusze w formie papierowej były dostępne w punkcie konsultacyjnym, na stolikach/stendach z formularzami dla interesantów w Urzędzie Miasta, MOPR i PUP, a także przekazywane klubom seniora. Ankiety można było wypełnić również w Kawiarni Obywatelskiej „Śródmieście Cafe” organizującej liczne wydarzenia dla mieszkańców w różnym wieku i z różnych grup społecznych.

Wywiady pogłębione

Wywiady przeprowadzono osobiście lub telefonicznie z członkami Zespołu roboczego oraz losowo wybranymi członkami LGD. Łącznie przeprowadzono 10 wywiadów. Pytania dotyczyły słabych i mocnych stron obszaru realizacji LSR. Respondenci określali, który z wymienionych czynników jest atutem, a który słabą stroną obszaru, a następnie każdą z tych odpowiedzi uzasadniali.

Pierwszy etap zakończył się spotkaniem zespołu roboczego, który na podstawie danych zastanych, pochodzących z przeprowadzonych badań oraz własnych doświadczeń opracował wnioski z konsultacji. W celu uporządkowania zebranych od mieszkańców informacji zastosowano diagram pokrewieństwa - wszystkie otrzymane dane zostały zapisane pojedynczo na karteczkach, a następnie członkowie zespołu dzielili je na grupy, których temat przewodni był taki sam lub podobny. Dla każdej grupy zostały sformułowane ogólne wnioski, prezentowane w dalszej części tego rozdziału.

W kolejnym etapie projektowania LSR grupa robocza wykorzystując dane z ankiet, pierwszych spotkań z mieszkańcami, własnych doświadczeń i przeprowadzonej diagnozy określiła grupy w niekorzystnej sytuacji wymagające wsparcia.

Wyniki diagnozy i wybrane grupy docelowe zostały przedstawione podczas **konsultacyjnych otwartych spotkań z mieszkańcami**, które odbyły się 6 lutego 2023 r. w:

- Browarze B o godzinie 10:00 (7 uczestników)
- WCOPiW o godzinie 16:00 (16 uczestników)

Oba spotkania były realizowane według jednego scenariusza z wykorzystaniem następujących metod:

- **Konsultacje**, podczas których uczestnicy proponowali swoje uwagi do przedstawionych danych i wniosków z diagnozy oraz wybranych grup docelowych,
- **fiszki projektowe** - w drugiej części spotkania moderator pokrótce omówił metodologię pisania projektów, a następnie uczestnicy otrzymali wzór fiszki projektowej, na której prezentowali projekty, które chcieliby zrealizować w odpowiedzi na problemy wykazane w diagnozie. Pola fiszek projektowych dotyczyły celów, adekwatnych do nich przedsięwzięć oraz wskaźników. Wzór fiszki wraz z wnioskami z diagnozy został zamieszczony również na stronie internetowej LGD i jej koncie społecznościowym, aby umożliwić nieobecny na spotkaniu mieszkańcom podzielenie się swoimi pomysłami.
- **burza mózgów** - której celem było wygenerowanie kolejnych pomysłów na przedsięwzięcia możliwe do zrealizowania w ramach LSR. W tej części spotkania omówiono pokrótce przygotowane przez uczestników projekty, a później w trakcie dyskusji uczestnicy je rozwijali dodając kolejne pomysły.

Etap przygotowywania LSR	Wykorzystane metody partycypacji
diagnoza	<ul style="list-style-type: none"> • zespół roboczy • ankieta diagnostyczna • spotkania z mieszkańcami (zogniskowany wywiad grupowy, world cafe, burza mózgów) • punkt konsultacyjny stacjonarny oraz online • wywiady pogłębione
identyfikacja grup docelowych strategii.	<ul style="list-style-type: none"> • zespół roboczy • punkt konsultacyjny stacjonarny oraz online • spotkania z mieszkańcami (wywiad grupowy, konsultacje) • ankieta diagnostyczna
określenia celów	<ul style="list-style-type: none"> • zespół roboczy • ankieta diagnostyczna • punkt konsultacyjny stacjonarny oraz online • fiszki projektowe • spotkanie konsultacyjne z mieszkańcami • spotkania konsultacyjne z członkami LGD
poszukiwanie rozwiązań, stanowiących sposoby realizacji strategii	<ul style="list-style-type: none"> • zespół roboczy • spotkanie z mieszkańcami • fiszki projektowe • punkt konsultacyjny stacjonarny oraz online • spotkanie konsultacyjne z członkami LGD
formułowanie wskaźników realizacji LSR	<ul style="list-style-type: none"> • zespół roboczy • fiszki projektowe • punkt konsultacyjny stacjonarny oraz online • spotkania konsultacyjne z członkami LGD

Metoda fiszki projektowej dostarczyła istotnych danych dotyczących tego jakich działań oczekują zainteresowane podmioty podczas realizacji nowej LSR. Wszystkie fiszki zostały przeanalizowane przez zespół roboczy, który wybrał te w największym stopniu odpowiadające na problemy i potrzeby mieszkańców i będące możliwe do zrealizowania w ramach LSR. Na ich podstawie najpierw sformułowano cele LSR, a następnie wykorzystując dodatkowo pomysły uczestników spotkania, zaplanowano do nich przedsięwzięcia i adekwatne wskaźniki.

Przygotowane propozycje celów, przedsięwzięć i wskaźników poddano dyskusji podczas **konsultacyjnego spotkania członków LGD** 30 marca 2023 roku, w którym wzięło udział 49 osób. Członkowie LGD dyskutowali również nad planem działania i podziałem środków finansowych dla zdiagnozowanych grup. Wypracowane rezultaty przekazano zespołowi roboczemu, który na kolejnych spotkaniach naniósł poprawki do projektu LSR, zaplanował plan działania, kosztorys oraz ewaluację.

Na podstawie wszystkich zebranych i opracowanych danych powstał projekt LSR, który został przekazany do dalszych konsultacji. Projekt był dostępny w punkcie konsultacyjnym, został zamieszczony na stronie internetowej i mediach społecznościowych LGD, a także przesłany drogą mailową do wszystkich uczestników spotkań i konsultacji z mieszkańcami i członków LGD, którzy udostępniili adresy mailowe. Dodatkowo projekt LSR został przesłany do Włocławskiej Rady Pożytku Publicznego, która po zapoznaniu się z nim wydała pozytywną opinię. Odbiorcy maili zostali poproszeni o zapoznanie się z dokumentem i przesłanie własnych uwag/opinii w ciągu 14 dni kalendarzowych od otrzymania wiadomości. Ponadto dnia 17 maja 2023 roku w WCOPiW zostało zorganizowane spotkanie konsultacyjne, na którym omówiono poszczególne rozdziały LSR i wynikające z niej konsekwencje dla obszaru. W spotkaniu uczestniczyło 43 osoby. W trakcie prezentacji uczestnicy mogli wyrażać swoje opinie i uwagi dotyczące LSR.

W wyniku prowadzonych konsultacji do LGD wpłynęła jedna uwaga, która została rozpatrzona przez Zespół roboczy w dniu 18 maja 2023 r. w konsekwencji czego do LSR wprowadzono proponowane zmiany. Nadawca propozycji otrzymał odpowiedź pisemną. W dniu 19 maja 2023 r. dokument został zatwierdzony przez Zarząd LGD i przyjęty Uchwałą Zarządu.

3.2 Dane z konsultacji społecznych

Dane zebrane w ramach wywiadów fokusowych

Wykorzystując metodę zogniskowanego wywiadu grupowego (badania fokusowe FGI - Focus Group Interview), czyli dyskusji prowadzonej przez moderatora w grupie celowo dobranych osób, skoncentrowanej wokół określonego tematu, rozmowę ogniskowano przede wszystkim wokół **potencjałów Włocławka**. Jej głównym celem było zidentyfikowanie obszarów, które mogą stanowić bazę do dalszego rozwijania działań w ramach instrumentu RLKS. Wśród zasobów materialno-technicznych zidentyfikowano zarówno „gotową” infrastrukturę, jak i tereny, które można wykorzystywać pod kątem organizowania różnego rodzaju wydarzeń. Wszystkie grupy fokusowe zwróciły uwagę, że we Włocławku jest dużo atrakcyjnych przestrzeni, które mogą stać się tłem dla wydarzeń, spotkań, działań społecznych. Obok takich niewątpliwych potencjałów, jak bulwary czy przystanie nad Wisłą, wskazywano również przestrzenie mniej oczywiste np. społeczny potencjał badani dostrzegli w ogródkach działkowych – popularnych RODOS-ach. Jako miejsca gromadzące mieszkańców na wspólnej przestrzeni, mogą się one stać terenem dla organizowania plenerowych wydarzeń, spotkań, warsztatów, akcji z zakresu edukacji, rekreacji, propagowania zdrowego trybu życia, aktywności fizycznej czy społecznej.

Uczestnicy różnych grup fokusowych – w zależności od wieku czy zainteresowań – wskazywali różne obszary, w których zidentyfikowano szczególnie dużo potencjałów. W przypadku osób młodych dominowały zasoby kulturowe i społeczno-instytucjonalne – młodzież wskazywała np. na działające we Włocławku grupy sportowe, takie jak LIDER, TKM, ANWIL, ORLEN, Włocławia Włocławek, a także miejsca i grupy związane z aktywnością kulturalną, rozrywkową np. kluby Zazamcze, Łęg, Puls, Kawiarnia Obywatelska Śródmieście Cafe, grupy teatralne (Teatr Ludzi Upartych, SKENE). Przedstawiciele jednostek edukacyjnych i JST zidentyfikowali z kolei dużo potencjałów w obszarze pomocy społecznej, edukacji i profilaktyki m.in. świetlice profilaktyczne, Domy Pomocy Społecznej, Placówki Opiekuńczo-Wychowawcze, Centrum Wsparcia Osób w Kryzysie, noclegownie, poradnia psychologiczno-pedagogiczna, Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy. Wszystkie grupy fokusowe wśród ważnych potencjałów infrastrukturalnych i

społeczno-instytucjonalnych wskazywały Centrum Kultury Browar B, w ramach którego funkcjonuje 40 różnego rodzaju sekcji edukacyjno-artystycznych, w tym 16 w samym Browarze, a 24 w klubach „Stara Remiza”, „Zazamcze” i „Łęg”. Browar swoją ofertę kieruje do różnych grup wiekowych – w jego ramach działa m.in. Klub Gier Planszowych, świetlica młodzieżowa „Moja Piwnica”, trzy zespoły seniorskie. Na każdym spotkaniu fokusowym podkreślano również sportowe tradycje miasta i dostępność we Włocławku bazy sportowej umożliwiającej organizację wydarzeń o zasięgu ogólnopolskim. Kolejny wspólny wątek, wskazywany jako potencjał podczas spotkań wszystkich grup, to tradycje produkcji włocławskiego fajansu.

W ramach wywiadów fokusowych każdą z badanych grup poproszono również o określenie głównych potrzeb i deficytów istotnych z punktu widzenia rozwoju społeczności lokalnej. Badani wymieniali najpierw priorytetowe w ich opinii potrzeby – następnie każda osoba otrzymywała pulę trzech głosów, które mogła albo w całości przyznać jednej wybranej inicjatywie, albo rozdzielić między trzy inicjatywy. Wyniki badania konsultacyjnego podsumowuje Tabela Nr 5.

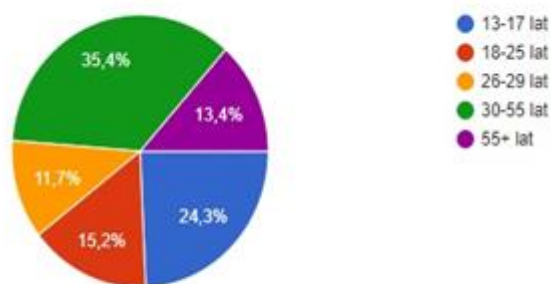
Grupa fokusowa	Priorytetowe potrzeby
Seniorzy	<ul style="list-style-type: none"> • Wybudowanie centrum seniora – 7 głosów • System informatyczny w przychodniach miejskich – 5 głosów • Poradnia geriatryczna – 5 głosów • Aquapark na Południu (osiedle) – 3 głosy • Utworzenie lokalnych brygad porządkowych – 3 głosy • Rewitalizacja starych budynków – 1 głos • Rozbudowa ścieżek rowerowych – 0 głosów • Ławeczki w mieście – 0 głosów
NGO	<ul style="list-style-type: none"> • Centrum krótkotrwałej opieki wytchnieniowej – 10 głosów • Odnowienie ul. 3 Maja – 10 głosów • Most na Wiśle – 9 głosów • Bezpłatne biuro rachunkowe dla NGO – 9 głosów • Świetlice dla dzieci – 5 głosy • Ścieżki rowerowe – 4 głosy • Aquapark – 4 głosy
Młodzież	<ul style="list-style-type: none"> • Wyposażenie szkół w multimedia – 5 głosów • Autobusy do podmiejskich miejscowości – 4 głosów • Odnowa starych kamienic – 3 głosy • Ścieżki rowerowe – 3 głosy • Przedłużenie bulwarów do tamy – 3 głosy • Monitoring miejski – 2 głosy • Renowacja boisk – 1 głos • Naprawa infrastruktury kolejowej – 0 głosów • Galeria sztuki nowoczesnej – 0 głosów • Powstanie wyższej uczelni technicznej – 0 głosów

Przedsiębiorcy	<ul style="list-style-type: none"> • Ośrodek Wytchnieniowy – 10 głosów • Ośrodek ginących zawodów – 4 głosy • Strzelnica miejska – 2 głosy • Infrastruktura rekreacyjna na tamie – 2 głosy • Stworzenie Centrum Kultury i Rekreacji dla Śródmieścia – 2 głosy • Centrum Zaburzeń Odżywiania – 2 głosy • Dofinansowanie Straży Miejskiej – 1 głos • Dom czasowy dla uchodźców – 0 głosów • Centrum wsparcia rodzin – 0 głosów
Przedstawiciele jednostek samorządu terytorialnego, w tym jednostek edukacyjnych	<ul style="list-style-type: none"> • Nowoczesne pracownie zawodowe – 7 głosów • Infrastruktura dla młodzieży – 7 głosów • Rewitalizacja budynków na starówce – 7 głosów • Zakup mieszkań dla osób usamodzielnianych – 5 głosów • Dofinansowanie sportu dzieci i młodzieży – 4 głosy • Nowoczesny Dom Seniora – 3 głosy • Organizacja imprez sportowych rangi mistrzowskiej – 3 głosy • Utworzenie fabryki – pozyskiwanie nowych miejsc pracy – 0 głosów
Kobiety	<ul style="list-style-type: none"> • Ośrodek rozwoju kobiet – 14 głosów • Ośrodek rozwoju kobiet – 14 głosów • Utworzenie Uniwersytetów dostępnych dla wszystkich – 4 głosy • Centrum rekreacji dla zwierząt – 3 głosy • Ośrodek edukacji ekologicznej w Parku Sienkiewicza – 0 głosów • Powstanie Uniwersytetu – 0 głosów

Tabela 4: Wykaz potrzeb zgłaszanych przez mieszkańców podczas konsultacji.

Ankieta diagnostyczna i wywiady pogłębione

Na etapie diagnozy potrzeb i potencjałów LSR przygotowano również ankietę diagnostyczną dla mieszkańców Włocławka (wzięło w niej udział 939 respondentów) oraz wywiady pogłębione (10 osób). Wśród osób ankietowanych 62,1% stanowiły kobiety, a 37,1% mężczyźni. Badani reprezentowali różne grupy wiekowe. Największą grupę respondentów stanowiły osoby w wieku 30-55 lat (35,4%).

Rysunek 1: Wiek respondentów

Osoby udzielające odpowiedzi mieszkały w różnych dzielnicach Włocławka: Południe (26,6%), Śródmieście (19,6%), Zazamcze (14,1%), Wschód Przemysłowy (13,1%). Najmniej odpowiedzi udzielili mieszkańcy dzielnicy Rybnica (2,4%) i Wschód Mieszkaniowy (0,7%). 30,1% respondentów miało wykształcenie podstawowe, 29,7% -

wykształcenie wyższe, 24,2% - wykształcenie średnie, a 13,7% - wykształcenie zawodowe. 88,7% respondentów stanowiły osoby zamieszkujące we Włocławku ponad 10 lat, z czego 48,2% mieszka na obszarze LSR powyżej 20 lat, a 40,5% - od 10 do 19 lat. Jedynie 3,4% respondentów mieszka we Włocławku krócej niż 5 lat.

Jedno z pytań ankietowych oraz tematyka wywiadów pogłębionych dotyczyły atutów i słabych stron miasta. W obu przypadkach opinie osób badanych były zgodne.

Respondenci jako atuty Włocławka wymieniali:

- Atrakcyjność przyrodniczą miasta,
- Stan i ilość ścieżek rowerowych,
- Stan terenów rekreacyjnych,
- Stan infrastruktury sportowej,
- Ofertę wydarzeń sportowych.

W przypadku tych obszarów ponad 50% badanych uznało je za atuty LSR.

Jako słabości najczęściej (ponad 50% odpowiedzi) wskazywano z kolei:

- Emigrację ludzi młodych z obszaru miasta,
- Rynek pracy, dostępność i atrakcyjność miejsc pracy,
- Dostępność usług zdrowotnych,
- Integrację (więzi społeczne) mieszkańców.

Respondenci za najbardziej potrzebne działania na obszarze LSR uznali:

- Miejsca sprzyjające integracji mieszkańców – 58,1% badanych uważa inicjatywy z tego obszaru za priorytetowe,
- Obiekty sportowe – 45,3%
- Kluby seniora - 36%
- Świetlice środowiskowe – 35%
- Kluby dla dorosłych mające na celu rozwijanie kompetencji i zainteresowań – 24,5%
- Inne placówki mające na celu rozwój dzieci i młodzieży – 21,8%

Badani, poproszeni o wskazanie grup społecznych, które według nich są najbardziej narażone na wykluczenie, wymieniali najczęściej osoby chore i z niepełnosprawnościami (63,6% wskazań), seniorów (36,3%), ubogie osoby pracujące (36,3%), dzieci i młodzież (29,5%).

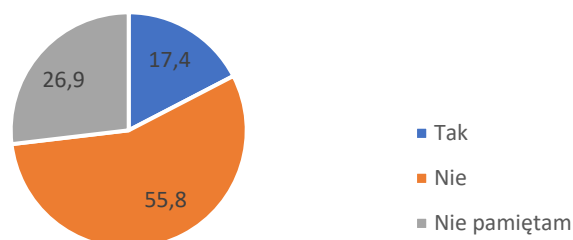
Jako czynniki, które w największym stopniu utrudniają mieszkańcom Włocławka uczestnictwo w życiu społecznym, respondenci wymieniali: niechęć do podejmowania aktywności (25% wskazań), brak informacji lub słabą promocję wydarzeń (23,1%), brak czasu wolnego (12,3%). W mniejszym stopniu jako przeszkody dla podejmowania aktywności postrzegane są takie czynniki, jak brak połączeń komunikacyjnych, brak potrzeby uczestnictwa w życiu społeczności, niedostosowana do potrzeb oferta.

Rysunek 2: Co według Pana/Pani utrudnia mieszkańcom Włocławka uczestnictwo w życiu społecznym?

Jako potencjał LSR, na którym można bazować wdrażając instrument RLKS we Włocławku, można uznać chęć posiadania przez mieszkańców wpływu na sprawy swojej społeczności lokalnej. 46,3% respondentów uważa, że mieszkańcy powinni mieć wpływ na to, co się dzieje w miejscu ich zamieszkania we wszelkich aspektach i obszarach. 38,7% respondentów chce mieć wpływ wyłącznie na sprawy ich dotyczące. Tylko 1,8% respondentów w ogóle nie chce się angażować w sprawy społeczności lokalnej.

Z ankiet wynika, że na obszarze LSR jest obecny problem dyskryminacji ze względu na płeć - blisko 27% respondentów doświadczyło takiej dyskryminacji. 10% respondentów uważa, że kobiety i mężczyźni nie mogą pełnić tych samych funkcji (np. pracować na takich samych stanowiskach, wykonywać w domu takich samych prac). Działania równościowe są w kontekście tych wyników rekomendowane na obszarze LSR.

Rysunek 3 Czy czuł/a się Pan/Pani kiedykolwiek dyskryminowany/a ze względu na płeć

W ramach badania ankietowego diagnozowano również chęć mieszkańców obszaru LSR do uczestnictwa w różnego rodzaju szkoleniach i działaniach podnoszących kompetencje.

34,1% badanych nie brało nigdy udziału w kursach/szkoleniach. 29,1% respondentów uczestniczyło w nich kilka razy, 12,6% - tylko raz, a 24,2% regularnie szkoli się i podnosi swoje kompetencje.

Najczęściej respondenci uczestniczyli w kwalifikacyjnych kursach zawodowych lub nadających uprawnienia (52,2% wskazań), kursach związanych z rozwojem własnych zainteresowań/hobby (37%) oraz kursach językowych (21,5%) i informatycznych (9,4%). Najczęstszym wskazywanym powodem, dla którego respondenci nie brali udziału w kursach/szkoleniach, był brak czasu (47,4%), brak pieniędzy na pokrycie kosztów (34,3%), brak interesujących kursów (29,2%). W tym kontekście za kluczowe dla sukcesu działań podejmowanych w ramach instrumentu RLKS można uznać dopasowanie oferty zajęć – w wymiarze zarówno godzin, w których będą one organizowane, jak i tematyki – do potrzeb grup docelowych LSR.

Analiza fiszek projektowych jednoznacznie wskazuje na dużą potrzebę działań integrujących mieszkańców. Większość zebranych fiszek wskazywała jako cel projektu integrację międzypokoleniową lub sąsiedzką, która miałaby być prowadzona w formie festynów, pikników, a także różnego rodzaju zajęć twórczych. Kolejnym istotnym zagadnieniem poruszonym w fiszkach jest wsparcie kobiet, które przewiduje stworzenie miejsca, w którym kobiety mogłyby się spotykać, a także otrzymać profesjonalne wsparcie odpowiadające im problemom.

3.3 Wyniki przeprowadzonej analizy wniosków z konsultacji

- Mieszkańcy Włocławka wskazują na potrzebę poszerzenia i rozwoju ukierunkowanej na wsparcie seniorów, młodzieży i kobiet. Z potrzebami ww. grup związane są priorytetowe potrzeby wskazywane przez grupy fokusowe - ośrodek rozwoju kobiet, ośrodek wytchnieniowy, pracownie zawodowe dla młodzieży, centrum seniora.

- Z przeprowadzonych ankiet wynika, że działania, które warto wdrażać na obszarze LSR, to inicjatywy z zakresu: integracji mieszkańców, sportu, kluby seniora, świetlice środowiskowe, kluby dla dorosłych mające na celu rozwijanie kompetencji zawodowych i zainteresowań, zajęcia mające na celu rozwój dzieci.
- Wdrożenie ww. działań może pomóc w niwelowaniu słabości obszaru LSR, do których wg uczestników konsultacji należą: emigracja ludzi młodych z obszaru miasta, dostępność i atrakcyjność miejsc pracy, dostępność usług zdrowotnych, integracja (więzi społeczne) mieszkańców.
- Jako grupy społeczne najbardziej narażone na wykluczenie mieszkańcy Włocławka w pierwszej kolejności identyfikują: osoby z niepełnosprawnościami, seniorów, ubogich pracujących oraz dzieci i młodzież.
- W ramach konsultacji społecznych potwierdzono obecność na obszarze LSR problemów z obszaru zrównoważonego pod względem płci uczestnictwa w rynku pracy, równych warunków pracy oraz równowagi między życiem zawodowym a prywatnym.
- Włocławek posiada szeroki zasób różnego rodzaju atrakcyjnych przestrzeni, które mogą stać się tłem dla spotkań, społecznych akcji, wydarzeń. Uczestnicy wywiadów podkreślali, że potencjał wielu z tych przestrzeni nie jest w pełni wykorzystywany. Nieoczywiste przestrzenie dysponujące społecznym potencjałem to m.in. ogródki działkowe.
- Główne potencjały Włocławka zidentyfikowane w ramach konsultacji to atrakcyjność przyrodnicza i położenie miasta, bogata infrastruktura sportowa i rekreacyjna. Ważnym zasobem w kontekście wdrażania LSR są instytucje i organizacje, wokół których koncentruje się aktywność społeczna mieszkańców, w tym Centrum Kultury Browar B, Włocławskie Centrum Organizacji Pozarządowych i Wolontariatu oraz Lokalna Grupa Działania. Szczególnie istotnym potencjałem są ludzie – zarówno aktywni w mieście społecznicy, członkowie organizacji pozarządowych, jak i mieszkańcy miasta, chętni do zwiększania swojego wpływu na kierunki rozwoju lokalnego – wśród uczestników konsultacji 85% chce mieć większy lub mniejszy wpływ na to, co się dzieje w miejscu ich zamieszkania.

3.4 Analiza przyjęcia bądź odrzucenia propozycji przedstawionych przez konsultowane grupy

W poniższej tabeli przeanalizowano zgłoszone w trakcie spotkań z mieszkańcami propozycje pod kątem możliwości ich realizacji w ramach instrumentu RLKS wspieranego ze środków EFS+ i celów przewidzianych dla tego instrumentu w programie Fundusze Europejskie dla Kujaw i Pomorza na lata 2021-2027.

PROPOZYCJA PRZEDSTAWICIELI LOKALNEJ SPOŁECZNOŚCI	MOŻLIWOŚĆ REALIZACJI W RAMACH LSR	UZASADNIENIE
Grupa - seniorzy		
• Centrum seniora	CZĘŚCIOWA MOŻLIWOŚĆ REALIZACJI	Propozycja może być realizowana w ramach RLKS wspieranego ze środków EFS+ przewidzianego w programie Fundusze Europejskie dla Kujaw i Pomorza na lata 2021-2027 w formie Klubów Seniora. Działanie wpisuje się w Cel szczegółowy 4(I) Programu FEdKiP
• Poradnia geriatryczna	CZĘŚCIOWA MOŻLIWOŚĆ REALIZACJI	Propozycja może być wdrażana w klubach seniora poprzez profilaktykę zdrowotną (porady zdrowotne, dietetyka, medycyna naturalna). W ramach RLKS działania dla seniorów nie powinny obejmować leczenia.

<ul style="list-style-type: none"> • Aquapark na Południu (osiedle) • System informatyczny w przychodniach miejskich • Utworzenie lokalnych brygad porządkowych • Rewitalizacja starych budynków 	NIE	Propozycja nie może być realizowana w ramach RLKS wspieranego ze środków EFS+ przewidzianego w programie Fundusze Europejskie dla Kujaw i Pomorza na lata 2021-2027 – nie wpisuje się w żaden z celów przewidzianych dla RLKS w ramach FEKP na lata 2021-2027
Grupa – przedstawiciele NGO		
<ul style="list-style-type: none"> • Centrum krótkotrwałej opieki wytchnieniowej 	NIE	Propozycja nie może być realizowana w ramach RLKS wspieranego ze środków EFS+ przewidzianego w programie Fundusze Europejskie dla Kujaw i Pomorza na lata 2021-2027. Działania tego typu będą realizowane w ramach CELU SZCZEGÓŁOWEGO FEKP 4(K) ZWIĘKSZANIE RÓWNEGO I SZYBKIEGO DOSTĘPU DO DOBREJ JAKOŚCI, TRWAŁYCH I PRZYSTĘPNYCH CENOWO USŁUG
<ul style="list-style-type: none"> • Odnowienie ul. 3 Maja • Most na Wiśle • Bezpłatne biuro rachunkowe dla NGO • Ścieżki rowerowe • Aquapark 	NIE	Propozycja nie może być realizowana w ramach RLKS wspieranego ze środków EFS+ przewidzianego w programie Fundusze Europejskie dla Kujaw i Pomorza na lata 2021-2027 – nie wpisuje się w żaden z celów przewidzianych dla RLKS w ramach FEKP na lata 2021-2027
<ul style="list-style-type: none"> • Świetlice dla dzieci 	TAK	Propozycja może być realizowana w ramach RLKS wspieranego ze środków EFS+ przewidzianego w programie Fundusze Europejskie dla Kujaw i Pomorza na lata 2021-2027 w formie klubów młodzieżowych.
Grupa – ludzie młodzi		
<ul style="list-style-type: none"> • Wyposażenie szkół w multimedia, • Autobusy do podmiejskich miejscowości • Odnowa starych kamienic • Ścieżki rowerowe • Przedłużenie bulwarów do tamy • Monitoring miejski 	NIE	Propozycja nie może być realizowana w ramach RLKS wspieranego ze środków EFS+ przewidzianego w programie Fundusze Europejskie dla Kujaw i Pomorza na lata 2021-2027.
Renowacja boisk	CZĘŚCIOWA MOŻLIWOŚĆ REALIZACJI	Propozycja może być realizowana w ramach RLKS w formie zajęć sportowych prowadzonych w ramach klubów młodzieżowych na boiskach.

Grupa – przedsiębiorcy		
<ul style="list-style-type: none"> • Ośrodek Wytchnieniowy • Strzelnica miejska • Dofinansowanie Straży Miejskiej 	NIE	Propozycja nie może być realizowana w ramach RLKS wspieranego ze środków EFS+ przewidzianego w programie Fundusze Europejskie dla Kujaw i Pomorza na lata 2021-2027.
<ul style="list-style-type: none"> • Ośrodek ginących zawodów 	TAK	Propozycja może być realizowana w ramach RLKS wspieranego ze środków EFS+ przewidzianego w programie Fundusze Europejskie dla Kujaw i Pomorza na lata 2021-2027.
<ul style="list-style-type: none"> • Infrastruktura rekreacyjna na tamie 	CZĘŚCIOWA MOŻLIWOŚĆ REALIZACJI	Propozycja może być realizowana w ramach RLKS w formie zajęć rekreacyjnych na tamie prowadzonych w ramach klubów młodzieżowych.
<ul style="list-style-type: none"> • Stworzenie Centrum Kultury i Rekreacji dla Śródmieścia 	CZĘŚCIOWA MOŻLIWOŚĆ REALIZACJI	Propozycja może być realizowana w ramach RLKS w formie zajęć kulturalnych i rekreacyjnych w Śródmieściu prowadzonych w ramach klubów młodzieżowych.
<ul style="list-style-type: none"> • Centrum Zaburzeń Odżywiania 	CZĘŚCIOWA MOŻLIWOŚĆ REALIZACJI	Propozycja może być realizowana w ramach RLKS w formie zajęć z zakresu profilaktyki zdrowotnej dot. zaburzeń odżywiania w klubach młodzieżowych i klubach seniora.
Grupa – przedstawiciele jednostek samorządu terytorialnego, w tym jednostek edukacyjnych		
<ul style="list-style-type: none"> • Nowoczesne pracownie zawodowe 	TAK	Propozycja może być realizowana w ramach RLKS wspieranego ze środków EFS+ przewidzianego w programie Fundusze Europejskie dla Kujaw i Pomorza na lata 2021-2027. Działanie wpisuje się w Cel szczegółowy 4(f).
<ul style="list-style-type: none"> • Infrastruktura dla młodzieży 	TAK	Propozycja może być realizowana w ramach RLKS w formie zajęć kulturalnych, rekreacyjnych prowadzonych w ramach klubów młodzieżowych - możliwy jest ich bardzo szeroki obszar tematyczny, uwzględniający zainteresowania, zdolności, potrzeby, predyspozycje dzieci i młodzieży.
<ul style="list-style-type: none"> • Rewitalizacja budynków na starówce • Zakup mieszkań dla osób usamodzielnianych • Organizacja imprez sportowych rangi mistrzowskiej • Nowoczesny Dom Seniora 	NIE	Propozycja nie może być realizowana w ramach RLKS wspieranego ze środków EFS+ przewidzianego w programie Fundusze Europejskie dla Kujaw i Pomorza na lata 2021-2027 – nie wpisuje się w żaden z celów przewidzianych dla RLKS w ramach FEKP na lata 2021-2027
<ul style="list-style-type: none"> • Dofinansowanie sportu dzieci i młodzieży 	TAK	Propozycja może być realizowana w ramach RLKS w formie zajęć sportowych prowadzonych w ramach klubów młodzieżowych.

Grupa – kobiety		
<ul style="list-style-type: none"> • Ośrodek rozwoju kobiet 	TAK	Propozycja może być realizowana w ramach RLKS wspieranego ze środków EFS+ przewidzianego w programie Fundusze Europejskie dla Kujaw i Pomorza na lata 2021-2027. Cel szczegółowy 4c.
<ul style="list-style-type: none"> • Utworzenie Uniwersytetów dostępnych dla wszystkich • Centrum rekreacji dla zwierząt 	NIE	Propozycja nie może być realizowana w ramach RLKS wspieranego ze środków EFS+ przewidzianego w programie Fundusze Europejskie dla Kujaw i Pomorza na lata 2021-2027 – nie wpisuje się w żaden z celów przewidzianych dla RLKS w ramach FEKP na lata 2021-2027

3.5 Współpraca z lokalną społecznością na etapie wdrażania LSR.

Realizując nową LSR, LGD będzie realizowała plan komunikacji zaprojektowany na poszczególne lata zgodny ze standardem minimum do planu komunikacji z lokalną społecznością dla Województwa Kujawsko-Pomorskiego.

Celem komunikacji z lokalną społecznością jest budowanie i podtrzymywanie pozytywnego wizerunku LGD i LSR, informowanie potencjalnych beneficjentów o możliwościach pozyskiwania środków w ramach LSR, włączanie społeczności lokalnej w realizację LSR, upowszechnianie aktywnej integracji i aktywizacji społeczności lokalnej, informowanie o stanie realizacji LSR, a także pozyskiwanie informacji zwrotnej od lokalnej społeczności na temat skuteczności środków przekazu i działań komunikacyjnych oraz kierunkach realizacji LSR i skuteczności udzielanego wsparcia. LGD będzie starała się angażować dotychczas biernych interesariuszy i podtrzymywać współpracę z dotychczasowymi partnerami zarówno z obszaru realizacji LSR jak i organizacjami spoza tego obszaru (LGD należy do wojewódzkiej sieci LGD oraz współpracuje z OWES we Włocławku). Corocznie Stowarzyszenie będzie prowadzić działania aktywizująco-integrujące organizując otwarte eventy (np. pikniki, festyny) dla mieszkańców miasta oraz angażować się w eventy organizowane przez partnerów wewnętrznych i zewnętrznych. W wyniku tych wydarzeń LGD będzie wzmacniała więzi społeczne mieszkańców, zwiększała swoją rozpoznawalność w mieście oraz miała możliwość dotarcia do nowych osób i organizacji. Będą organizowane też otwarte spotkania informacyjno-konsultacyjne m.in. dla mieszkańców w celu ogłoszenia rocznego harmonogramu konkursów, otwarte spotkania edukacyjne dot. pisania wniosków grantowych oraz spotkania mające na celu wymianę doświadczeń. LGD planuje również promocję partnerstwa poprzez stwarzanie organizacjom warunków (np. podczas organizowanych szkoleń) do poznawania się, wymiany kontaktów i tworzenia wspólnych projektów. Ze względu na znajomość potencjałów i potrzeb wielu podmiotów z różnych sektorów funkcjonujących na terenie miasta LGD posiada także możliwość bezpośredniego kojarzenia partnerów np. grup nieformalnych z chcącymi ich wesprzeć podmiotami. Pomocne w kojarzeniu partnerstw oraz w wyszukiwaniu innowacyjnych pomysłów będą też fiszki projektowe, które zostały wykorzystane już na etapie projektowania celów i przedsięwzięć, a których wzory których zostaną zamieszczone na stronie internetowej LGD, aby zainteresowane strony mogły je wypełnić i przekazać do biura Stowarzyszenia. Dane uzyskane z analizy fiszek jak np. zaplanowane cele i przedsięwzięcia umożliwią pracownikom biura i/lub członkom LGD wyszukiwanie organizacji, które potencjalnie mogłyby ze sobą współpracować, informowanie ich o tym i w razie potrzeby pomoc w organizacji spotkania. Dzięki fiszkom projektowym, LGD będzie na bieżąco śledziła aktualne potrzeby i pomysły organizacji działających na terenie realizacji LSR, kontrolowała czy założenia LSR są aktualne, a także wyszukiwała innowacyjne pomysły i zachęcała ich twórców do złożenia wniosku w trakcie naboru projektów grantowych. Poza fiszkami planowane jest także zamieszczanie postów w mediach społecznościowych zachęcających do tworzenia innowacyjnych projektów. LGD posiada duże doświadczenie w realizacji różnego rodzaju operacji więc jej członkowie lub pracownicy dopełnią wszelkich starań, aby organizacje którym LGD przyzna

grant na innowacyjny projekt miały w pracownikach biura i członkach LGD oparcie merytoryczne i mogły zgłaszać się po pomoc w przypadku problemów z realizacją projektów.

Istotna w podtrzymywaniu zaangażowania lokalnej społeczności jest też jawność informacji pomiędzy LGD, a jej partnerami oraz wszystkimi podmiotami i osobami zainteresowanymi działalnością LGD. Mając na uwadze potrzebę poczucie sensu udziału np. w konsultacjach, ankietach itp. działaniach u partnerów Stowarzyszenia założono informowanie ich o wszystkich wynikach prowadzonych badań i ich konsekwencjach. Tego typu podsumowania będą zamieszczane na stronie internetowej i koncie Facebook.

Ze względu na fakt, że obecnie jednym z najlepszych narzędzi dotarcia do szerokiej grupy odbiorców są internet i media społecznościowe więc zostaną podjęte działania, zwiększające liczbę wejść na stronę oraz liczbę obserwujących profil LGD m.in. poprzez regularne zamieszczanie informacji dotyczącej bieżącej działalności LGD, opisy projektów wybranych do realizacji i fotorelacji z działań realizowanych w ramach dofinansowanych projektów grantowych, a także rocznych sprawozdań z wdrażania LSR. LGD zacznie wydawać również swojego newslettera.

Pomiar skuteczności opisanych narzędzi komunikacji będzie odbywał się poprzez monitorowanie m.in. wyników osiąganych w mediach społecznościowych, wejść na stronę internetową LGD, natomiast pomiar efektywności na podstawie m.in. liczby osób uczestniczących w konsultacjach, warsztatach i innych organizowanych wydarzeniach, liczby osób korzystających z punktu konsultacyjnego. W przypadku kiedy komunikacja okaże się nieskuteczna zostanie powołany zespół roboczy, który przeanalizuje informacje wysyłane przez LGD pod kątem selekcji odbiorców, formułowania komunikatów, doboru kanałów komunikacji, a także przeprowadzi wywiady z przedstawicielami różnych grup społecznych, aby ocenić dlaczego przeprowadzone działania nie przyniosły oczekiwanych efektów oraz wprowadzi program naprawczy zgodny z wynikami przeprowadzonej diagnozy.

3.6 Wzmocnienie partnerskiej współpracy członków we wdrażaniu LSR

Kolejnym zadaniem LGD jest wzmocnienie partnerskiej współpracy członków we wdrażaniu LSR, aby ich udział był faktyczny, a nie jedynie deklaracyjny. Większość obecnych członków należy do LGD od początku działalności Stowarzyszenia. Są to osoby i organizacje zaangażowane w tworzenie partnerstwa, które podczas wdrażania obecnej LSR nauczyły się ze sobą współpracować. W celu utrzymania wysokiego zaangażowania członków raz w roku zostanie przeprowadzona ankieta diagnostyczna w celu rozpoznania oczekiwań i problemów związanych z przynależnością do LGD, a następnie jej wyniki zostaną przeanalizowane i posłużą do wypracowania rozwiązań odpowiadających zdiagnozowanym potrzebom. Będą też kontynuowane działania integrujące zespół, gdyż ludzie chętniej współpracują i angażują się w różne czynności, kiedy ich kontakty z partnerami są co najmniej poprawne. Do tego typu działań możemy zaliczyć m.in. zajęcia integracyjne i aktywujące podczas spotkań partnerstwa czy wspomniane wcześniej Śniadania Trzech Sektorów. Ponadto zostanie wprowadzona zasada pracy partnerów w zespołach konsultacyjno-doradczych w celu wymiany poglądów między członkami oraz poszukiwania wśród nich inicjatyw oddolnych. Małe grupy robocze stworzone z osób znających określony temat będą mogły przygotować merytoryczny raport często niezbędny do dyskusji i podjęcia właściwych decyzji przez Walne Zgromadzenie Członków, a dodatkowo ułatwią wypowiedzianie się jednostkom, które nie posiadają predyspozycji do publicznych wystąpień i przez to w normalnych okolicznościach rezygnują z prawa do wyrażania swoich opinii. W podtrzymywaniu faktycznego zaangażowania partnerów ważne jest również określenie konkretnych zadań dla wszystkich członków adekwatnie do ich doświadczeń i wiedzy, aby nikt nie był wykluczony i każdy czuł się potrzebny. *Istotną* rolę w budowaniu skutecznego partnerstwa ma również przekaz oraz jawność i aktualność informacji, w związku z czym powstanie wspólna, najdogodniejsza dla wszystkich członków grupa komunikacyjna (np. grupa smsowa, na messengerze itp.), aby wszyscy otrzymywali te same informacje lub zapytania w tym samym czasie oraz sami mogli wysyłać wiadomości. Takie rozwiązanie zostało wcześniej wdrożone z pozytywnym skutkiem wśród członków Zarządu. Partnerzy muszą widzieć sens swojego zaangażowania więc powinni czerpać z niego korzyści.

W związku z tym kryteria wyboru grantobiorców będą w dalszym ciągu przewidywały dodatkowe punkty dla organizacji należących do partnerstwa.

4 Analiza potrzeb i potencjału LSR

W celu zdiagnozowania potrzeb i potencjałów LSR dla Miasta Włocławek przeprowadzono dwuskładnikową analizę w oparciu o:

- dane zastane,
- wyniki badań ilościowych i jakościowych przeprowadzonych na potrzeby LSR w ramach konsultacji społecznych (ankiety diagnostyczne i spotkania konsultacyjne – patrz rozdział *Partycypacyjny charakter LSR*).

W analizie danych zastanych wykorzystano statystyki z publikatorów GUS, Banku danych lokalnych, *Oceny zasobów pomocy społecznej w mieście Włocławek* oraz innych dokumentów zawierających dane diagnostyczne dotyczące terenu objętego LSR. Celem konsultacji, których szczegółowe wyniki zostały przedstawione w poprzednim rozdziale, było zidentyfikowanie preferencji mieszkańców Włocławka w zakresie kierunków rozwoju miasta, określenie ich potrzeb oraz określenie potencjałów obszaru objętego LSR. U podstaw badania leżało przekonanie, że to właśnie potencjały stanowią punkt wyjścia do myślenia strategicznego o rozwoju na poziomie społeczności lokalnej. By wyznaczyć kierunki rozwoju lokalnego, niezbędne jest rozpoznanie społecznych, kulturowych, gospodarczych zasobów i wewnętrznych uwarunkowań danej społeczności. Pozyskana w trakcie badania diagnostycznego wiedza ma pomóc w pobudzeniu aktywności oddolnej w zakresie szeroko rozumianej aktywności mieszkańców Włocławka, która przerodzi się w długofalową współpracę różnych grup społecznych z Lokalną Grupą Działania. Analiza zasobów i potrzeb stała się punktem wyjścia do sformułowania celów ogólnych i szczegółowych, wskaźników Lokalnej Strategii Rozwoju, a także zaplanowania działań, które przyczynią się do uwolnienia potencjału tkwiącego w lokalnej społeczności i zainicjowania innowacyjnych form aktywności, wynikających bezpośrednio z potrzeb i oczekiwań mieszkańców Włocławka. Liczymy, że diagnoza da szansę na zaktywizowanie nowych grup społecznych i wykreowanie modelu funkcjonowania LGD Miasta Włocławek w oparciu o dialog z lokalną społecznością.

Analizę potrzeb i potencjałów nakierowano na zagadnienia dotyczące demografii, rynku pracy i bezrobocia, problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem problemów ubóstwa i wykluczenia społecznego, obszaru edukacji formalnej i pozaformalnej, równości szans i niedyskryminacji.

Dostrzegając rolę sektora społecznego w rozwiązywaniu i przeciwdziałaniu problemom z ww. obszarów, a także odpowiedniej infrastruktury umożliwiającej prowadzenie działań oraz otoczenia gospodarczego, diagnoza potrzeb i potencjałów objęła także stan trzeciego sektora we Włocławku oraz charakterystykę gospodarki/przedsiębiorczości (w tym przedsiębiorczości społecznej i branż z potencjałem rozwojowym).

Na podstawie analizy obejmującej ww. zagadnienia oraz przeprowadzonych badań określono następujące grupy w niekorzystnej sytuacji (docelowe) szczególnie istotne z punktu widzenia realizacji LSR:

- seniorzy,
- osoby do 24 roku życia,
- kobiety.

Analizę uzupełniono o wskazanie głównych problemów ww. grup wraz z ich uzasadnieniem. W ostatniej części rozdziału określono również, w jaki sposób LGD może wesprzeć zarówno lokalne, jak i ponadlokalne inicjatywy, szczególnie uwzględniając wdrażanie pozostałych instrumentów terytorialnych na obszarze Włocławka.

4.1 Analiza potrzeb i potencjałów LSR na podstawie danych zastanych

DEMOGRAFIA

Jak wskazuje przygotowana w 2021 r. na potrzeby „Strategii rozwoju miasta Włocławek 2030+” diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej miasta, jednym z najważniejszych problemów Włocławka jest postępujący spadek liczby ludności. W 1998 r. Włocławek zamieszkiwały 123 373 osoby, a w 2019 r. już tylko 109883, w 2020 r. liczba ludności spadła do 108561. W ciągu 22 lat ubyło zatem aż 14812 osób, co stanowi 12% populacji miasta. Na dzień 31 grudnia 2021r. Włocławek zamieszkiwało 106 928 osób, w tym 56 784 kobiet i 50 144 mężczyzn. Jak pokazuje zestawienie „Struktura ludności wg ekonomicznych grup wieku” w Kujawsko-Pomorskim obszar objęty działalnością Stowarzyszenia Lokalnej Grupy Działania Miasta Włocławek w porównaniu do obszarów innych LGD cechuje szczególnie wysoki udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogóle ludności – w 2020 r. wyniósł on 26,3%. Wyższy udział seniorów występuje jedynie na obszarze działania Stowarzyszenia Bydgoska Lokalna Grupa Działania „Dwie Rzeki” – 26,5%. Trzecie miejsce wśród LGD-ów ze szczególnie wysokim udziałem osób w wieku poprodukcyjnym na swoim terenie jest Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania Inowrocław – 25,2%. Dane statystyczne wskazują na fakt, że społeczeństwo Włocławka starzeje się szybciej niż w innych częściach województwa kujawsko-pomorskiego. W 2021 r. ludność w wieku 0-14 lat stanowiła 13% mieszkańców miasta (przy średniej dla woj. kujawsko-pomorskiego wynoszącej 15%), ludność w wieku 15-64 lat – 64,5% (średnia w województwie 66,2%), ludność w wieku 65 lat i więcej – 22,5% (średnia wojewódzka – 18,8%). Włocławek w porównaniu do innych powiatów w województwie kujawsko-pomorskim ma również wyższy współczynnik feminizacji - w 2021 r. wyniósł on 113. Prognozy wskazują na pogłębianie się procesu starzenia społeczeństwa miasta w kolejnych latach. Przewiduje się, że w nadchodzącym dwudziestolecu z Włocławka ubędzie 18 680 mieszkańców, z czego aż 99,78% stanowić będą osoby w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym. Według szacunków, w 2040 r. na 1 mieszkańca w wieku przedprodukcyjnym przypadać będzie 2,05 osoby w wieku poprodukcyjnym. Pomiędzy rokiem 2020 a 2040 wartość ta wzrośnie aż o 33,12%. („Prognoza demograficzna” [w:] „Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej miasta Włocławek”, Włocławek 2021). Diagnoza wykonana na potrzeby „Strategii rozwoju miasta Włocławek 2030+” pokazuje także niepokojące tendencje związane ze zmianą liczby ludności we Włocławku spowodowane ujemnym saldem migracji, w dużym stopniu wynikającym z migracji w ruchu wewnętrznym. W 2019 r. w taki sposób miasto straciło 530 mieszkańców. Odływ ludności z terenu miasta odbywa się zarówno w kierunku innych miast, jak również na wieś, natomiast odływ ludności poza granice kraju powoli maleje. Można zauważyć, że na skutek ww. przemieszczeń miasto traci mieszkańców. W migracjach między miastem, a wsią występuje przewaga przemieszczeń na wieś, związana ze zjawiskiem suburbanizacji. W roku 2020 we Włocławku zameldowało się 531 osób, natomiast wymeldowało 1047 osób. Wśród osób wymeldowanych 530 przeprowadziło się na wieś prawdopodobnie do gmin ościennych Włocławka, co świadczy o „rozmywaniu się” miasta. Ważną przyczyną migracji są również zmiany będące następstwem odpływu młodych, aktywnych ludzi do dużych miast w celach edukacyjnych lub zawodowych. W 2021 roku ww. trendy pogłębiły się - zarejestrowano 565 zameldowań w ruchu wewnętrznym oraz 1 213 wymeldowań, w wyniku czego saldo migracji wewnętrznych wyniosło dla Włocławka -648.

RYNEK PRACY

Na obszarze LSR na dzień 31.12.2020 r. mieszkały 30 653 osoby pracujące i 4885 zarejestrowanych osób bezrobotnych, w tym 3075 osób długotrwale bezrobotnych. Wśród ogólnej liczby osób bezrobotnych więcej było kobiet (2644 osoby) niż mężczyzn (2241 osoby). Analizując dane od 2015 r. wyraźnie zauważalny jest spadkowy trend bezrobocia, w okresie od roku 2015 do roku 2020 bezrobocie rejestrowane zmniejszyło się o 59%, ale mimo to spadek ten jest dużo wolniejszy niż w województwie kujawsko-pomorskim, w którym w tym samym czasie bezrobocie obniżyło się o 68%. Stopa bezrobocia w 2020 we Włocławku wynosiła 10,7%. W kolejnych latach ulegała dalszemu obniżeniu. Według danych PUP Włocławek w listopadzie 2022 r. jako osoby bezrobotne było zarejestrowanych 3475 mieszkańców miasta.

POWIAT	Miesiąc											
	Grudzień 2021	Styczeń	Luty	Marzec	Kwiecień	Maj	Czerwiec	Lipiec	Sierpień	Wrzesień	Październik	Listopad
Polska	5,8	5,9	5,9	5,8	5,6	5,4	5,2	5,2	5,2	5,1	5,1	5,1
Województwo RAZEM	8,1	8,3	8,2	8,0	7,7	7,5	7,3	7,2	7,2	7,1	7,1	7,2
Włocławek	8,7	8,9	8,8	8,5	8,4	8,1	8,1	8,0	8,0	7,8	7,8	8,0

Tabela 5: Stopa bezrobocia we Włocławku w 2022r. na tle województwa kujawsko-pomorskiego i Polski. Źródło: PUP Włocławek 2022

Na tle kraju, województwa oraz miast na prawach powiatu województwa kujawsko-pomorskiego, we Włocławku odnotowano relatywnie wolny spadek bezrobocia. Podczas gdy średnia stopa bezrobocia w listopadzie 2022 r. w województwie wynosiła 7,2%, na terenie Włocławka wyniosła 8%. Grupy w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy to we Włocławku osoby młode, osoby po 50 roku życia, osoby długo pozostające poza rynkiem pracy, a także rodzice małych dzieci. W listopadzie 2022 r. liczebność ww. grup wśród osób bezrobotnych przedstawiała się następująco:

- 2394 bezrobotnych z Włocławka to osoby bezrobotne długotrwale,
- 1106 – osoby powyżej 50 roku życia,
- 564 - osoby do 30 roku życia (z czego 253 stanowiły osoby do 25 roku życia),
- 508 osób spośród bezrobotnych zarejestrowanych w PUP Włocławek posiadało co najmniej jedno dziecko do 6 roku życia,
- 1971 osób stanowiły kobiety.

Wykształcenie	Kobiety	Mężczyźni	Ogólnie
Wyższe	375	164	539
Ogólnokształcące	554	316	870
Policealne oraz średnie zawodowe	387	174	561
Zasadnicze zawodowe/branżowe	516	633	1149
Gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe	812	954	1766
Ogólnie	2644	2241	4885

Tabela 6: Bezrobocie rejestrowane wg poziomu wykształcenia. Źródło: GUS, Bank danych lokalnych 2020

Wśród innych, mniej licznych, ale również istotnych grup pozostających w szczególnej sytuacji na rynku pracy, zarejestrowanych w PUP jako osoby bezrobotne, należy wymienić również osoby z niepełnosprawnościami (238 osób) oraz korzystające z pomocy społecznej (490 osób) – stan na 31.11.2022. Największe problemy ze znalezieniem pracy mają osoby z niskim wykształceniem tj. gimnazjalnym, podstawowym, niepełnym podstawowym oraz zasadniczym zawodowym/branżowym.

Wśród sektorów gospodarki we Włocławku dominuje przemysł – 46,2% aktywnych zawodowo mieszkańców pracuje w przemyśle i budownictwie, 18,8% w sektorze usługowym (handel, naprawa pojazdów, transport, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja), 3,0% w sektorze finansowym (działalność finansowa i ubezpieczeniowa,

obsługa rynku nieruchomości), 1,8% - w sektorze rolniczym (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo) (Źródło: GUS 2021). Zauważalną potrzebą w tym kontekście jest zwiększenie kwalifikacji mieszkańców Włocławka, w tym zwłaszcza kobiet, umożliwiających podjęcie działalności w sektorze usługowym, który ma większe perspektywiczne szanse rozwoju.

Jak wskazuje diagnoza wykonana na potrzeby „Strategii rozwoju miasta Włocławek 2030+”, szczególnie niepokojąca z perspektywy rozwoju miasta jest bardzo niska aktywność gospodarcza osób młodych. W 2018 r. jedynie 126 mieszkańców Włocławka poniżej 26. roku życia prowadziło działalność gospodarczą, podczas gdy 3 553 osoby z tej grupy wiekowej uzyskiwały dochody ze stosunku pracy, a 2 772 z umowy zlecenie i umowy o dzieło („Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej miasta Włocławek”, Włocławek 2021, s. 27).

PROBLEMY SPOŁECZNE

W 2020 r. różnymi formami pomocy społecznej objęto 4 806 rodzin i 8 279 osób żyjących w tych rodzinach. Z pomocy społecznej korzystało 8,21% mieszkańców (zameldowanych na pobyt stały). W ciągu 2 lat liczba osób korzystających z wsparcia spadła o 1,6%. Trend spadku liczby osób objętych pomocą społeczną jest nadal obserwowalny – w 2021 r. pomocą społeczną objęte były 4532 rodziny i 7 641 osób w tych rodzinach.

Beneficjenci pomocy społecznej stanowili w 2020 r. 760 osób w przeliczeniu na 10 tys. ludności. Dla porównania liczba ta w województwie kujawsko-pomorskim wyniosła 605 osób. Duża liczba osób korzystających z pomocy społecznej wynika ze znaczących przemian gospodarczych po 1989 roku w mieście, które doprowadziły do zamykania fabryk, a w konsekwencji do wysokiego bezrobocia. Analizując liczbę osób korzystającą z pomocy społecznej we Włocławku zauważalny jest jednak spadek liczby beneficjentów tej pomocy.

W tym kontekście działalność Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w najbliższych latach będzie zapewne coraz większy akcent przenosić z usług pomocy społecznej na zdeinstytucjonalizowane usługi społeczne świadczone w miejscu zamieszkania lub w formie dziennej, a nie całodobowej m.in. dla seniorów, opiekunów osób zależnych, osób z niepełnosprawnościami i potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu – zwłaszcza że potrzeby w tym zakresie we Włocławku w kontekście zmian demograficznych z roku na rok rosną, a problemy społeczne wynikające z ograniczonego dostępu do ww. usług pogłębiają się.

Przyczyna przyznawania pomocy społecznej	2020 r. – liczba rodzin	2021 r. – liczba rodzin
Ubóstwo	3 313	3 135
Bezrobocie	2 775	2 622
Niepełnosprawność	1 185	1 132
Długotrwała lub ciężka choroba	1 201	1 088
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	1 148	749

Tabela 7: Główne przyczyny przyznawania pomocy społecznej w 2020 i 2021 r. – liczba rodzin. Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej w mieście Włocławek za 2021 r.

Na terenie Włocławka wskazać można następujące najważniejsze problemy w zakresie dostępu do usług społecznych, zdrowotnych i szeroko rozumianych usług publicznych:

- **Dostęp do usług zdrowotnych** – na terenie miasta działają trzy podmioty prowadzące leczenie szpitalne w systemie stacjonarnym i dziennym. W 2019 r. szpitale dysponowały 543 łózkami. Na 10 tys. mieszkańców

przypadało 27,7 łóżka, co znacząco odbiegało od wskaźnika dla województwa wynoszącego 42,8. Wykonana na potrzeby strategii rozwoju miasta diagnozy podkreśla, że mieszkańcy Włocławka zwracają uwagę na niewystarczający dostęp i jakość opieki zdrowotnej oraz rehabilitacyjnej, a także problemy z dostępem do opieki psychologicznej i psychiatrycznej przy zwiększających się potrzebach w tym zakresie. („Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej miasta Włocławek”, Włocławek 2021, s. 64).

- **Dostęp do usług społecznych, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, seniorów, opiekunów osób zależnych itp.** – w mieście rozwijane są usługi społeczne, m.in. usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania, usługa transportowa door-to-door, formy opieki dziennej typu DDP czy kluby seniora. Jednocześnie konieczne jest poszerzenie i rozwój ww. usług.

Z diagnozy ROPS wykonanej w 2022 r. na potrzeby strategii deinstytucjonalizacji w woj. kujawsko-pomorskim wynika że:

- na umieszczenie w DPS dla osób w podeszłym wieku oczekuje 80 osób - przede wszystkim we Włocławku i mieście Bydgoszczy,
- we Włocławku istnieje potrzeba poprawy dostępności do poradni specjalistycznych dla osób starszych poprzez uruchomienie poradni geriatrycznej,
- we Włocławku są świadczone usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania, brak jednak specjalistycznych usług opiekuńczych.

We Włocławku dostępna jest również usługa opieki wytchnieniowej, jednak w niedużej skali – istnieje potrzeba dalszego rozwoju tych form wsparcia. W 2021 roku na opiekę wytchnieniową dla mieszkańców Włocławka przeznaczono 239 993,02 złotych. Z programu mogło skorzystać 35 uczestników, w tym 4 dzieci z orzeczeniem o niepełnosprawności i 31 osób z orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności lub orzeczeniem równoważnym.

Infrastruktura pomocowa znajdująca się we Włocławku obejmuje:

- środowiskowy dom samopomocy – 40 miejsc,
- ośrodek dziennego pobytu – 40 miejsc,
- środowiskowy dom samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
- całodobowe placówki opiekuńczo-wychowawcze – 2 obiekty,
- Centrum Opieki Nad Dzieckiem,
- integracyjny dom dziecka,
- Dom Dziecka Caritas,
- klub integracji sensorycznej,
- świetlice środowiskowe – 5 obiektów,
- kluby seniora – 9 obiektów,
- zakład aktywności zawodowej,
- warsztaty terapii zajęciowej – 2 obiekty,
- schroniska dla bezdomnych – 197 miejsc
- domy pomocy społecznej – 3 obiekty w których w 2020r przebywało 188 osób,
- specjalistyczny ośrodek wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie – 12 miejsc,
- mieszkanie chronione.

Infrastruktura aktywizacyjna dla osób z niepełnosprawnościami jest we Włocławku dość rozbudowana – na terenie miasta funkcjonują m.in. dwa WTZ-y, Zakład Aktywności Zawodowej. Jednocześnie niepełnosprawność jest jednym z głównych powodów przyznawania pomocy społecznej we Włocławku. Spośród wszystkich objętych pomocą rodzin 24,66% z nich była dotknięta problemem niepełnosprawności. Liczba osób z niepełnosprawnościami zarejestrowanych w PUP Włocławek w końcu grudnia 2020 roku wynosiła 237 osób.

Rok	Stopień niepełnosprawności			Razem
	Znaczny	Umiarkowany	Lekki	
2018	345	930	733	2253
2019	438	940	743	2363
2020	321	756	601	1917

Tabela 8: Liczba wszystkich wydanych orzeczeń o niepełnosprawności w latach 2018-2020. Źródło: Miejski Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności we Włocławku

W latach 2018-2019 liczba wydawanych orzeczeń o niepełnosprawności nieznacznie rosła, natomiast w roku 2020 spadła o blisko 19%. Przyczyny tego spadku można upatrywać m.in. w pandemii COVID-19. W roku 2021 liczba wydanych orzeczeń wzrosła i wynosiła 2015.

- **Dostęp do usług mieszkaniowych** - w 2021 roku we Włocławku oddano do użytku 321 mieszkań. Na każdych 1000 mieszkańców oddano więc do użytku 3,00 nowych lokali. Jest to wartość znacznie mniejsza od wartości dla województwa kujawsko-pomorskiego oraz znacznie mniejsza od średniej dla całej Polski. Całkowite zasoby mieszkaniowe we Włocławku to 46 786 nieruchomości. Na każdych 1000 mieszkańców przypada zatem 431 mieszkań. (Źródło: GUS 2021). Włocławek boryka się także z brakiem lokali mieszkalnych dla rodzin najbardziej potrzebujących. Miasto dysponuje 4 041 mieszkaniami komunalnymi. Ogólny stan techniczny budynków wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu miasta jest na poziomie zadowalającym i dostatecznym.
- **Dostęp do usług edukacyjnych** - Włocławek posiada rozbudowaną sieć placówek edukacyjnych od przedszkoli, aż po uczelnie wyższe. Liczbę placówek oraz ich uczniów przedstawia poniższa tabela.

W ramach diagnozy zidentyfikowano potrzeby w zakresie placówek edukacyjnych dla uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych – na terenie miasta działa 1 MOW, dwie specjalne szkoły podstawowe, 1 Specjalny Ośrodek Wychowawczy, brakuje jednak przedszkola specjalnego – najbliższa tego typu placówka funkcjonuje w powiecie aleksandrowskim.

Wzmocnienia i rozwoju wymaga szkolnictwo zawodowe. Na 1000 mieszkańców Włocławka przypada 27 uczniów szkół zawodowych. To mniej niż średnia w grupie porównawczej, która wynosi 29,28. Jako niewątpliwym zasób w obszarze edukacji zawodowej można natomiast uznać klasy i pracownie patronackie, które funkcjonują we włocławskich szkołach prowadzących kształcenie zawodowe. W 2019 r. w 5 szkołach technicznych było 21 klas patronackich (w 2020 r. – 17), natomiast w 3 szkołach zawodowych 9 takich pracowni (w 2020 r. – 7). Wspierają one kształcenie w najbardziej pożądanym przez lokalnych przedsiębiorców zawodach, takich jak m.in.: technik budownictwa, technik technologii chemicznej, technik usług fryzjerskich, technik organizacji turystyki, technik elektryk, technik elektronik, technik informatyk, technik mechanik pojazdów samochodowych, technik mechatronik, technik mechanik, ślusarz czy operator obrabiarek skrawających.

Typ placówki	Liczba obiektów	Liczba uczniów
Przedszkole ogółem	50	3269
Szkoła Podstawowa	23 (w tym 2 szkoły specjalne)	7611
Licea Ogólnokształcące	9	3140
Technika	7	3549
Zasadnicze szkoły zawodowe	1	79
Liceum ogólnokształcące dla dorosłych	9	790
Szkoły policealne	13	2032
Branżowe Szkoły I stopnia	7	889
Branżowe Szkoły II stopnia	1	38
Szkoły specjalne przysposabiające do pracy	1	79
Uczelnie wyższe	2	2111

Tabela 9: Liczba placówek edukacyjnych wraz z uczęszczającą do nich liczbą uczniów. Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Zdawalność egzaminu maturalnego we Włocławku w 2020 r. wyniosła 71% – w województwie kujawsko-pomorskim 71,2%. Średni wynik uzyskany z języka polskiego to 52%, z języka angielskiego 66%, z języka niemieckiego 46%, a z matematyki 51%. Są to wyniki niższe niż w roku ubiegłym, co może być spowodowane nauką zdalną w bezpośrednim okresie przed egzaminem.

Z „Diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej miasta Włocławek” i przeprowadzonej w jej ramach analizy planów edukacyjnych i zawodowych młodzieży z Włocławka wynika, że aż 57,54% uczniów dostrzega potrzebę podnoszenia swoich kompetencji językowych w celu zwiększenia szans na znalezienie satysfakcjonującej pracy. Diagnoza wskazuje, że podniesienie poziomu nauczania języków obcych, to ważne wyzwanie dla włocławskich placówek edukacyjnych. Dodatkowo, bez mała połowa badanych (41,61%) po ukończeniu szkoły średniej zamierza kontynuować naukę i pracować, a 27,37% tylko kontynuować naukę, przy czym plany naukowe większości badanych (38,05%) skoncentrowane są wokół studiów licencjackich/inżynierskich, a później magisterskich lub od razu studiów magisterskich. W zakresie obszarów, w których młodzież widzi potrzebę podniesienia swoich kompetencji, niemalże w równych proporcjach wskazali: znajomość języków obcych (57,54%) oraz praktyczne umiejętności związane z zawodem (52,86%).

DZIAŁALNOŚĆ SEKTORA SPOŁECZNEGO, W TYM INTEGRACJA/ROZWÓJ SPOŁECZEŃSTWA OBYWATELSKIEGO

We Włocławku działa 48 fundacji, 345 stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych (stan na 31.09.2022, Źródło GUS, Bank danych lokalnych). W 2022 r. powstały 3 nowe fundacje, wyrejestrowały się dwie. W przypadku stowarzyszeń i innych podobnych organizacji – zarejestrowało się 8 nowych podmiotów, wyrejestrowało 5 (GUS, Bank danych lokalnych). Jeśli chodzi o ilość organizacji społecznych na 1000 mieszkańców, Włocławek plasuje się poniżej średniej dla grupy, podobnie jak w zakresie nowo zarejestrowanych fundacji, stowarzyszeń, organizacji społecznych na 10 tys. mieszkańców.

W celu pomocy organizacjom pozarządowym we Włocławku powstało Włocławskie Centrum Organizacji Pozarządowych i Wolontariatu, które m.in. wspiera merytorycznie i administracyjnie sektor pozarządowy, a także udostępnia mu sprzęt i pomieszczenia oraz aktywuje i integruje środowisko.

W mieście funkcjonuje powołana przez prezydenta Miejska Rada Działalności Pożytku Publicznego, do których zadań należy opiniowanie projektów strategii, uchwał oraz wyrażanie opinii dotyczących kwestii organizacji pozarządowych, a także pomoc w rozwiązywaniu konfliktów między organizacjami pozarządowymi i organami administracji publicznej.

Co roku uchwalany jest też Roczny Program współpracy Gminy Miasto Włocławek z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, na rok 2022. Celem głównym Programu jest zaspokajanie potrzeb społecznych mieszkańców Miasta oraz wzmacnianie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego poprzez budowanie i umacnianie partnerstwa pomiędzy Miastem i organizacjami pozarządowymi.

We Włocławku od 2012 r. funkcjonuje Budżet Obywatelski (BO). Liczba głosujących w ramach kolejnych edycji Budżetu Obywatelskiego rosła, co było wynikiem wysokiego zaangażowania szkół zgłaszających swoje projekty (2019 r. – 18 894, 2020 r. – 20 417, 2021 r. – 7 139) – edycja 2021 przyniosła spadek o 13 278. Znacznie spadła (po zmianach ustawowych) ilość zgłaszanych do BO propozycji (2019 r. – 144, 2020 r. – 55, 2021 r. – 57). „Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej miasta Włocławek” zwraca uwagę, że jedną z możliwych przyczyn spadku zainteresowania BO może być niska aktywność osób młodych (grupa wiekowa 18–25 lat), biorących udział w spotkaniach bezpośrednich. Istnieje potrzeba szerszego zaktywizowania tej grupy wiekowej w ramach LSR.

CHARAKTERYSTYKA GOSPODARKI/ PRZEDSIĘBIORCZOŚCI

Włocławek to jeden z większych ośrodków gospodarczych województwa kujawsko-pomorskiego. Miasto ma długie tradycje przemysłowe. Obecnie spore znaczenie ma przemysł energetyczny – elektrownia wodna jest największą tego typu elektrownią przepływową w Polsce.

We Włocławku działają też zakłady z branży metalowej, chemicznej, materiałów budowlanych, spożywczej, papierniczej i innych. Można znaleźć tu zarówno firmy z polskim, jak i zagranicznym kapitałem.

Liczba przedsiębiorstw zatrudniających mniej niż 50 pracowników wynosiła na koniec 2020 roku 10 839. W tym samym czasie ogólna liczba www.bazaps.ekonomiaspoleczna.gov.pl/podmiotow gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON była równa 10 972, a wiodące branże wg PKD to handel hurtowy i detaliczny, budownictwo, opieka zdrowotna i transport.

Na terenie miasta rozwijane są również inicjatywy z zakresu przedsiębiorczości społecznej. Wg danych z Bazy Przedsiębiorstw Społecznych <http://> na terenie miasta funkcjonuje 5 przedsiębiorstw społecznych, w tym jedna spółdzielnia socjalna świadcząca usługi społeczne. Pozostałe przedsiębiorstwa zajmują się m.in. edukacją, gastronomią, produkcją i przetwórstwem mebli oraz świadczeniem usług dla innych podmiotów. We Włocławku swoją siedzibę ma również Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej, który może stać się dla LGD ważnym partnerem we wdrażaniu lokalnych inicjatyw, również w ramach innych instrumentów terytorialnych dostępnych na obszarze Włocławka.

W 2020 zarejestrowano w mieście 623 nowe podmioty gospodarki narodowej, a wyrejestrowano 581. Zarówno zarejestrowane jak i wyrejestrowane podmioty dotyczyły najczęściej takich działów PKD jak roboty specjalistyczne, 9 handel detaliczny (z wyjątkiem handlu samochodami), transport lądowy roboty budowlane związane z wznoszeniem budynków. Od roku 2015 liczba podmiotów zarejestrowanych we Włocławku zmniejszyła się o 6%, natomiast w województwie Kujawsko-Pomorskim zwiększyła się o 8,4%. Wynika z tego, że w mieście nie ma sprzyjających warunków do prowadzenia działalności gospodarczej. Analiza wniosków o dofinansowanie ze środków unijnych przeprowadzona na potrzeby raportu „Wzmocnienie przedsiębiorczości we Włocławskim obszarze funkcjonalnym” wykazała, że niski odsetek firm z regionu Włocławka bierze udział w konkursach w ramach pierwszej osi Regionalnego Programu Operacyjnego (RPO). Wskazano, że może to być sygnałem słabości mikro-, małych i średnich firm (MŚP), gdzie głównie kierowane są środki unijne.

Przedsiębiorcy w tym samym raporcie zgłaszali problemy z pozyskiwaniem pracowników, pomimo wysokiego bezrobocia. Przyczyny takiego stanu rzeczy rozmówcy upatrują w emigracji ludzi młodych do większych ośrodków

miejskich, niskiej motywacji długotrwale bezrobotnych do podjęcia pracy oraz braku pracowników z oczekiwanymi kwalifikacjami.

Na terenie miasta powstała Włocławska Strefa Rozwoju Gospodarczego - Park Przemysłowo-Technologiczny o powierzchni 33,4762 ha, który jest objęty Pomorską Specjalną Strefą Ekonomiczną. W celu wspierania przedsiębiorczości powstał też Włocławski Inkubator Innowacji i Przedsiębiorczości. Zadaniem Inkubatora jest wspomaganie tworzenia oraz rozwoju podmiotów gospodarczych, w tym o innowacyjnym charakterze działalności oraz świadczenie usług doradczych i szkoleniowych wspierających zakładanie i prowadzenie działalności gospodarczej. Inkubator współpracuje ze szkołami wyższymi oraz instytucjami otoczenia biznesu. Włocławek może pochwalić się kilkoma istotnymi inwestycjami w ostatnich latach takich jak:

- budowa przez Polski Koncern Naftowy „Orlen” SA najnowocześniejszego w Europie kompleksu petrochemicznego do produkcji paraksylenu oraz kwasu tereftalowego (PX/PTA), a także najnowocześniejszej i największej elektrociepłowni gazowo-parowej w Polsce,
- budowa zakładu wytwarzania krzemionki o wysokiej zdolności dyspersji przez firmę Solvay Advanced Silicas Poland Sp. z o. o.,
- rozbudowa instalacji i uruchomienie nowej linii produkcyjnej przez firmę Indorma Ventures Poland Sp. z o. o., znanego producenta granulatu PET,
- budowa zakładu wytwarzającego innowacyjne i energooszczędne produkty w branży budowlanej przez firmę Budizol Sp. z o. o. S.K.A.,
- budowa zakładu produkcyjnego aparatury kontrolno-pomiarowej przez firmę WIKA Polska spółka z o.o.

4.2 Grupy docelowe szczególnie istotne z punktu widzenia realizacji LSR oraz ich problemy

Na podstawie przeprowadzonej analizy danych oraz wniosków z konsultacji wybrano trzy kluczowe grupy docelowe, do których LSR będzie kierować interwencję: seniorzy, dzieci i młodzież do 24 r.ż., oraz kobiety.

4.2.1 Seniorzy

Analiza obecnej oferty, jaka jest dostępna dla seniorów na obszarze LSR, wykazała następujące zasoby i potrzeby. Opiekę nad osobami starszymi we Włocławku sprawuje Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie. W ramach tej opieki świadczone są m.in. usługi opiekuńcze. W 2021 r. objęto nimi ogółem 665 osób, wykonano 247 943 świadczenia. W ofercie MOPR brak natomiast specjalistycznych usług opiekuńczych.

W celu świadczenia usług opiekuńczych w 2021 r. na terenie Włocławka powołano Spółdzielnię Socjalną „Empatia”. Jej założycielami są dwa samorządy - Gmina Miasto Włocławek oraz Gmina Włocławek. Empatia świadczy usługi opiekuńcze w domu osoby starszej/z niepełnosprawnościami. Zakres usług jest ustalany indywidualnie dla każdego podopiecznego. Spółdzielnia prowadzi także wypożyczalnię sprzętu medycznego m.in. schodofazów, wózków elektrycznych, podnośników. Ponadto na terenie Włocławka od 2021 do 2023 r. wdrażany jest projekt „Kujawsko-Pomorska Teleopieka”, skierowany do 161 osób zamieszkujących na terenie miasta. W jego ramach świadczone są następujące formy wsparcia:

- Usługa teleopieki (np. bransoletki),
- Usługa pomocy sąsiedzkiej,
- Wolontariat opiekuńczy.

Miasto Włocławek zapewnia także opiekę dla osób starszych w następujących placówkach całodobowych i dziennych:

- Dom Pomocy Społecznej, ul. Nowomiejska 19
- Dom Pomocy Społecznej, ul. Żeromskiego 28a
- Dom Pomocy Społecznej „Na Skarpie”, ul. Dobrzyńska 102
- Ośrodek Dziennego Pobytu, ul. Brzeska 15

- Środowiskowy Dom Samopomocy, ul. Zapiecek 10 (ośrodek wsparcia dla osób niepełnosprawnych intelektualnie i przewlekle psychicznie chorych).

Aktywność seniorów jest wspierana w ramach Uniwersytetów Trzeciego Wieku:

- Kujawsko-Dobrzyński Uniwersytet Trzeciego Wieku,
- Stowarzyszenie Włocławski Uniwersytet Seniora działający przy Kujawskiej Szkole Wyższej,
- Stowarzyszenie Medyczny Uniwersytet Trzeciego Wieku we Włocławku działające przy Państwowej Akademii Nauk Stosowanych we Włocławku,
- Włocławski Uniwersytet Trzeciego Wieku działający przy Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego,

Na terenie miasta działają także kluby seniora – miejsca spotkań osób starszych, których celem jest integracja oraz wspieranie aktywności seniorów:

- Klub Seniora „Wrzos”
- Klub Seniora „Złota Jesień”
- Klub Seniora „Jubilat”
- Klub Seniora „Łęgowianie”
- Klub Seniora „Zazamcze”
- Klub Seniora ZPiT „Piast”
- Klub Seniora „Senior Kujawy”.

Od 2015 r. na terenie miasta działa Włocławska Rada Seniorów. Aktualnie na podstawie podjętej uchwały Rady Miasta Włocławek z dnia 26 października 2021 r. funkcjonuje II kadencja rady. Rada liczy sobie 12 członków. Zgodnie ze statutem, jej kadencja trwa 5 lat i pokrywa się z kadencją Rady Miasta. W skład rady wchodzi przedstawiciele Prezydenta Miasta, Rady Miasta, Uniwersytetów Trzeciego Wieku oraz osoby wybrane w wyniku przeprowadzenia otwartego naboru. WRS działa na rzecz utrwalenia solidarności międzypokoleniowej oraz poprawy jakości życia i tworzenia warunków do pobudzenia aktywności obywatelskiej osób starszych mieszkających na terenie miasta Włocławek. Pełni funkcję konsultacyjną, doradczą i inicjatywną.

Włocławek wdraża również program „Włocławska Karta Seniora”, którego celem jest wsparcie osób w wieku powyżej 60 lat. Program umożliwi osobom legitymującym się kartą korzystanie z ulg wprowadzanych przez miejskie jednostki organizacyjne oraz firmy prywatne.

Na terenie miasta cyklicznie realizowany jest „Program zapobiegania upadkom dla seniorów w województwie kujawsko-pomorskim, opracowany przez Urząd Marszałkowski. W 2021 r. udział brało w nim 60 seniorów. Głównym celem programu jest zmniejszenie liczby upadków i urazów wśród osób po 60 r.ż. Cel ten jest realizowany poprzez zajęcia aktywności fizycznej prowadzone przez wykwalifikowanych trenerów. Od 2021 r. realizowane są również usługi indywidualnego transportu door-to-door – w ramach projektu „Usługi indywidualnego transportu door-to-door – dla mieszkańców Miasta Włocławek”.

Doceniając poszerzającą się ofertę usług społecznych i zdrowotnych dla najstarszych mieszkańców miasta, podkreślić należy, że jest ona niewystarczająca w stosunku do skali potrzeb. Potwierdzają to badania ankietowe wykonane na potrzeby „Diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej miasta Włocławek” w 2021 r. Ponad 36% respondentów nie była zadowolona ze świadczonych usług w ramach opieki społecznej, a blisko co trzeci ankietowany był średnio zadowolony. Zaledwie ponad 8% ocenia ją w sposób pozytywny.

Odnosnie oferty kulturalnej - w ramach niniejszej diagnozy zidentyfikowano następujące instytucje kultury i sztuki posiadające w swojej ofercie działania skierowane do seniorów:

- Galeria Sztuki Współczesnej
- Centrum Kultury „Browar B” oraz filie Centrum Kultury: Klub „Zazamcze” CK Browar B, Klub „Stara Remiza” CK Browar B, Klub „Łęg” CK Browar B,
- Teatr Impresaryjny im. Wł. Gniazdowskiego

- Miejska Biblioteka Publiczna oraz filie Biblioteki: Filia Nr 1, Filia Nr 2, Filia Nr 3, Filia Nr 6, Filia Nr 7, Filia Nr 8, Filia Nr 9, Filia Nr 10, Filia Nr 11, Filia Książki Mówionej.

Oferta ta – podobnie jak w przypadku usług społecznych i zdrowotnych - wydaje się jednak niewystarczająca. W badaniach ankietowych wykonanych na potrzeby „Diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej miasta Włocławek” w 2021 r. mieszkańcy, oceniając oferty spędzania wolnego czasu w mieście, najgorzej ocenili ofertę dla seniorów i dorosłych. Zaledwie 17,6% mieszkańców ocenia jej jakość w sposób dobry i bardzo dobry, natomiast ponad 39% jest przeciwnego zdania. Z odpowiedzi uczestników badania można wywnioskować, iż w mieście nie ma dostatecznej ilości organizowanych wydarzeń kulturalno-rozrywkowych – prawie 46% ocenia ją na złym lub bardzo złym poziomie, 16,2% jest zadowolona z danego aspektu, natomiast 35,3% jest średnio zadowolona. Badania ankietowe i fokusowe przeprowadzone na potrzeby LSR potwierdziły tę diagnozę – oferta dla seniorów była wskazywana jako jedna z głównych potrzeb na terenie Włocławka.

Wsparcie w ramach LSR dla osób starszych zostanie skupione na integrowaniu i pobudzaniu aktywności tej grupy poprzez dedykowanie projektów grantowych na tworzenie i wspieranie klubów seniora, które są lokalnymi centrami aktywności senioralnej.

Podsumowanie potrzeb i potencjałów Włocławka w kontekście danych zastanych i przeprowadzonych konsultacji społecznych	
GRUPA DOCELOWA - SENIORZY	
Potrzeby	Potencjały
<ul style="list-style-type: none"> • Infrastruktura dostosowana do potrzeb najstarszych mieszkańców miast • Rozwój usług zdrowotnych i społecznych dla seniorów, w tym m.in. poradnia geriatryczna, usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania, kluby seniora i inne formy opieki dzienne • Rozbudowa oferty spędzania czasu wolnego dla seniorów 	<ul style="list-style-type: none"> • Wolontariat senioralny oparty na rosnącej liczbie najstarszych mieszkańców, dysponujących wolnym czasem i unikatowym doświadczeniem, wiedzą, kompetencjami • Istniejące kluby seniora i uniwersytety trzeciego wieku • Browar B i działające przy nim filie z ofertą dla seniorów, biblioteki i muzea • Senioralia • Dom Pomocy Społecznej • Spółdzielnia Socjalna Empatia rozwijająca usługi społeczne dla seniorów • Rosnąca ilość projektów realizowanych przez MOPR, ukierunkowanych na wsparcie seniorów • Ogródki działkowe – użytkowane przez seniorów – potencjalne miejsce inicjatyw podejmowanych w ramach RLKS

4.2.2 Ludzie młodzi (do 24 roku życia)

Analiza problemów związanych ze sferami demografii, rynku pracy, aktywności społecznej, edukacji, wykazała, że wiele z nich dotyczy młodych mieszkańców Włocławka – osób do 24 roku życia:

- jak pokazują dane PUP Włocławek osoby do 24 roku życia są wśród grup, które mają szczególny problem z wejściem na rynek pracy,
- w sferze demografii obserwowany jest odpływ młodych ludzi do dużych miast w celach edukacyjnych lub zawodowych, gdyż oferta dostępna we Włocławku nie jest dla nich wystarczająca,

- występuje niepokojąca tendencja niskiej aktywności gospodarczej osób młodych – w 2018 r. jedynie 126 mieszkańców Włocławka poniżej 26. roku życia prowadziło działalność gospodarczą,
- organizatorzy Budżetu Obywatelskiego we Włocławku wskazują na niską aktywność osób młodych (grupa wiekowa 18–25 lat), biorących udział w spotkaniach bezpośrednich na temat Budżetu Obywatelskiego – co obrazuje szerszy problem niskiej aktywności społecznej młodych mieszkańców miasta,
- istnieje potrzeba wzmacniania oferty edukacyjnej dla młodych osób - młodzież we Włocławku widzi potrzebę podnoszenia swoich kompetencji, zwłaszcza w obszarach - znajomość języków obcych (57,54%) oraz praktyczne umiejętności związane z zawodem (52,86%).

Oferta zajęć artystycznych, muzycznych, tanecznych itp. dla dzieci i młodzieży jest organizowana głównie w ramach następujących placówek:

- Centrum Kultury „Browar B” oraz filie Centrum Kultury: mKlub „Zazamcze” CK Browar B, Klub „Stara Remiza” CK Browar B, Klub „Łęg” CK Browar B,
- Miejska Biblioteka Publiczna oraz filie Biblioteki: Filia Nr 1, Filia Nr 2, Filia Nr 3, Filia Nr 6, Filia Nr 7, Filia Nr 8, Filia Nr 9, Filia Nr 10, Filia Nr 11, Filia Książki Mówionej.

Ponadto na terenie miasta działa wiele placówek oferujących zajęcia sportowe. Włocławek jest miastem kojarzonym ze sportem, a szczególnie z klubem koszykówki - Anwilem Włocławek. Istnieje tu 49 klubów sportowych, w których na koniec 2020 roku ćwiczyły 3 847 w 97 sekcjach sportowych. W zdecydowanej większości były to dzieci i młodzież w wieku do lat 18. Na każde 10 tys. osób przypada 4,7 klubu, natomiast na każdy tysiąc mieszkańców miasta w klubach ćwiczy 36,3 osób. Te same wskaźniki dla województwa kujawsko-pomorskiego wynoszą odpowiednio 3,9 sztuk i 26,3 osoby, zatem można stwierdzić, że Włocławek jest usportowionym miastem i pozytywnie wyróżnia się na tym polu na tle województwa. Wsparciem dla sportowców, w tym osób młodych, jest infrastruktura sportowa w mieście taka jak: 2 baseny zamknięte i 1 letni, Hala sportowa – Hala Mistrzów, Hala sportowo-widowiskowa, Stadion Piłkarsko-Lekkoatletyczny, korty tenisowe – 7 obiektów, boiska o nawierzchni syntetycznej – 2 obiekty, Stadion Przylesie, 2 przystanie wodne na Wiśle, 2 kąpieliska oraz 2 lodowiska, siłownie zewnętrzne. W mieście funkcjonują też prywatne siłownie, kluby fitness oraz szkoły tańca – jest ich około 16.

Obszar sportu i zaplecza infrastrukturalnego dla aktywności sportowej jest niewątpliwą mocną stroną miasta - istnieje jednak potrzeba rozbudowania i poszerzenia oferty zajęć w innych obszarach interesujących dla młodych ludzi, uwzględniających ich zdolności, potrzeby, predyspozycje.

Aktualna oferta dostępna we Włocławku dla młodych osób jest oceniana raczej niekorzystnie - w badaniach ankietowych wykonanych na potrzeby „Diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej miasta Włocławek” w 2021 r. 22,6% uczestników badania stwierdziło, że możliwości spędzania wolnego czasu w przypadku dzieci i młodzieży są na złym poziomie.

Badania ankietowe i fokusowe przeprowadzone na potrzeby LSR potwierdziły tę diagnozę – oferta dla dzieci i młodzieży była wskazywana jako jedna z głównych potrzeb na terenie Włocławka.

Wsparcie w ramach LSR dla dzieci i młodzieży do 24 r.ż. zostanie skupione na integrowaniu i pobudzaniu aktywności tej grupy poprzez dedykowanie projektów grantowych na:

- tworzenie i wspieranie klubów młodzieżowych, które zapewnią atrakcyjne formy wspierania czasu wolnego i umożliwią uczestnikom rozwój zgodny z ich potrzebami;
- wspieranie grup edukacyjnych przygotowujących się do udziału w konkursach naukowych;
- organizowanie warsztatów promujących ginące zawody.

Podsumowanie potrzeb i potencjałów Włocławka w kontekście danych zastanych i przeprowadzonych konsultacji społecznych

GRUPA DOCELOWA – DZIECI I MŁODZIEŻ

Potrzeby	Potencjały
<ul style="list-style-type: none"> • rozbudowa oferty spędzania czasu wolnego i rozwijania pasji dla ludzi młodych • wsparcie edukacji społecznej i obywatelskiej dzieci i młodzieży • oferta zajęć umożliwiających nabywanie umiejętności przydatnych w wyborze ścieżek kształcenia i w przyszłym życiu zawodowym • oferta zajęć w zakresie nauki języków obcych • zajęcia wyrównujące szanse edukacyjne dzieci i młodzieży znajdujących się w niekorzystnej sytuacji ekonomicznej • nowoczesne pracownie zawodowe • Infrastruktura dla młodzieży • Ośrodek ginących zawodów • zajęcia dodatkowe wykraczające poza podstawę programową w ramach kształcenie ogólnego i/lub zawodowego 	<ul style="list-style-type: none"> • infrastruktura sportowa i sportowe tradycje miasta • Skatepark – park, Michelin, California • Browar B i działające przy nim filie, dysponujące kadrą i doświadczeniem w organizacji zajęć dla dzieci i młodzieży • rozbudowana sieć placówek edukacyjnych, w tym uczelnie wyższe • Centrum Organizacji Pozarządowych i Wolontariatu • Kawiarnia Obywatelska Śródmieście Cafe • Centrum Edukacji ZENIT • Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy • Towarzystwo Przyjaciół Dzieci • Świetlica środowiskowa Trampolina i inne świetlice profilaktyczne • NGO – stowarzyszenia Eurointegracja, Oligo; ZHP • Grupy sportowe – LIDER, TKM, ANWIL ORLEN, Włocławia Włocławek • Związek Harcerstwa Polskiego Hufiec Włocławek – Baza Przygody

4.2.3 Kobiety

Kobiety to kolejna grupa, którą – w kontekście opisanych wcześniej problemów, zwłaszcza w sferze rynku pracy – należy uznać za osoby w niekorzystnej sytuacji, wymagające wsparcia w ramach LSR. Włocławek w porównaniu do innych powiatów w województwie kujawsko-pomorskim ma wyższy współczynnik feminizacji - w 2021 r. wyniósł on 113. Jednocześnie wśród ogólnej liczby osób bezrobotnych więcej jest kobiet niż mężczyzn. W listopadzie 2022 r. 1971 osób wśród bezrobotnych zarejestrowanych w PUP stanowiły kobiety. We Włocławku odnotować można dysproporcje zarobków ze względu na płeć. Według danych za 2017 r., kobiety zarabiały we Włocławku średnio o 429,14 złotych brutto mniej niż mężczyźni. Mieszkancki Włocławka – ze względu na opiekę nad dziećmi czy innymi osobami zależnymi, częściej niż mężczyźni wycofują się z rynku pracy – przy czym na dłużej z aktywności zawodowej rezygnują najczęściej kobiety z niskimi dochodami, gorzej wykształcone; jednocześnie we Włocławku jest ograniczony dostęp m.in. do wsparcia wytnieniowego, które pozwoliłoby opiekunkom osób zależnych wygospodarowanie czasu na realizację własnych aktywności. W mieście ograniczona jest też oferta zajęć dedykowanych rozwojowi kobiet. Podejmowane są jednorazowe inicjatywy np. zorganizowany w 2021 r. w Centrum Kultury Browar B Regionalny Kongres Kobiet, w trakcie którego zostały poruszone tematy wykluczenia menstruacyjnego, "męskich zawodów" i kobiet w biznesie, ale brak bardziej systematycznego wsparcia dla rozwoju kobiet. Istnieje potrzeba realizacji działań ukierunkowanych na wsparcie (np. wymiana doświadczeń, warsztaty motywujące, psychologiczne, coaching, kręgi wsparcia) dla kobiet próbujących godzić życie zawodowe z rodzinnym, wzmacniające poczucie własnej wartości i motywację do przełamywania stereotypów dot. roli kobiet i rozwoju osobistego.

Problem dyskryminacji jest obecny na obszarze LSR - blisko 27% respondentów ankiety diagnostycznej doświadczyło dyskryminacji ze względu na płeć. 10% respondentów uważa, że kobiety i mężczyźni nie mogą pełnić tych samych funkcji (np. pracować na takich samych stanowiskach, wykonywać w domu takich samych prac). Działania równościowe są w kontekście tych wyników rekomendowane na obszarze LSR.

Podsumowanie potrzeb i potencjałów Włocławka w kontekście danych zastanych i przeprowadzonych konsultacji społecznych	
GRUPA DOCELOWA – KOBIETY	
Potrzeby	Potencjał
<ul style="list-style-type: none"> • Centrum krótkotrwałej opieki wytchnieniowej • Przedszkole dla dzieci ze specjalnymi potrzebami • Ośrodek rozwoju kobiet • Kluby kobiet, kluby rodzica • Warsztaty motywujące, psychologiczne, coaching, kręgi wsparcia dla kobiet • Działania równościowe i antydyskryminacyjne np. warsztaty edukacyjne nakierowane na przełamywanie stereotypów związanych z płcią 	<ul style="list-style-type: none"> • Browar B i działające przy nim filie, zwłaszcza Klub Zazamcze, w którym organizowane są spotkania Między nami kobietami • Fundacja Samotna Mama • Spółdzielnia Socjalna Empatia • Centrum Organizacji Pozarządowych i Wolontariatu • Rosnąca ilość projektów realizowanych przez MOPR, ukierunkowanych na wsparcie opiekunek osób zależnych, w tym zwłaszcza opieka wytchnieniowa • Rozbudowana sieć żłobków i przedszkoli

Wsparcie w ramach LSR dla kobiet zostanie skupione na przełamywaniu stereotypów związanych z płcią oraz udzielaniu kobietom wsparcia poprzez dedykowanie projektów grantowych na:

- pomoc kobietom w powrocie i umocnieniu się na rynku pracy;
- tworzenie i wspieranie klubów rodzica;
- szkolenia osób pracujących z dziećmi w zakresie przełamywania stereotypów płci;

4.3 Analiza, w jaki sposób LGD może wesprzeć lokalne inicjatywy, uwzględniając wdrażanie pozostałych instrumentów terytorialnych na danym obszarze

LGD będzie wspierać lokalne i ponadlokalne inicjatywy poprzez współpracę z innymi podmiotami, których celem jest wsparcie lokalnego rozwoju w obszarach istotnych z punktu widzenia LSR: działań na rzecz seniorów, dzieci i młodzieży do 24 roku życia oraz kobiet. Do podmiotów tych zaliczyć można w szczególności:

- Lokalne Grupy Działania – współpraca m.in. w zakresie organizowania wizyt studyjnych na terenie województwa kujawsko-pomorskiego,
- Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej – współpraca w zakresie tworzenia i rozwoju podmiotów ekonomii społecznej i przedsiębiorstw społecznych, w których zatrudnienie podejmować mogą osoby młode, kobiety, seniorzy chętni do kontynuowania aktywności zawodowej,
- instytucje rynku pracy i pomocy społecznej, instytucje kultury oraz jednostki samorządu terytorialnego – współpraca w zakresie promocji instrumentu RLKS, rekrutacji beneficjentów, udostępniania infrastruktury na rzecz inicjatyw lokalnych, a także realizacji inicjatyw na rzecz seniorów, ludzi młodych do 24 roku życia, kobiet i innych grup zagrożonych wykluczeniem społecznym realizowanych w ramach innych niż RLKS celów szczegółowych FEKP na lata 2021-2027,

- organizacje pozarządowe i inne podmioty społeczne – współpraca w zakresie realizacji inicjatyw na rzecz seniorów, młodzieży do 24. roku życia, kobiet i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym – realizowanych zarówno w ramach instrumentu RLKS, jak i innych celów szczegółowych FEKP na lata 2021-2027, a także finansowanych ze źródeł takich jak Fundusz Inicjatyw Obywatelskich, Fundusze Norweskie i EOG itp.,
- Rada Pożytku Publicznego – przedstawicielstwo w Radzie i udział w jej statutowych zadaniach,
- Zintegrowane Inwestycje Terytorialne Miejskiego Obszaru Funkcjonowania Włocławka – członkostwo w Stowarzyszeniu WłOF opracowującym m.in. Strategię Terytorialnego Miejskiego Obszaru Funkcjonowania Włocławka oraz jej realizacja w zakresie odpowiadającym LSR.
- Gminny Program Rewitalizacji Miasta Włocławek – wspieranie rewitalizacji społecznej poprzez dodatkowe punktowanie na etapie oceny wniosków grantowych, których działania zaplanowane są na obszarze rewitalizacji i/lub jej mieszkańców.
- w przypadku podjęcia przez lokalny samorząd decyzji o powołaniu Centrum Usług Społecznych, LGD włączy się w katalogowanie oferty dostępnej dla seniorów, kobiet, młodzieży itp. na terenie Włocławka.

W celu kompleksowego wsparcia grup docelowych określonych jako kluczowe dla realizacji LSR, szczególnie istotna wydaje się współpraca z podmiotami, które włączyć się będą w realizację następujących celów szczegółowych programu Fundusze Europejskie dla Kujaw i Pomorza na lata 2021-2027:

- cel Szczegółowy 4(a) poprawa dostępu do zatrudnienia i działań aktywizujących dla wszystkich osób poszukujących pracy, w szczególności osób młodych, zwłaszcza poprzez wdrażanie gwarancji dla młodzieży, długotrwale bezrobotnych oraz grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, jak również dla osób biernych zawodowo, a także poprzez promowanie samozatrudnienia i ekonomii społecznej;
- Cel Szczegółowy 4(g) wspieranie aktywnego włączenia społecznego w celu promowania równości szans, niedyskryminacji i aktywnego uczestnictwa, oraz zwiększanie zdolności do zatrudnienia, w szczególności grup w niekorzystnej sytuacji;
- Cel Szczegółowy 4(k) zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej; modernizacja systemów ochrony socjalnej, w tym wspieranie dostępu do ochrony socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji; poprawa dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej.

5 Spójność, Komplementarność i Synergia

5.1 Zgodność LSR z Programem FEKiP

- Cel 1 - Wsparcie edukacji dzieci i młodzieży z obszaru objętego LSR w latach 2023-2027 jest spójny z Celem szczegółowym 4(f) wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwienie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami. Oba cele ukierunkowane są na ułatwienie dostępu do edukacji i zapewnienie kształcenia odpowiadającego aktualnym potrzebom uczniów, społeczeństwa i gospodarki.

- Cel 2 - Ochrona seniorów z obszaru objętego LSR przed wykluczeniem poprzez wspieranie ich integracji i aktywizacji w latach 2023-2027 jest spójny z Celem szczegółowym 4(L) wspieranie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących, w tym dzieci. Oba cele nastawione są na pomoc osobom starszym, które ze względu na stan wiek, stan zdrowia i utratę niektórych życiowych ról zagrożone są wykluczeniem.
- Cel 3 - Wspieranie równości szans kobiet i mężczyzn z obszaru objętego LSR w latach 2023-2027 jest spójny z Celem szczegółowym 4(C) wspieranie zrównoważonego pod względem płci uczestnictwa w rynku pracy, równych warunkach pracy oraz lepszej równowagi między życiem zawodowym, a prywatnym, w tym poprzez dostęp do przystępnej cenowo opieki nad dziećmi i osobami wymagającymi wsparcia w codziennym funkcjonowaniu. Oba cele są kompatybilne w zakresie konieczności pokonania stereotypów związanych z płcią i potrzeby udzielenia wsparcia osobom, które próbują te stereotypy przewyciężyć.

5.2 Zgodność i komplementarność LSR z innymi dokumentami planistycznymi i strategiami

Strategia rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do 2030 roku – Strategia Przyspieszenia 2030+

Strategia wojewódzka określa Włocławek jako miasto stagnujące o niskim poziomie rozwoju społecznego i jednocześnie zaawansowanym procesie starzenia się społeczeństwa, co zostało potwierdzone przeprowadzonymi na potrzeby LSR badaniami i analizami. Zdiagnozowane potrzeby takie jak pobudzenie rozwoju społecznego oraz zapobieganie starzeniu się społeczeństwa i jego konsekwencjom są najważniejszymi działaniami, które należy podjąć, aby przełamać impas rozwojowy miasta. W związku z tym określone w LSR cele i przedsięwzięcia nastawione są na edukację i rozwój mieszkańców.

- Cel 1 LSR jest zgodny z celem głównym 1 *Skuteczna edukacja* Strategii województwa. Oba cele zakładają kluczową rolę edukacji dzieci i młodzieży w rozwoju obszaru. Na poziomie województwa cel ten będzie realizowany przez cel operacyjny 11 *Podniesienie jakości kształcenia*, który jako kierunki rozwoju wskazuje zapewnienie wysokiej jakości kształcenia na wszystkich etapach edukacji m.in. poprzez organizację zajęć dodatkowych, wsparcie rozwoju zdolnych uczniów, co jest komplementarne z przedsięwzięciem 1.1 LSR oraz rozwoju edukacji regionalnej, co jest komplementarne do przedsięwzięcia 1.2 LSR. Przedsięwzięcie 1.2 jest również komplementarne do celu operacyjnego 43 *Przestrzeń kulturowa*, który jako kierunek rozwoju wskazuje m.in. działania ratownicze wobec ginących zawodów. Zaplanowane w LSR działania zdecydowanie promują dziedzictwo jakim są ginące zawody poprzez przybliżanie ich specyfiki w trakcie warsztatów. Aby realizować wspólne cele podmioty zajmujące się kształceniem zarówno formalnym jak i nieformalnym powinny współpracować ze sobą np. udostępniając własne zasoby lokalowe, wymieniając się informacjami dot. potrzeb edukacyjnych dzieci i młodzieży. W ten sposób będzie możliwe stworzenie na obszarze LSR unikatowej i odpowiadającej na potrzeby osób zainteresowanych oferty zajęć pozalekcyjnych, która będzie skutecznie wspierać rozwój uczestników, poprawiać ich umiejętności, zwiększać wiedzę, rozwijać talenty i integrować. Dzięki temu dzieci i młodzież będą miały możliwość rozwijania swojego potencjału, zdobywania nowych doświadczeń.. To z kolei może przyczynić się do zwiększenia aktywności społecznej i kulturalnej na obszarze LSR oraz poprawy jakości życia mieszkańców.
- Cel 2 LSR jest zgodny z celem głównym 2 *Zdrowe, aktywne i zamożne społeczeństwo*. Oba cele wskazują na potrzebę zapewnienia wysokiej jakości życia osobom starszym poprzez ich aktywizację społeczną, której celem jest zagospodarowanie czasu wolnego seniorów i zapewnianie warunków do pozostawania w zdrowiu psychofizycznym, a jednocześnie zapobieganiu wykluczeniu społecznemu tej grupy. Przedsięwzięcie 2.1 jest komplementarne do celu operacyjnego *Aktywność społeczna i rozwój społeczeństwa obywatelskiego*, który określa kierunek rozwoju polegający na aktywizacji seniorów oraz integracji międzypokoleniowej, wynikający z rosnącej skali potrzeb, która przewyższy dotychczasowe możliwości organizacyjne systemu pomocy społecznej i będzie wymagała wprowadzenia nowych modeli funkcjonowania, zmian instytucjonalnych w systemie pomocy społecznej. Zaplanowane do utworzenia kluby seniora będą wsparciem dla wspomnianego systemu, ponieważ

zajmą się osobami sprawnymi, nie wymagającymi profesjonalnej opieki i zadbają o jak najdłuższe utrzymanie tej niezależności. Niewątpliwą wartością dodaną wszystkich działań wydłużających niezależność seniorów jest obniżenie kosztów społecznych i ekonomicznych związanych z całodobową opieką zarówno domową ze strony rodziny jak i instytucjonalną.

- Cel 3 LSR nie wpisuje się bezpośrednio w żaden cel strategii województwa, jednak jego efekty nie stoją z nią w sprzeczności. Zaplanowane wsparcie rodziny, w tym szczególności kobiet jest działaniem aktywizującym. Aktywizacja społeczeństwa została określona w Strategii województwa jako czynnik wpływający na rozwój regionu. Koncepcja rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego ukazuje także sposób jego funkcjonowania i rozwoju w oparciu o zbiór podstawowych zasad, w tym o zasady horyzontalne. Wspieranie równości szans kobiet i mężczyzn jest jedną z zasad horyzontalnych.

Strategia Polityki Społecznej Województwa Kujawsko-Pomorskiego do roku 2030

- Cel 1 LSR jest zgodny z celami:
  - Strategicznym 1 *Rozwój usług społecznych* i jego obszarem strategicznym 1.3 *Dzieci i młodzież*. Przedsięwzięcie 1.1 jest komplementarne do działania 1.3.1 ukierunkowanego na tworzenie i rozwój świetlic oraz klubów młodzieżowych, jako miejsc wsparcia młodzieży pochodzących z rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Placówki te zapewniają wszechstronne wsparcie, m.in. zajęcia pozalekcyjne, terapeutyczne, rozwijające zainteresowania, pomoc w nauce.
  - Strategicznym 2 i jego obszarem strategicznym 2.2 *Aktywność społeczno-obywatelska*. Przedsięwzięcie 1.2 LSR jest komplementarne do działania 2.2.8. SPS *Kształtowanie i wzmacnianie poczucia tożsamości regionalnej* ukierunkowanego na działania mające na celu kształtowanie i wzmacnianie tożsamości regionalnej opartej na poczuciu przynależności do społeczności. W tym zakresie przewiduje się rozwój działań edukacyjnych na rzecz rozwijania wśród mieszkańców zainteresowań m.in. tradycją i kulturą województwa np. poprzez realizację warsztatów przypominających ginące zawody.
- Cel 2 LSR jest zgodny z celem Strategicznym 1.1 *Rozwój usług społecznych* i jego obszarem strategicznym *Osoby starsze*. Komplementarność przedsięwzięć jest zauważalna w przedsięwzięciu 2.1 LSR i 1.1.4. SPS polegającym na powstawaniu i rozwoju infrastruktury wsparcia dziennego jakim są m.in. kluby seniora.
- Cel 3 LSR jest zgodny z celami:
  - Strategicznym 1 *Rozwój usług społecznych* i jego obszarem strategicznym 1.2 *Rodzina*. Przedsięwzięcie 3.1 LSR jest komplementarne do działania 1.2.1 SPS, którego kierunek dotyczy działań w zakresie profilaktyki problemów w rodzinie i wczesnej interwencji opartych na zwiększaniu dostępu do różnorodnych form wsparcia indywidualnego i rodzinnego, m.in. działań edukacyjnych (np. szkół rodzica).
  - Strategicznym 2 i jego obszarem strategicznym 2.1 *Aktywność zawodowa*. Przedsięwzięcie 3.3 jest komplementarne do działań 2.1.2 Zwiększenie dostępności usług opieki nad dziećmi do lat 3 oraz 2.1.5 Tworzenie warunków dla aktywizacji zawodowej osób pełniących funkcje opiekunów faktycznych i wymagających elastycznych form zatrudnienia, w tym kobiet powracających na rynek pracy po przerwie związanej z urodzeniem i wychowywaniem dzieci m.in. promowanie elastycznych form zatrudnienia (np. pracy zdalnej).

Strategia rozwoju miasta Włocławek 2030+

- Cel 1 LSR jest zgodny z celem strategicznym dla Włocławka:
  - *Miasto silne gospodarczo*. Przedsięwzięcie 1.1 LSR jest komplementarne do celu operacyjnego *Miasto zapewniające wysoką jakość kształcenia*, które przewiduje wdrażanie działań na rzecz poprawy warunków i jakości kształcenia na każdym etapie edukacji, aby w efekcie osiągnąć wzrost jakości kształcenia

i infrastruktury edukacyjnej. Komplementarność przedsięwzięć polega na objęciu wsparciem edukacji formalnej wspieranej przez miasto i edukacji nieformalnej wspieranej przez LSR w wyniku czego poprawi się każdy aspekt nauczania. Z działań ulepszających infrastrukturę oświatową może skorzystać także LSR, która będzie mogła korzystać z zasobów lokalowych szkół. Lepiej wyposażone sale i pracownie umożliwią realizację nowych lub bardziej zaawansowanych zajęć.

- Miasto Kultury. Przedsięwzięcie 1.2 jest komplementarne do celu operacyjnego *Promocja produktów lokalnych, tradycyjnych, i regionalnych związanych z Włocławkiem i Kujawami*. Ginące zawody, które zostaną objęte wsparciem często zajmują się wytwarzaniem wyżej wymienionych produktów. Połączenie współpracy w tym zakresie przyczyni się do zwiększenia zasięgu promocji.
- Cel 2 LSR jest zgodny z celem strategicznym *Miasto dialogu i aktywności społecznej*. Przedsięwzięcie 2.1 LSR jest komplementarne do celu operacyjnego *Miasto społeczne*, przewidującego działania w kierunku integracji osób zagrożonych wykluczeniem i wzmacniania pomocy dla osób potrzebujących szczególnego wsparcia. Szeroki zakres pomocy oferowanej przez instytucje pomocy społecznej połączonej z działaniami zaplanowanymi w LSR przyczyni się do zwiększenia aktywności seniorów.
- Cel 3 LSR jest zgodny z celami strategicznymi:
  - *Miasto dialogu i aktywności społecznej* w zakresie celów operacyjnych *Tworzenie dogodnych warunków do opieki nad dziećmi do lat 3 oraz Wzmacnianie pomocy dla osób potrzebujących szczególnego wsparcie*, w efekcie czego ma nastąpić zwiększenie aktywności społecznej i zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem do którego komplementarne są przedsięwzięć 3.1 i 3.2. W wyniku komplementarności tych przedsięwzięć, kobiety, które zostały określone w LSR jako grupa wymagająca wsparcia będą mogły wrócić/wejść na rynek pracy, gdyż będą miały zapewnioną przez samorząd opiekę nad dzieckiem, a w ramach LSR otrzymają wsparcie ułatwiające im tą zmianę na poziomie zawodowym i psychologicznym.
  - *Miasto silne gospodarczo*. Przedsięwzięcie 3.2 LSR jest komplementarne do celu operacyjnego *Miasto zapewniające wysoką jakość kształcenia* poprzez doskonalenie kompetencji nauczycieli. Samorząd planuje podnieść jakość kształcenia, na którą m.in. składają się kompetencje nauczycieli. Istotne są zarówno kompetencje twarde jak i miękkie. Podnoszenie wiedzy i świadomości dotyczącej przełamywania stereotypów oraz przemocy rówieśniczej związanej z płcią jest kompetencją miękką, dzięki której w szkołach będą tworzone przyjazne warunki do nauki dla wszystkich niezależnie od płci, co pośrednio wpłynie też na bezpieczeństwo, jakość kształcenia i wyniki w nauce.

Strategia rozwiązywania problemów społecznych dla miasta Włocławek na lata 2021-2025

- Cel 1 LSR jest zgodny z Priorytetem II - Przeciwdziałanie patologiom i przemocy w rodzinie. Przedsięwzięcia 1.1 i 1.2 są komplementarne do celu strategicznego II *Podejmowanie intensywnych działań profilaktycznych uwzględniających aktualne zagrożenia związane z używaniem środków psychoaktywnych (m.in. alkoholu, narkotyków, dopalaczy) skierowanych do dzieci i młodzieży* poprzez zapewnienie im różnorodnych form spędzania wolnego czasu. Udział w zajęciach realizowanych dla dzieci i młodzieży w ramach LSR jest formą spędzania czasu wolnego. W wyniku współpracy z MOPR zajęcia, które z założenia miały pełnić funkcję edukacyjną mogą dla części młodzieży pełnić dodatkowo funkcję profilaktyczną.
- Cel 2 LSR jest zgodny z Priorytetem VI - *Aktywizacja i integracja oraz poprawa warunków funkcjonowania osób starszych* realizowanym przez cel strategiczny *Wspieranie rozwoju aktywności i integracji społecznej seniorów*, co jest komplementarne do przedsięwzięcia 2.1, gdyż w obszarze tego celu planowane są działania mające na celu rozwój infrastruktury wsparcia dziennego seniorów oraz podejmowanie działań i tworzenie warunków ułatwiających aktywność osób starszych w środowisku lokalnym, co dla LSR może być dobrą podstawą do tworzenia i wspierania działań klubów seniora.
- Cel 3 LSR jest zgodny z Priorytetem III - *Aktywizacja społeczno-zawodowa osób bezrobotnych*, w tym w oparciu o rozwój ekonomii społecznej realizowanym przez cel strategiczny 1 *Pomoc osobom i rodzinom dotkniętym*

bezrobociem. Prowadzone w tym zakresie działania zwiększające poziom aktywności zawodowej poprzez zajęcia podnoszące kompetencje zawodowe oraz rozwijanie postaw przedsiębiorczych wśród osób bezrobotnych, a także upowszechnianie opieki nad dziećmi do lat 3 i tworzenie subsydiowanych miejsc pracy są komplementarne do przedsięwzięć 3.1 i 3.2, wspierających rodziny w przełamywaniu stereotypów i powrocie kobiet na rynek pracy. W efekcie wspólnych działań LSR, MOPR i PUP oprócz podnoszenia świadomości dotyczącej równości kobiet i mężczyzn zostanie osiągnięty dodatkowy efekt w postaci spadku bezrobocia wśród kobiet.

Gminny Program Rewitalizacji Miasta Włocławek na lata 2018-2028

Wszystkie Cele LSR zgodne z Celem Strategicznym 1 - *Przywrócić mieszkańcom poczucie sprawczości* oraz celem operacyjnym 1 *Aktywizować lokalną społeczność*.

- Przedsięwzięcia zaplanowane dla Celu 1 LSR są komplementarne do celu operacyjnego 1.2 *Rozwijać istniejące więzi społeczne, budować otwartość i szerszą sieć relacji: kultura, sport, edukacja* oraz do przedsięwzięcia 1.2.2. TRÓJKA dobra szkoła (realizowanego w ramach celu operacyjnego 1.2 *Rozwijać istniejące więzi społeczne, budować otwartość i szerszą sieć relacji: kultura, sport, edukacja*), które ma przeciwdziałać niskiemu poziomowi edukacji w obszarze rewitalizacji. Dotyczy ono m.in. inwestycji w wyposażenie szkoły jak i organizacji rozwijających zajęć, w tym pozalekcyjnych. Szkoła znajdującą się na rewitalizowanym terenie, ze zmodernizowanymi pracowniami może być miejscem utworzenia klubu młodzieżowego w ramach LSR, tym samym wzmocni działania rewitalizacji społecznej.
- Przedsięwzięcia zaplanowane dla Celu 1 LSR są komplementarne do celu operacyjnego 1.1 *Aktywizować lokalną społeczność, a dokładnie do przedsięwzięcia 1.1.8. Centrum Wsparcia Społecznego*, którego celem jest zwiększenie uczestnictwa m.in. osób starszych w życiu społecznym oraz podniesienie jakości ich życia, co będzie realizowane m.in. poprzez wspieranie klubów seniora pod względem merytorycznym, technicznym oraz lokalowym. Dzięki LSR wspomniane kluby seniora mogą otrzymać wsparcie na zorganizowanie ciekawych zajęć, które zachęcą kolejne osoby z sąsiedztwa do uczestnictwa i tym samym LSR wzmocni działania rewitalizacji społecznej.
- Przedsięwzięcia zaplanowane dla Celu 3 LSR są komplementarne do przedsięwzięcia 1.1.1 *Aktywizacja zawodowa mieszkańców* realizowanego w ramach celu operacyjnego 1.1 *Aktywizować lokalną społeczność*, w ramach których zaplanowano działania zbieżne do tych określonych w LSR, jednak różniące się grupą docelową, która w Programie Rewitalizacji dotyczy wszystkich mieszkańców w wieku produkcyjnym.

5.3 Komplementarność i synergia przedsięwzięć w LSR oraz integrowanie sektorów, partnerów, zasobów i branż

Cel 1 Wsparcie edukacji dzieci i młodzieży z obszaru objętego LSR zostanie zrealizowany za pomocą dwóch komplementarnych przedsięwzięć. Pierwsze z nich tj. *Rozszerzenie oferty zajęć dodatkowych dla dzieci i młodzieży w ramach edukacyjnych klubów młodzieżowych oraz wsparcie realizacji projektów edukacyjnych*, które będzie rozwijało wszechstronne pasje i zainteresowania zgodne ze współczesnymi trendami i oczekiwaniami uczestników zajęć, natomiast drugie przedsięwzięcie *Ochrona ginących zawodów i tradycji regionu przed zapomnieniem poprzez organizację warsztatów edukacyjnych* umożliwi młodym ludziom poznanie aktywności alternatywnych do tych, które znają i uświadomi, że można żyć inaczej niż pokazywane jest to w różnego rodzaju mediach. Oba przedsięwzięcia odsłonią przed ich odbiorcami wiele kierunków rozwoju wzbudzą zainteresowanie światem i wyposażą w wiedzę którą będą mogli wykorzystać w planowaniu swojej ścieżki edukacyjnej oraz zawodowej. Ponadto w obu przypadkach, zajęcia będą miały charakter grupowy, w konsekwencji czego uczestnicy zajęć będą nawiązywać relacje z rówieśnikami, oraz uczyć się współpracy

W Celu kompleksowej realizacji obu przedsięwzięć będą mogły zostać zaangażowane podmioty reprezentujące wszystkie sektory: szkoły, uczelnie, instytucje kultury, organizacje NGO zajmujące się pracą z dziećmi i młodzieżą, podmioty gospodarcze wpisane przede wszystkim do Sekcji P w PKD oraz podmioty gospodarcze parające się

działaniami powszechnie określanymi jako ginące zawody, a wpisane do właściwych sobie Sekcji PKD oraz kluby młodzieżowe. Wszystkie wskazane podmioty będą mogły ze sobą współpracować w zakresie dotarcia do odbiorców, dzielenia się zasobami kadrowymi i lokalowymi w celu realizacji zajęć.

Cel 2 Ochrona seniorów z obszaru objętego LSR przed wykluczeniem poprzez wspieranie ich integracji i aktywizacji. W ramach Celu 2 zaplanowano jedno przedsięwzięcie, jakim jest wspieranie klubów seniora, co w sposób wyczerpujący doprowadzi do realizacji niniejszego celu. Kluby seniora integrują i aktywizują seniorów, wspierają w tworzeniu nowych więzi społecznych, a także poprawiają kondycję psychofizyczną za sprawą oferowanych zajęć.

Dla zapewnienia skutecznej realizacji przedsięwzięcia do współpracy zostaną zaproszone organizacje NGO, parafie, podmioty z branży opieki społecznej (zarówno publiczne jak i niepubliczne – PKD Sekcja Q), które będą mogły tworzyć kluby seniora i razem z innymi organizacjami takimi jak np. publiczne i niepubliczne zakłady opieki zdrowotnej (PKD Sekcja Q), MOPR oraz mieszkańcami miasta docierać do seniorów potrzebujących wsparcia. Wymienione wcześniej podmioty oraz dodatkowo instytucje kultury będą dla klubów seniora istotnym partnerem przy tworzeniu i realizacji harmonogramu zajęć. W realizacji tego celu ważna jest też integracja klubów seniora między sobą oraz integracja klubów seniora z lokalnym środowiskiem.

Cel 3 Wspieranie równości szans kobiet i mężczyzn z obszaru objętego LSR. W ramach tego celu będą realizowane trzy komplementarne przedsięwzięcia. Pierwsze - *Działania wspierające tworzenie i funkcjonowanie klubu rodziny* nastawione na przeciwdziałanie stereotypom płci, a także udzielenie wsparcia dorosłym kobietom i mężczyznom, którzy próbują godzić życie rodzinne z zawodowym przełamując stereotypy. Natomiast przedsięwzięcie drugie *Podnoszenia wiedzy i świadomości dotyczącej przełamania stereotypów oraz przemocy rówieśniczej związanej z płcią wśród osób zajmujących się edukacją i pracą z dziećmi i młodzieżą* będzie miało wpływ na nierozpowszechnianie oraz przełamywanie stereotypów w młodszej grupie wiekowej jaką są dzieci i młodzież. Wykwalifikowane w tym zakresie osoby zadbają, aby młode pokolenie wychowywało się w środowisku szanującym równość płci. Dzieci, które nie będą znały stereotypów będą ze zrozumieniem przyjmowały zmiany zachodzące w domu wynikające z operacji pierwszej. Trzecim przedsięwzięciem jest *Wzmocnienie pozycji kobiet na rynku pracy poprzez działania wspierające rozpoczęcie, utrzymanie lub powrót do zatrudnienia*, które jest kontynuacją przedsięwzięcia pierwszego. Kobiety, które zdecydowały się wyjść poza dotychczas pełnione role skupiające się przede wszystkim wokół domu i rodziny otrzymają wsparcie, które pomoże im poradzić sobie na rynku pracy i umocni je w przekonaniu o podjęciu dobrej decyzji.

W realizację tego celu zostaną zaangażowane podmioty gospodarcze m.in. reprezentujące w PKD sekcję Q, które przy współpracy ze szkołami oraz innymi podmiotami zajmującymi się pracą z dziećmi będą mogły przeprowadzić szkolenia w zakresie przedsięwzięcia drugiego. W przypadku przedsięwzięć pierwszego i trzeciego powinno dojść do nawiązania współpracy pomiędzy sektorem społecznym oraz gospodarczym, które będą prowadzić zajęcia i udzielać wsparcia beneficjentom projektów. Niezbędna może się też okazać pomoc sektora publicznego w celu udostępnienia miejsc realizacji działań, a także zaangażowanie wszystkich sektorów w działania promocyjne.

5.4 Wartość dodana podejścia LEADER

- wsparcie grup beneficjentów w sposób odmienny od innych instrumentów wsparcia czego przykładem jest pomoc kobietom w wychodzeniu ze stereotypowych ról społecznych poprzez zapewnienie im wsparcia bezpośredniego np. spotkania z psychologiem oraz pośredniego polegającego na edukowaniu bliskich jej osób w celu wspierania ich w tej zmianie;
- brak dominacji sektora publicznego, przez co zapewnione jest spojrzenie na problemy mieszkańców z różnej perspektywy;
- możliwość partnerskiej współpracy różnych sektorów i grup interesu w celu wdrażania LSR. Korzyści płynące z partnerstw dla LSR to przede wszystkim czerpanie z doświadczeń innych i dzielenie się swoimi doświadczeniami, poszerzanie wiedzy, czerpanie inspiracji i nowych pomysłów, aby dostosować zakres działań do potrzeb beneficjentów i ich najefektywniejszego rozwiązania, a także wzajemne promowanie działań w celu dotarcia do

jak największej grupy zdefiniowanych beneficjentów. Zawiązane partnerstwo może być wykorzystywane także do innych wspólnych działań realizowanych poza LSR, a więc jego charakter jest długoterminowy.

- umożliwienie liderom i partnerom lokalnym zdobycie umiejętności i doświadczenia w zakresie prowadzenia projektów, co prowadzi do zwiększenia ich zdolności instytucjonalnych oraz lepszego zarządzania rozwojem obszaru,
- zwiększenie zaangażowania lokalnej społeczności oraz wpływu na kształtowanie swojego otoczenia poprzez aktywne uczestnictwo mieszkańców i partnerów lokalnych w procesie planowania i wdrażania LSR.

Podejście LEADER skupia się na angażowaniu lokalnych społeczności i wykorzystywaniu ich potencjału w procesie planowania i realizacji działań na danym obszarze. Dzięki temu podejściu, społeczność lokalna ma realny wpływ na rozwój swojego regionu, a projekty są tworzone w oparciu o potrzeby i aspiracje mieszkańców. Dzięki angażowaniu lokalnych społeczności w proces planowania i realizacji działań, zwiększa się ich zaangażowanie i aktywność w życiu społecznym. Społeczności stają się bardziej zjednoczone i skłonne do podejmowania inicjatyw na rzecz swojego obszaru. Wzmacniany jest kapitał społeczny poprzez rozwój wzajemnego zaufania, budowanie trwałych relacji, współpracy i gotowości do pomocy pozwalających zwiększać skuteczność podejmowanych przez ludzi działań i prowadzących do ich synergii. Wysoki kapitał społeczny i osiągnięta synergia wpłyną bezpośrednio i pozytywnie na życie jednostek i całych społeczności. Mieszkańcy chętniej będą nawiązywać relacje, staną się dla siebie miłsi, a podmioty działające w mieście bardziej otwarte na mieszkańców i ich potrzeby. Wszystko to małymi krokami będzie uwalniało drzemiący w ludziach potencjał, gdyż ułatwi realizację działań. Przeprowadzenie „małych rewolucji” we własnej dzielnicy, podejmowanie inicjatyw społecznych czy założenie przedsiębiorstwa stanie się prostsze i przyjemniejsze.

Podejście LEADER pozwala też na tworzenie projektów, które uwzględniają lokalne specyfiki i potrzeby.

Zakresy wsparcia wybrane do realizacji w ramach LSR wynikają z analizy potrzeb i potencjałów obszaru. Ze wszystkich zidentyfikowanych potrzeb wybrano:

- wsparcie edukacji dzieci i młodzieży,
- ochrona seniorów przed wykluczeniem poprzez wspieranie ich integracji i aktywizacji,
- wspieranie równości szans kobiet i mężczyzn

Wymienione zakresy wsparcia zostały wybrane ze względu na fakt, iż przyniosą w przyszłości pożądane zmiany dla obszaru LSR np. zmniejszenie liczby seniorów zależnych od pomocy rodziny lub podmiotów pomocowych, poprawienie jakości wykształcenia osób młodych, zmniejszenie wpływu stereotypów związanych z płcią na wybory życiowe wrocławian, a także redukcję zjawisk związanych z przemocą. Wszystkie trzy zakresy dotyczą dużych grup społecznych, których realizacja dodatkowo zaspokoi sygnalizowaną na każdym etapie konsultacji potrzebę jaką jest integracja. Interwencja dwóch pierwszych wymienionych zakresów wsparcia dodatkowo może wpłynąć na wykazujący od kilku lat wzrostowy trend problemów społecznych jakimi są starzenie się społeczeństwa i migracje ludzi młodych z miasta. Ponadto w przypadku wybranych zakresów istnieje możliwość kompleksowego i spójnego rozwiązania zdiagnozowanych problemów poprzez przedsięwzięcia zaplanowane w ramach LSR jak i innych programach planistycznych. Wybrane zakresy są również możliwe do realizacji przez LGD pod względem organizacyjnym i finansowym.

Niniejsza LSR jest strategią monofundusową, w związku z czym będzie finansowana ze środków EFS+.

Wdrażanie operacji w ramach LSR będzie odbywało się wyłącznie przy wykorzystaniu projektów grantowych realizowanych przez grantobiorców. Jest to jedyna możliwa metoda wdrażania LSR przez miejską LGD. Nabory wniosków w zakresie wszystkich przedsięwzięć będą odbywały się co najmniej raz w roku. Taki sposób wdrażania LSR pozwala zachować ciągłość oferowanego wsparcia i systematyzuje pracę LGD, co zwiększy jej wydajność organizacyjną.

6 Cele i wskaźniki

Cele szczegółowe LSR zostały oparte na wnioskach z przeprowadzonej analizy i diagnozy obszaru. Określają one obszary, które będą wspierane środkami z EFS+. Z celów szczegółowych wynikają przedsięwzięcia, a z nich preferowane typy projektów, które będą brane pod uwagę podczas wyboru konkretnych projektów do realizacji Lokalnej Strategii Rozwoju.

Cele i przypisane do nich przedsięwzięcia przedstawia diagram nr 1.

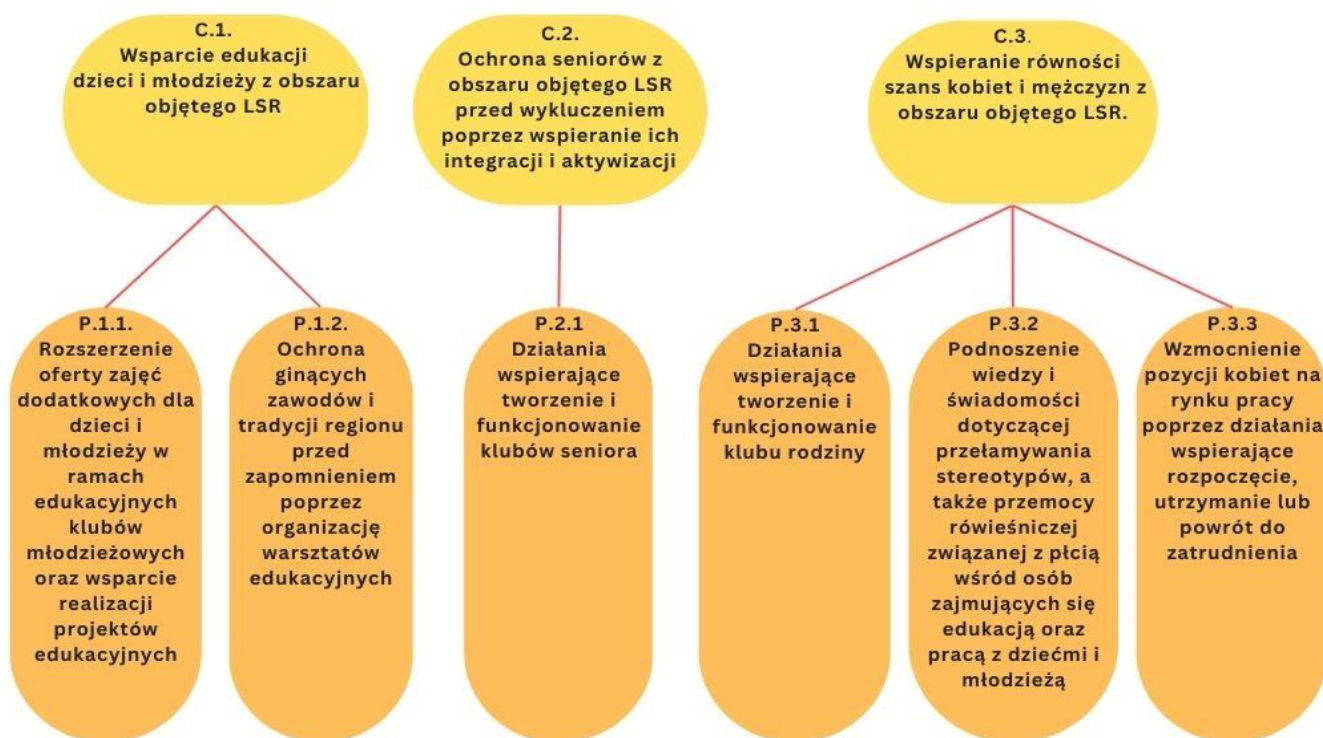

Diagram 1 Cele i przedsięwzięcia

1 Wsparcie edukacji dzieci i młodzieży z obszaru objętego LSR.

Cel ten wynika z potrzeby zadbania o najmłodszych mieszkańców obszaru LSR, a konkretnie umożliwieniu im rozwijania własnych pasji i zainteresowań, co jest odpowiedzią na takie zdiagnozowane problemy jak niska aktywność dzieci i młodzieży w życiu społecznym i obywatelskim, niedopasowanie programu nauczania oraz wyposażenia pracowni do potrzeb uczniów oraz rynku pracy. Analiza obszaru wykazała też, że w mieście jest wiele klubów i zajęć związanych ze sportem, kilka z działalnością artystyczną, są miejsca wspierające dzieci i młodzież ze specjalnymi potrzebami i zagrożonych wykluczeniem, jednak brakuje zajęć dla dzieci i młodzieży szczególnie uzdolnionych, oraz tych które mają zainteresowania odmienne od dziedzin wymienionych powyżej. Większość zajęć dodatkowych jest odpłatna i dla części rodzin są to koszty uniemożliwiające udział dziecka w interesujących go formach edukacji nieformalnej. W związku z niedopasowaniem wykształcenia do lokalnego rynku pracy istotne jest także zaznajamianie dzieci i młodzieży ze starymi, ginącymi obecnie zawodami, aby pokazać im różne możliwości

w wyborze ścieżek kariery. Szerzenie wiedzy nt. ginących zawodów to także zaznajamianie z lokalną kulturą i tradycją jak np. tradycje włocławskiego fajansu, co przekłada się na budowanie lokalnego patriotyzmu i w efekcie może doprowadzić do zmniejszenia emigracji ludzi młodych z miasta. Wszystkie działania powinny też prowadzić do wzbudzania wrażliwości społecznej młodych osób, aby eliminować narastającą przemoc i jednocześnie pobudzać do bezinteresownej działalności na rzecz lokalnej społeczności. Przedstawiciele młodzieży biorący udział w diagnozie oraz opracowywaniu Strategii zwracali uwagę, iż istotnym aspektem zaangażowania osób młodych w realizację tego celu jest dobór nowoczesnych metod i narzędzi, które będą korelowały z ich stylem życia i zainteresowaniami. Aby zrealizować ten cel zaplanowano dwa przedsięwzięcia:

1.1 Rozszerzenie oferty zajęć dodatkowych dla dzieci i młodzieży w ramach edukacyjnych klubów młodzieżowych oraz wsparcie realizacji projektów edukacyjnych. Jest to przedsięwzięcie dedykowane dzieciom i młodzieży, w ramach którego we Włocławku zostanie poszerzona oferta zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży adekwatnie do ich zainteresowań, zdolności, potrzeb i predyspozycji, która będzie realizowana w ramach klubów młodzieżowych np. zajęcia muzyczne, sportowe, z robotyki, z programowania, przyrodnicze, z nauk ścisłych i humanistycznych nt. lokalnej tożsamości i kultury, zajęcia wspierające edukację społeczną i obywatelską poprzez realizację spotkań, warsztatów i wizyt studyjnych. W ramach przedsięwzięcia będzie można otrzymać wsparcie na założenie klubu lub poszerzenie oferty w miejscu już istniejącym, pod warunkiem, że dofinansowany projekt będzie zakładał wsparcie obejmujące co najmniej trzy obszary tematyczne. Pomoc zostanie przeznaczona także na projekty edukacyjne umożliwiające rozwijanie uzdolnień dzieci oraz młodzieży ukierunkowane na realizację konkretnych celów edukacyjnych jak np. przygotowanie i udział w konkursie naukowym. Projekty te mogą być prowadzone m.in. przez szkoły, które chcą wesprzeć swoich uczniów w rozwoju. Opisany sposób realizacji przedsięwzięcia umożliwi dzieciom z całego miasta dostęp do szeroko wybranych zajęć dodatkowych, które będą odbywały się w otwartych dla wszystkich klubach młodzieżowych. Jednoczesne skupienie w jednym miejscu osób z różnymi zainteresowaniami pozwala na wymianę doświadczeń, poszerza horyzonty oraz uczy tolerancji dla odmienności. Z kolei wsparcie uzdolnionych dzieci i młodzieży będzie kierowane do konkretnych grup zainteresowanych danym zagadnieniem, aby umożliwić wymianę doświadczeń w wąskiej dziedzinie i osiągnąć w ten sposób efekt synergii. Informacja o organizowanych zajęciach będzie szerzona m.in. poprzez szkoły, świetlice prowadzone przez MOPR i organizacje pozarządowe, media społecznościowe oraz za pomocą narzędzi komunikacji które pozwolą grantobiorcom dotarcie do szerokiego grona odbiorców. LGD będzie zamieszczać na swojej stronie internetowej informacje o realizowanych grantach.

1.2 Ochrona ginących zawodów i tradycji regionu przed zapomnieniem poprzez organizację warsztatów edukacyjnych – w ramach tego przedsięwzięcia będą organizowane warsztaty przypominające o tradycyjnych rzemiosłach i twórczości rękodzielniczej jak np. włocławski fajans, hafty kujawskie, wypiek chleba, wyrób masła itp. Warsztaty będą realizowane stacjonarnie, z możliwością prowadzenia okazjonalnych zajęć np. na festynach, piknikach, ulicach, aby dotrzeć do jak największej grupy młodych odbiorców, zainteresować ich prezentowaną tematyką i wzbudzić refleksję na temat własnej ścieżki kariery. Do grup docelowych informacje o organizowanych zajęciach trafią za pomocą m.in. mediów społecznościowych, za pośrednictwem szkół, mediów oraz strony internetowej LGD, na której będą zamieszczone informacje o wszystkich dofinansowanych projektach wraz z linkami do stron internetowych/mediów społecznościowych grantobiorców.

2 Ochrona seniorów z obszaru objętego LSR przed wykluczeniem poprzez wspieranie ich integracji i aktywizacji.

Włocławek jest miastem starzejącym się, w którym populacja w wieku poprodukcyjnym sięga 27%. Jest to duża grupa osób, które jednocześnie osiągając wiek emerytalny tracą wiele pełnionych dotychczas ról

społecznych oraz zauważają u siebie pogorszenie stanu zdrowia związanego z wiekiem. Sytuacja ta może przyczynić się do marginalizacji społecznego seniora i tym samym do pogorszenia jego sytuacji społecznej, psychicznej i fizycznej. Przeprowadzone badanie ankietowe oraz przeanalizowane fiszki projektowe pokazały, że mieszkańcy mają dużą potrzebę integrowania się, tworzenia miejsc integracji społecznej oraz klubów seniora, które też są miejscami integracji. Seniorzy obecni na spotkaniu z mieszkańcami zgłaszali potrzebę utworzenia Centrum Seniora, w którym mogliby znaleźć dla siebie kompleksową ofertę różnorodnych zajęć, spotkań i wydarzeń. Co prawda w mieście funkcjonują UTW oraz kluby seniora, jednak ta oferta jak na wielkość populacji seniorów w mieście jest niewystarczająca. Przedstawiciele zespołu roboczego wskazują też na istotny problem jakim jest duża grupa seniorów, która z różnych względów jest bierna i nie chce się angażować w życie społeczne i ta grupa osób stanowi wyzwanie dla LSR. W ramach tego celu będzie realizowane jedno przedsięwzięcie:

2.1 Działania wspierające tworzenie i funkcjonowanie klubów seniora – w ramach tego punktu będą mogły zostać utworzone nowe kluby seniora lub nastąpi poszerzenie albo zmiana oferty w klubach już istniejących. Istotny jest fakt, aby te miejsca znajdowały się w pobliżu zamieszkania seniorów, aby mieli do nich łatwy dostęp i mogli się spotykać z osobami, które znają ze swojego otoczenia, co dla wielu osób może być decydujące w podjęciu decyzji o przystąpieniu do klubu. Osoby prowadzące kluby seniora we współpracy przede wszystkim z parafiami, MOPS, organizacjami pomocowymi dla seniorów, przedstawicielami opieki zdrowotnej oraz rodzinami seniorów powinny podjąć starania, aby włączać do klubów, osoby dotychczas nieaktywne. Kluby seniora oprócz prowadzenia typowych zajęć będą angażować się w życie lokalnej społeczności organizując np. dzień sąsiada, pikniki, przygotowując różnego rodzaju występy artystyczne itp., a także integrować seniorów z ludźmi młodymi w celu wzajemnej wymiany doświadczeń i organizacji wspólnych wydarzeń oraz wspierać wolontariat senioralny. Ważne jest również, aby kluby seniora współpracowały ze sobą zamiast konkurować. Integracja międzypokoleniowa umożliwi wymianę doświadczeń między ludźmi w różnym wieku i wzajemne zrozumienie swoich potrzeb, natomiast otwartość klubu na lokalną społeczność zapobiegnie anonimowości seniorów.

3 Wspieranie równości szans kobiet i mężczyzn z obszaru objętego LSR.

Według przeprowadzonego badania ankietowego, aż 27% respondentów doświadczyło dyskryminacji ze względu na płeć. Warto zauważyć, że są to głosy osób, które są świadome tej dyskryminacji, natomiast niemożliwy do zbadania jest poziom faktycznej dyskryminacji, który prawdopodobnie jest dużo wyższy. 10% badanych osób twierdzi też, że kobiety i mężczyźni nie mogą pełnić tych samych funkcji. Obszar realizacji LSR charakteryzuje się wysokim wskaźnikiem feminizacji jednak nie przekłada się to na liczbę miejsc i wydarzeń adresowanych do kobiet. Dysproporcje między płciami zauważalne są też na rynku pracy, gdzie wśród bezrobotnych jest więcej kobiet. Uczestnicy konsultacji społecznych zwracali uwagę na fakt, iż większość ludzi funkcjonuje wg wypracowanych od lat stereotypowych ról, które przekazywane są z pokolenia na pokolenie, a próba wyłamania się z nich zazwyczaj budzi opór zarówno wśród najbliższych jak i reszty społeczeństwa. Dlatego na spotkaniach z kobietami postulowano za tworzeniem Klubów Kobiet, w których kobiety będą mogły otrzymywać niezbędne wsparcie na drodze do realizacji własnych potrzeb i które będą pierwszym krokiem na drodze do aktywizacji kobiet.

3.1 Działania wspierające tworzenie i funkcjonowanie klubu rodziny. To przedsięwzięcie jest innowacyjne na terenie realizacji LSR, ponieważ dotychczas żadne działania nie zajmowały się rodziną w kontekście przełamania stereotypów. W ramach tego przedsięwzięcia zostaną utworzone miejsca spotkań dla rodziców oferujące wsparcie dla:

- kobiet próbujących godzić życie zawodowe z rodzinnym, wzmacniające poczucie własnej wartości i motywujące do przełamania stereotypów dotyczących roli kobiet i rozwoju osobistego,

- mężczyźni próbujących przełamywać stereotypy związane z rolą mężczyzn w rodzinie i w społeczeństwie, zachęcające do większego zaangażowania w obowiązki opiekuńcze.

Wsparcie będzie realizowane w formie warsztatów motywujących i psychologicznych, coachingu, kręgów wsparcia i wymiany doświadczeń. Zajęcia będą odbywały się w grupach uwzględniających podział na płeć, koedukacyjnych, ale będą też organizowane spotkania dla całych rodzin np. popołudnia z planszówkami lub wycieczki rodzinne. Innowacyjny dla obszaru realizacji LSR jest też zakres zaplanowanych warsztatów, które będą uczyć kobiety np. stolarki i naprawy różnych sprzętów, a mężczyźni np. sadzenia kwiatów, gotowania, szycia. W celu zwiększenia zaangażowania się mężczyzn w obowiązki opiekuńcze zostaną zrealizowane warsztaty m.in. z opieki nad niemowlakiem, a także z opieki nad osobą zależną. Podczas warsztatów ich uczestnicy nie tylko nabędą nowe umiejętności, ale zrozumieją, że można je wykonywać niezależnie od reprezentowanej płci. Zaoferowane wsparcie pomoże rodzicom łączyć życie zawodowe z rodzinnym przy sprawiedliwym podziale obowiązków i wbrew panującym stereotypom. Uświadomi im, że nie są sami z podobnymi problemami, a praca w grupie będzie służyła wymianie najlepszych praktyk i wzajemnym wspieraniu się w realizacji własnych ścieżek rozwoju. Realizacja niniejszego przedsięwzięcia jest pierwszym krokiem w kierunku aktywizacji zawodowej kobiet pozwalającym uwolnić ich potencjał zawodowy i jednocześnie szansą dla młodych pokoleń do wychowywania się w środowisku wolnym od krzywdzących stereotypów i niepowielania ich w życiu dorosłym, co wzmocni potencjał społeczny obszaru LSR. Z oferty klubu będą mogli skorzystać rodzice dzieci w różnym wieku, a w trakcie zajęć możliwe będzie zapewnienie opieki nad dziećmi w wieku do lat 7. Docieranie do grup docelowych rozpocznie się już na wczesnym etapie rodzicielstwa, ponieważ jest to moment, kiedy rodzice poszukują najwięcej informacji na ten temat i równocześnie okres kiedy wchodzi w określone stereotypami role. Informacje o klubie rodziny oprócz mediów społecznościowych mogą być rozpowszechniane m.in. poprzez plakaty przy poradniach ginekologicznych i oddziałach położniczych, w szkołach rodzenia, w żłobkach, przedszkolach, współpracę z MOPR oraz organizacjami NGO. Wybrane spotkania będą mogły być realizowane np. przy placach zabaw, aby wzbudzić zainteresowanie zajęciami i tematyką przełamywania stereotypów wśród innych rodziców. Istotnymi partnerami w docieraniu do rodziców mogą być m.in. szkoły, MOPR oraz pomocowe organizacje NGO wspierające rodziny zajmujące się osobami zależnymi.

3.2 Podnoszenie wiedzy i świadomości dotyczącej przełamywania stereotypów, a także przemocy rówieśniczej związanej z płcią wśród osób zajmujących się edukacją oraz pracą z dziećmi i młodzieżą

– w ramach tego przedsięwzięcia zostaną przeprowadzone szkolenia dla nauczycieli wszystkich poziomów nauczania, absolwentów studiów pedagogicznych poszukujących pracy oraz innych zainteresowanych osób, które pracują z dziećmi jak np. animatorzy, opiekunowie dziecięcy, bibliotekarze, terapeuci, trenerzy, opiekunowie kolonijni i półkolonijni, pielęgniarki szkolne i pracujące na oddziałach dziecięcych. Działanie to umożliwi tworzenie wolnych od stereotypów płci stref, w których przebywają dzieci i młodzież oraz wykształci w nauczycielach i innych osobach pracujących z dziećmi kompetencje właściwego reagowania w sytuacjach przemocowych wynikających z różnic płci. W celu dotarcia do grupy docelowej o szkoleniach mogą być informowane instytucje zatrudniające osoby pracujące z dziećmi oraz w zależności od potrzeb prowadzone działania informacyjne w mediach społecznościowych i mediach lokalnych. Informacja o projektach grantowych będzie zamieszczana także na stronie internetowej LGD.

3.3 Wzmocnienie pozycji kobiet na rynku pracy poprzez działania wspierające rozpoczęcie, utrzymanie lub powrót do zatrudnienia.

Przedsięwzięcie to jest adresowane do grupy w niekorzystnej sytuacji – kobiet, a w szczególności samotnych matek i kobiet, które straciły bliskie osoby zależne, dla których były opiekunkami, kobiet, które chcą wrócić na rynek pracy oraz pracują na nisko opłacanych stanowiskach. Zostanie im zapewnione wsparcie prawne i psychologiczne, będą brały udział w grupach

wsparcia oraz różnego rodzaju zajęciach (np. zajęciach rozwijania pasji połączone z mentoringiem) które zapewnią im wzmocnienie mentalne oraz nauczą jak łączyć życie rodzinne z zawodowym. Ponadto zostaną przeprowadzone krótkie kursy kwalifikacyjne pomagające dostosować się do rynku pracy. Zajęcia będą miały formę grupową, ale też indywidualnych konsultacji. Realizacja przedsięwzięcia jest konieczna ze względu na potrzebę aktywizacji zawodowej kobiet, a zaproponowane metody realizacji przedsięwzięcia stanowią kompleksowe podejście do problemu. Wyposażenie kobiet w wiedzę, kompetencje, wzmocnienie ich wiary w siebie oraz wskazanie możliwości rozwoju, pomoże im w podejmowaniu decyzji dotyczących własnych ścieżek zawodowych. Jedną z możliwości dotarcia do wskazanych kobiet może być współpraca z NGO zajmującymi się rodzinami z problemami m.in. takimi jak uzależnienia i niepełnosprawność, grupami wsparcia funkcjonującymi przy hospicjum, MOPR, parafiami, a także media społecznościowe oraz informacja o realizowanych projektach grantowych zamieszczana na stronie internetowej LGD.

Monitorowanie wskaźników (rezultatu i produktu) rozpoczyna się od momentu wyboru grantów do realizacji. Weryfikacji i określeniu podlega związek i wpływ danego grantu na osiągnięcie wskaźników określonych w Strategii. Proces monitorowania finalizowany jest na etapie rozliczenia grantu. Wówczas grantobiorca wykazuje w sprawozdaniu z grantu stopień osiągnięcia założonych wskaźników. Wskaźniki wykazywane są w sprawozdaniach z realizacji projektów. Proces monitoringu, jak i zasady uaktualniania danych oraz wykorzystywane narzędzia zostały wskazane w *Rozdziale 10 Monitoring i ewaluacja*. Końcowa wartość wskaźnika w 2029 roku jest to suma częściowych wartości wskaźników osiągniętych poprzez realizację poszczególnych projektów. Wskaźniki rezultatu i wskaźniki produktu dotyczą wyłącznie działań zaplanowanych do realizacji przy wsparciu środków finansowych Lokalnej Strategii Rozwoju, stąd ich wartość początkowa jest wskazywana na poziomie „0”. Stan docelowego wskaźnika przedstawia Formularz 2, kolumna „do 31.12.2029 „. Harmonogram osiągania poszczególnych wskaźników rezultatu i produktu oraz realizacji budżetu LSR w planie działania znajduje się w Załącznikach do LSR - Formularz 2 „Plan działania” oraz w Formularz 4 „Plan wykorzystania budżetu LSR”.

7 Sposób wyboru i oceny operacji oraz sposób ustanowienia kryteriów

W procesie tworzenia LSR powstały – również z uwzględnieniem ustaleń procesu partycypacyjnego – procedury i zasady regulujące kwestie wyboru i oceny operacji. Wypracowane rozwiązania spełniają warunki określone w Rozporządzeniu 1303/2013, zgodnie z którym zadaniem LGD jest m.in. „opracowanie niedyskryminującej i przejrzystej procedury wyboru oraz obiektywnych kryteriów wyboru operacji, które pozwalają uniknąć konfliktów interesów, gwarantują, że co najmniej 50% głosów w decyzjach dotyczących wyboru pochodzi od partnerów niebędących instytucjami publicznymi i umożliwiają wybór w drodze procedury pisemnej”.

7.1 Ogólna charakterystyka rozwiązań formalno-instytucjonalnych

Lokalna Strategia Rozwoju przewiduje, że w ramach LSR realizowany będzie jeden typ operacji - projekty grantowe, a więc operacje, w których beneficjent (LGD) udziela innym podmiotom wybranym przez LGD („grantobiorcom”) grantów na realizację zadań służących osiągnięciu celu tej operacji.

Na realizację projektów grantowych przeznaczonych zostanie 100 % środków. Minimalna kwota przyznanego grantu nie może być mniejsza niż 20.000,00 zł oraz nie może przekraczać 100.000,00 zł. Kwota przyznanego grantu może stanowić do 95% kosztów kwalifikowanych, wymagany wkład własny – minimum 5%

Prawidłowo przygotowane procedury wyboru i oceny umożliwiają wybór w trakcie realizacji LSR takich projektów, które przełożą się bezpośrednio na wskazane w strategii cele i wskaźniki, a jednocześnie pozwolą na zachowanie transparentności procesu. Obecny kształt procedur i kryteriów wyboru wynika z doświadczeń grupy z realizacji LSR na lata 2014-2023, gdzie były one monitorowane za pomocą ankiet przeprowadzanej wśród grantobiorców. Na podstawie zebranych informacji i przy zachowaniu zgodności z przepisami prawa dostosuje się wybrane zapisy tychże dokumentów, do potrzeb potencjalnych grantobiorców, aby ułatwić proces składania wniosków i zwiększyć zaangażowanie podmiotów z Włocławka w realizację LSR. Wszystkie procedury zostaną przekazane do akceptacji przez Samorząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego. W procesie przygotowywania obecnej LSR procedury wyboru i oceny zostały ponownie przeanalizowane przez zespół roboczy w kontekście zaleceń wynikających z ewaluacji poprzedniej LSR, diagnozy obszaru, konsultacji społecznych oraz zaplanowanych celów. Opracowana wersja zostanie oddana do konsultacji poprzez zamieszczenie na stronie internetowej LGD.

Procedury wyboru i oceny grantobiorców, określają tryb postępowania w procesie naboru, w tym ogłaszanie naboru, składanie wniosków, ich ocenę i wybór oraz realizację grantów.

Procedury wyboru i oceny po ich aktualizacji zostaną szczegółowo opisane w załącznikach do Regulaminu Pracy Rady. Cel wprowadzenia i stosowania procedur to zapewnienie przede wszystkim:

- zgodności działań realizowanych w ramach LSR z FEdKiP,
- wyłonienia grantów o najwyższej jakości,
- realizacji działań, które w najwyższym stopniu służą realizacji LSR,
- zagwarantowania realizacji przedsięwzięć wskazanych przez społeczność lokalną w procesie tworzenia LSR,
- uwzględnienia opinii przedstawicieli wszystkich sektorów.

Podstawowymi założeniami dla wprowadzenia i stosowania procedur są zasady niedyskryminacji, przejrzystości i unikania konfliktu interesów. Każdą z procedur przyjmuje jak i dokonuje jej ewentualnej zmiany Walne Zgromadzenie Członków. Ostateczny kształt kryteriów uchwała Rada LGD w drodze głosowania zwykłą większością głosów. Wniosek o wprowadzenie zmiany w kryteriach wyboru może zostać zgłoszony przez członka LGD. Wniosek taki rozpatruje Rada, a po jego zaakceptowaniu zatwierdza Walne Zebranie Członków. Następnie Stowarzyszenie zgłasza zmiany do Samorządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego. Kryteria wyboru grantobiorców zostaną uzgodnione z wymogami określonymi w Szczegółowym Opisie Priorytetów FEdKiP na lata 2021-2027 i podzielone na:

- kryteria zgodności z LSR – weryfikowane na zasadzie „0-1” („spełnia-nie spełnia/ nie dotyczy”) – są to kryteria formalne służące określeniu formalnej zgodności wniosku z zasadami naboru, zgodności treści wniosku z prawem krajowym i UE.
- lokalne kryteria wyboru – mają one charakter oceny punktowej. Obejmują metodologię wyliczania, szczegółowe opisy i przypisane wagi, co pozwala na ich klarowne przyznawanie punktów. Dzięki opracowanym lokalnym kryteriom wyboru adekwatnym do celów i wskaźników będzie możliwa realizacja założeń LSR poprzez wyselekcjonowanie tych operacji, które faktycznie przyczynią się do realizacji strategii. Dodatkowo punktowane będą m.in. projekty innowacyjne, a także zgodne z Lokalnym Programem Rewitalizacji oraz zgłaszane przez podmioty z sektora społecznego.

Projekty wskazane w LSR będą wybierane zgodnie z zasadami i warunkami obowiązującymi dla EFS+, a także promowane będą projekty wpisujące się w Nowy Europejski Bauhaus.

7.2 Innowacyjność w kryteriach wyboru operacji

Z uwagi na jednofunduszowość LSR, innowacje rozumiane są jako innowacje społeczne oznaczające działania zmierzające do zmiany w zachowaniu poprzez wprowadzenie nowych wartości, pomysłów, projektów działania, które umożliwiają odmienne rozwiązywanie problemów społecznych oraz przynoszą pozytywne rezultaty w funkcjonowaniu jednostek i grup społecznych. Pod uwagę brane będą: innowacje o charakterze procesowym, usługowym i marketingowym wpływające na zmiany sposobu oddziaływania wobec grup społecznych.

Metodę lub technikę zaplanowaną w projekcie można określić jako innowacyjną, jeśli przewiduje się wykorzystanie nowych lub znacząco ulepszonych metod i/lub technik pracy z lokalną społecznością:

- podejmowanie działań odpowiadających na wyzwania charakterystyczne dla danej społeczności (osiedla, ulicy, grupy, etc.);
- nieszablonowe narzędzia aktywizacji ;
- uwzględnienie współpracy międzysektorowej;
- unikanie standardowych, utartych schematów diagnozowania i rozwiązywania problemów społecznych.

Innowacyjność w kryteriach wyboru będzie premiowana dodatkowymi punktami w przypadku, gdy projekt wnosi innowacje na poziomie Wnioskodawcy. Ocena innowacyjności operacji koncentrowała się będzie na adekwatności proponowanych rozwiązań względem diagnozy, jakości stosowanych form aktywizacji społecznej, formuły działań, w tym ich realizacji we współpracy z innymi środowiskami i podmiotami oraz w formach i na zasadach nieszablonowych. Projekty nie przewidujące innowacyjności nie otrzymają punktów za to kryterium.

7.3 Inkluzywność w kryteriach wyboru operacji

Inkluzywność to pojęcie odnoszące się do podejścia, które ma na celu zapewnienie równych szans uwzględniających różnorodność w społeczeństwie. Oznacza to, że każda osoba, niezależnie od swojego pochodzenia, kultury, rasy, płci, orientacji seksualnej czy osób z niepełnosprawnościami, ma równe szanse i jest akceptowana w społeczeństwie. W kontekście inkluzywności, działania mogą być podejmowane na kilku płaszczyznach:

- poprzez uwzględnienie w swoich działaniach różnorodności lokalnej społeczności i zapewnienie równej reprezentacji różnych grup społecznych w swoich projektach i działaniach np. uwzględnienie w procesie planowania i realizacji działań osób z niepełnosprawnościami, starszych, młodzieży, kobiet i mężczyzn, reprezentujących różne grupy kulturowe i etniczne;
- poprzez podejmowanie działań związanych z integracją społeczną i poprawą jakości życia różnych grup społecznych np. szkoleniami i warsztatami dla osób starszych, udzielaniem wsparcia kobietom wracającym do pracy zawodowej;
- poprzez edukację i podnoszenie świadomości na temat równości i szacunku dla różnorodności np. organizowanie szkoleń i kampanii społecznych, które mają na celu zwiększenie wiedzy i zrozumienia na temat różnic kulturowych i etnicznych, problemów społecznych i dyskryminacji, a także promowanie wartości takich jak tolerancja, szacunek i równość.

Inkluzywność w kryteriach wyboru będzie premiowana dodatkowymi punktami w przypadku kiedy zostanie wykazana na co najmniej jednej z wymienionych płaszczyzn. Projekty nie zakładające inkluzywności nie otrzymają punktów za to kryterium.

8 Plan działania

Plan działania to szczegółowe wskazanie harmonogramu osiągnięcia poszczególnych wskaźników produktu dla wszystkich zaplanowanych przedsięwzięć w ramach LSR oraz wskazuje harmonogram osiągnięcia poszczególnych wskaźników rezultatu dla poszczególnych celów szczegółowych ujętych w LSR.

Plan działania jest ściśle powiązany z logiką realizacji celów Lokalnej Strategii Rozwoju. Plan powstał z uwzględnieniem rekomendacji, uwag i propozycji mieszkańców, które zgłaszane były podczas konsultacji społecznych z lokalną społecznością oraz propozycji i uwag członków LGD. Zaplanowane przedsięwzięcia w dużej części będą realizowane równoległe do siebie oraz systematycznie – co roku, aby przez okres realizacji LSR mieszkańcy mieli w miarę możliwości ciągły dostęp do zajęć, które zaspokoją postulowane przez nich potrzeby jak np. miejsca spotkań i zapewnienie ofert spędzania czasu wolnego dla seniorów czy zajęcia dodatkowe dla dzieci i młodzieży. Wskaźniki określono na podstawie

Kamienie milowe realizacji LSR zostały ustalone zgodnie z zapisami umowy ramowej - na dzień 31.12.2026 r. oraz 31.12.2028 r.

Plan działania został przedstawiony w Załącznikach do LSR – formularz nr 2.

9 Plan finansowy

Bezpośrednim źródłem finansowania monofunduszowej LSR będzie Europejski Fundusz Społeczny Plus. Na realizację zaplanowanych celów zostanie przeznaczona kwota 1 662 792,00 euro. Ze środków EFS+ zostanie sfinansowana realizacja wszystkich celów określonych w LSR, które są spójne z celami wskazanymi w Programie Fundusze Europejskie dla Kujaw i Pomorza 2021-2027. Na realizację przedsięwzięcia dla poszczególnych zdiagnozowanych grup zaplanowano następujące środki:

- dzieci i młodzież do 24 r.ż. – 581 977,20 euro, co stanowi 35% budżetu
- seniorzy – 665 116,80 euro, co stanowi 40% budżetu,
- kobiety - 415 698,00 euro, co stanowi 25% budżetu.

Podział budżetu wynika z głosów mieszkańców, którzy w ankiecie diagnostycznej oraz w trakcie spotkań konsultacyjnych wskazywali na pilną potrzebę wsparcia przede wszystkim seniorów oraz dzieci i młodzieży, a także akcentowali potrzebę tworzenia miejsc dla kobiet. Obecny kształt planu finansowego jest również wynikiem spotkania członków LGD, na którym omawiano podział środków i rozłożenie ich na poszczególne lata realizacji LSR. Kwestie finansowe zostały przedstawione w Załącznikach do LSR – formularz nr 3: Budżet LSR i formularz nr 4: Plan wykorzystania budżetu LSR.

10 Monitoring i ewaluacja

Procesu monitoringu i ewaluacji dotyczy zarówno funkcjonowania LGD oraz wdrażania Lokalnej Strategii Rozwoju. Nadrzędną funkcją obu procesów jest pozyskiwanie danych i informacji zwrotnych o stanie i postępie w realizacji LSR, dbałość o prawidłowy przebieg wdrażania LSR, stałe podnoszenie jakości oraz efektywności działań mających na celu wdrożenie LSR i prawidłowość wydatkowania środków publicznych. Zaplanowane procesy umożliwiają reagowanie na zmieniające się warunki otoczenia społeczno-gospodarczego na obszarze LGD. Procesom monitoringu i ewaluacji podlegać będzie:

- **funkcjonowanie LGD** – analiza i ocena działań podejmowanych przez LGD, standardu funkcjonowania organów LGD, standardu pracy biura LGD, ocena przebiegu procedur grantowych, sposobu przepływu informacji i komunikowania, ocena personelu, kanałów i efektywność promocji, animowania - aktywizacji społeczności lokalnej. Ocena dokonywana będzie przez Zarząd LGD i Organy Statutowe LGD.
- **stan realizacji LSR** – LGD dokonywać będzie systematycznej oceny realizacji LSR w aspekcie rzeczowym i finansowym, w tym jakości stosowanych kryteriów wyboru i procedur, przebiegu procesu wdrażania, osiągnięcia wskaźników produktu i wskaźników rezultatu, biorąc pod uwagę adekwatność, skuteczność, efektywność, oddziaływanie. Oceniana będzie także prawidłowość przebiegu realizowanych grantów będących elementem wdrażania LSR.

Monitoring – regularny i realizowany na bieżąco proces, za który odpowiadać będzie Biuro LGD. Proces monitoringu obejmie gromadzenie i analizowanie danych ilościowych i jakościowych dotyczących funkcjonowania LGD oraz stanu realizacji LSR w zakresie rzeczowym i finansowym. Metody: analiza stopnia osiągnięcia mierzalnych wskaźników wykonalności LSR poprzez pośredni kontakt z beneficjentami wsparcia LSR (np. mailowy, telefoniczny) oraz bezpośredni kontakt np. poprzez wizyty monitoringowe w miejscach realizacji grantów, analiza dokumentacji przedsięwzięć projektowych. Monitoring obejmie stan i postęp wydatkowania środków na poszczególne granty LGD. Procesem monitoringu objęte zostaną w szczególności następujące elementy: poziom wydatkowania środków na poszczególne cele i przedsięwzięcia LSR, stan realizacji grantów, stan realizacji LSR na podstawie mierzalnych i weryfikowalnych wskaźników celów LSR, stan osiągnięcia założeń w zakresie realizacji planu komunikacji. W celu prowadzenia działań monitoringowych gromadzone będą: dane finansowe (obrazujące stan i postęp w realizacji budżetu), dane rzeczowe (obrazujące stan realizacji wskaźników LSR).

Ewaluacja obejmie funkcjonowanie LGD oraz wdrażanie LSR. Proces ewaluacji LSR będzie miał charakter wieloletni i etapowy. Ewaluacja LSR dostarczać będzie rzetelnych, obiektywnych i użytecznych informacji, które zostaną wykorzystane w procedurze aktualizacji LSR oraz w procesach decyzyjnych i przy współpracy podmiotów zaangażowanych we wdrażanie LSR. Ewaluacja wdrażania LSR obejmuje kluczowe z punktu widzenia oceny efektów etapy: ewaluację przedsięwzięć projektowych (włączając odbiorców wsparcia), ewaluację naborów grantowych organizowanych przez LGD (adekwatność i efektywność w kontekście celów LSR), ewaluację wykonania celów i budżetu w skali roku (doroczne, sprawozdania), ewaluację pod kątem „kamieni milowych” wykonania budżetu.

Typy realizowanej ewaluacji z uwagi na moment uruchomienia:

- **Ewaluacja ex-ante.** Ocena działań w fazie planowania i podejmowania decyzji o ich realizacji, która polega na uzasadnieniu spodziewanych rezultatów oraz ich ocenę pod kątem osiągnięcia wpływu na LSR w stosunku do planowanego przedsięwzięcia. Została zrealizowana na etapie diagnozowania problemów, potrzeb grup

docelowych obszaru LSR, analizy potencjału społeczności lokalnej – stosując badania własne, ankietyzację, analizę danych zastanych, a zwłaszcza poprzez partycypacyjne metody konsultacji społecznych założeń i elementów LSR,

- **Ewaluacja on-going.** Ocena działań zrealizowanych, ale znajdujących się w trakcie wdrażania LSR. Ewaluacja będzie realizowana etapowo w kluczowych punktach realizacji wskaźników produktów i rezultatów oraz realizacji budżetu LSR. Ewaluacja *on-going* obejmować będzie także ocenę jakości funkcjonowania LGD i jego organów oraz działalności Biura LGD.
- **Ewaluacja ex-post.** Ocena dokonywana po zakończeniu podejmowanych działań, jej celem jest określenie trwałości rezultatów oraz efektywności zrealizowanej interwencji.

W procesie wdrażania LSR i jej ewaluacji zaplanowano angażowanie społeczności lokalnej w realizację procesu ewaluacji. Włączanie mieszkańców obszaru LSR, przedstawicieli wszystkich sektorów z zastosowaniem metod partycypacyjnych wdrożono już na etapie tworzenia założeń i elementów LSR. Każdy etap i element współtworzony na potrzeby LSR miał charakter partycypacyjny, obejmował włączanie społeczności lokalnej, w tym prowadzono element ewaluacji *ex-ante*, *on-going* i *ex-post*.

Wnioski i rekomendacje płynące z wyników ewaluacji oraz analizy danych monitoringowych zostaną zastosowane do:

- informowania społeczności lokalnej i pozostałych interesariuszy o stopniu osiągnięcia zaplanowanych celów i wskaźników, efektach wdrażania LSR, skuteczności wykorzystania środków finansowych UE;
- procedury aktualizacji LSR.

Jeżeli wnioski z działań monitoringowych lub wyniki procesu ewaluacji będą wykazywać negatywne zjawiska (np. niezgodność w stosunku do planowanego harmonogramu, planu działania LSR, inne trudności i problemy stanowiące ryzyka realizacji LSR) wymagające ingerencji, zastosowane zostaną procedury niwelowania tych zjawisk, jak też – w zależności od skali i charakteru rozpoznanych problemów – aktualizacji LSR.

Działania z zakresu monitoringu i ewaluacji prowadzone będą zasadniczo przez LGD we własnym zakresie z możliwością wykorzystania zewnętrznych ewaluatorów. Realizację działań ewaluacyjnych planuje się zwłaszcza na IV kwartał 2026 roku, IV kwartał 2028 roku oraz III kwartał 2029 roku przy czym wybrane elementy działalności LGD i wdrażania LSR mogą być również prowadzone na bieżąco, w zależności od potrzeb, bądź zgodnie z decyzją organów decyzyjnych LGD.

Metody	ilościowe	jakościowe
Techniki	zestawienia danych, dane zastane, ankiety	Wywiady, obserwacje, analizy dokumentów/dokumentacji, produktów wytworzonych
Narzędzia	Tabela, wykresy, diagramy	Kwestionariusze ankiety, wywiadu, obserwacji, wytyczne/dyspozycje do analizy dokumentacji

Funkcjonowanie LGD				
Przedmiot badania	Odpowiedzialny	Metoda/techniki /narzędzia	Czas i częstotliwość	Ocena
Funkcjonowanie LGD <ul style="list-style-type: none"> • działanie biura LGD, w tym pracowników biura • organy decyzyjne LGD • promocja działań LGD i komunikacja 	<ul style="list-style-type: none"> • Zarząd LGD (badanie/ocena własna – wewnętrzna) • Organy statutowe LGD 	Jakościowe: <ul style="list-style-type: none"> • Wywiady indywidualne i focusowe, analizy dokumentów pracy organów LGD 	Zgodnie z kamieniami milowymi	Standardów jakości funkcjonowania LGD, biura LGD: <ul style="list-style-type: none"> • Rzetelność wypełniania obowiązków wynikających z umowy • realizacja LSR zgodnie z harmonogramem, • uczestnictwo w posiedzeniach organów, • przestrzeganie regulaminów, • jakość świadczonych usług, • działalność organów LGD
		<ul style="list-style-type: none"> • ankiety wśród odbiorców działań promocyjnych i komunikacyjnych 	Minimum jeden raz w roku	

Ewaluacja wdrażania LSR				
Przedmiot badania	Odpowiedzialny	Metoda/techniki /narzędzia	Czas i częstotliwość	Ocena
<ul style="list-style-type: none"> • cele określone dla LSR • procedury wyboru operacji i kryteria • realizacja harmonogramu • realizacja budżetu 	Zarząd LGD i pozostałe organy LGD (ocena własna) oraz: <ul style="list-style-type: none"> • zewnętrzni eksperci, • ewaluacja z udziałem lokalnej społeczności (w tym wywiady indywidualne i grupowe) 	<ul style="list-style-type: none"> • analiza wykonana np. przez zewnętrznego ewaluatora/ewaluatorów (analiza dokumentacji – sprawozdań z realizacji projektów, protokołów konkursów, sprawozdań rocznych), 	Zgodnie z kamieniami milowymi.	<ul style="list-style-type: none"> • powszechność dostępu dokumentu LSR we Włocławku tj. na obszarze działania LGD, • stopień realizacji celów szczegółowych, • Stopień realizacji wskaźników produktu i rezultatów, • stan/postęp realizacji harmonogramu działań, • stopień wykorzystania budżetu LSR, • opinia społeczności lokalnej o wdrażaniu LSR i realizowanych operacji.
		<ul style="list-style-type: none"> • wywiady metodą focusową, wywiady CAPI lub CATI, 	Na zakończenie realizacji LSR.	
		<ul style="list-style-type: none"> • wywiady z beneficjentami i wnioskodawcami. • ankiety z pracownikami LGD, członkami organów statutowych, 	Raz w roku.	

Monitoring wdrażany przez LGD

Przedmiot badania	Odpowiedzialny	Metoda/techniki /narzędzia	Czas i częstotliwość	Ocena
<ul style="list-style-type: none"> • funkcjonowanie LGD • stan realizacji LSR w zakresie rzeczowym i finansowym <p>(1) poziom wydatkowania środków na poszczególne cele i przedsięwzięcia LSR,</p> <p>(2) stan realizacji harmonogramu przyznawania grantów,</p> <p>(3) stan realizacji LSR na podstawie mierzalnych i weryfikowalnych wskaźników celów LSR,</p> <p>(4) stan osiągnięcia założeń w zakresie realizacji planu komunikacji.</p> <p>Monitoring obejmuje stan wydatkowania środków na poszczególne cele LSR</p>	<p>Biuro LGD pod nadzorem Zarządu LGD</p>	<ul style="list-style-type: none"> • analiza stopnia osiągnięcia mierzalnych wskaźników wykonalności LSR, poprzez • pośredni kontakt z beneficjentami wsparcia LSR (np. mailowy, telefoniczny) • bezpośredni kontakt: wizyty monitoringowe i kontrole w miejscach realizacji operacji, • analiza danych i dokumentacji przebiegu działań, procedur wyboru grantów, osiągnięcia wskaźników produktów i rezultatów • stosowane będą partycypacyjne metody ewaluacji, ewaluacja z udziałem odbiorców wsparcia, uczestników przedsięwzięć (w tym wywiady indywidualne i grupowe). 	<p>Realizowane działania na bieżąco, podsumowywane kwartalnie (za każdy zakończony kwartał) i rocznie w formie sprawozdań (za zamknięty rok realizacji LSR i pracy biura LGD).</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Zgodność ogłoszenia naborów z harmonogramem, • Stopień realizacji celów, wskaźników, zgodnie z etapowością planu działania, • Wysokość zakontraktowanych środków

11 Wykaz wykorzystanej literatury

Dokumenty i opracowania

- Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej miasta Włocławek”, Włocławek 2022
- Gminny Program Rewitalizacji Miasta Włocławek na lata 2018-2028
- Ocena zasobów pomocy społecznej w mieście Włocławek za rok 2021, Włocławek 2022
- Podręcznik dla Lokalnych Grup Działania w zakresie realizacji instrumentu Rozwój Lokalny Kierowany przez
- Społeczność w województwie kujawsko-pomorskim, Toruń, sierpień 2015 r.
- Priorytety FEKP.07 Fundusze Europejskie na Rozwój Lokalny
- Program Fundusze Europejskie dla Kujaw i Pomorza na lata 2021-2027
- Rezerwat Przyrody Kulin, Włocławskie Centrum Edukacji Ekologicznej; Włocławek 2002
- Strategia Polityki Społecznej Województwa Kujawsko-Pomorskiego do roku 2030
- Strategia rozwiązywania problemów społecznych dla miasta Włocławek na lata 2021-2025
- Strategia rozwoju miasta Włocławek 2030+
- Strategia rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do 2030 roku – Strategia Przyspieszenia 2030+
- Wzmocnienie przedsiębiorczości we włocławskim obszarze funkcjonalnym, The World Bank 2019

Źródła internetowe

- Baza Podmiotów Ekonomii Społecznych, www.bazaps.ekonomiaspoleczna.gov.pl/
- GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/bdl/start>
- Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska, Centralny Rejestr Form Ochrony Przyrody, crfop.gdos.gov.pl/CRFOP/
- Powiatowy Urząd Pracy we Włocławku, <https://wloclawek.praca.gov.pl/rynek-pracy/statystyki-i-analizy>
- Serwis Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego, Zestaw danych i informacji przydatnych do napisania lokalnej strategii rozwoju na lata 2021-2027, mojregion.eu/rpo/rlks/dane-statystyczne/
- www.historiawloclawka.pl

Załączniki do LSR

Formularz 1: Cele i przedsięwzięcia

Budżet (w EUR)	Przedsięwzięcia w ramach C.1 (Wsparcie edukacji dzieci i młodzieży z obszaru objętego LSR)	grupy docelowe	sposób realizacji (konkurs, projekt grantowy, operacja własna, animacja itp.)
413.782,00	1.1 Rozszerzenie oferty zajęć dodatkowych dla dzieci i młodzieży w ramach edukacyjnych klubów młodzieżowych oraz wsparcie realizacji projektów edukacyjnych.	Dzieci i młodzież uczące się w wieku od 6 do 24 lat z obszaru objętego LSR	Projekt grantowy
168.195,20	1.2 Ochrona ginących zawodów i tradycji regionu przed zapomnieniem poprzez organizację warsztatów edukacyjnych.	Dzieci i młodzież uczące się w wieku od 6 do 24 lat z obszaru objętego LSR	Projekt grantowy
Budżet (w EUR)	Przedsięwzięcia w ramach C.2 (Ochrona seniorów z obszaru objętego LSR przed wykluczeniem poprzez wspieranie ich integracji i aktywizacji)	grupy docelowe	sposób realizacji (konkurs, projekt grantowy, operacja własna, animacja itp.)
665.116,80	2.1 Działania wspierające tworzenie i funkcjonowanie klubów seniora.	Osoby w wieku 60+ z obszaru objętego LSR	Projekt grantowy
Budżet (w EUR)	Przedsięwzięcia w ramach C.3 (Wspieranie równości szans kobiet i mężczyzn z obszaru objętego LSR)	grupy docelowe	sposób realizacji (konkurs, projekt grantowy, operacja własna, animacja itp.)
168.918,00	3.1 Działania wspierające tworzenie i funkcjonowanie klubu rodziny.	Wszyscy pełnoletni mieszkańcy obszaru objętego LSR.	Projekt grantowy
161.500,00	3.2 Podnoszenia wiedzy i świadomości dotyczącej przełamania stereotypów, a także przemocy rówieśniczej związanej z płcią wśród osób zajmujących się edukacją oraz pracą z dziećmi i młodzieżą	Wszyscy pełnoletni mieszkańcy obszaru objętego LSR.	Projekt grantowy
85.280,00	3.3 Wzmocnienie pozycji kobiet na rynku pracy poprzez działania wspierające rozpoczęcie, utrzymanie lub powrót do zatrudnienia	Wszyscy pełnoletni mieszkańcy obszaru objętego LSR.	Projekt grantowy

Formularz 2: Plan działania

CEL	lata		Do 31.12.2024		Do 31.12.2025		Do 31.12.2026		Do 31.12.2027		Do 31.12.2028		Do 31.12.2029		Program
	Nazwa wskaźnika	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco		
C.1. Wsparcie edukacji dzieci i młodzieży z obszaru objętego LSR															
Przedsięwzięcie P.1.1 Rozszerzenie oferty zajęć dodatkowych dla dzieci i młodzieży w ramach edukacyjnych klubów młodzieżowych oraz wsparcie realizacji projektów edukacyjnych	Liczba osób znajdujących się w niekorzystnej sytuacji, objętych wsparciem w ramach edukacji pozaformalnej	75	26,32%	90	57,90%	60	78,95%	60	100%	0	0	0	0	FEdKIP	
	Liczba uczniów szkół i placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie ogólne objętych wsparciem	30	26,32%	36	57,90%	24	78,95%	24	100%	0	0	0	0		
	Liczba uczniów i słuchaczy szkół i placówek kształcenia zawodowego objętego wsparciem (osoby)	15	27,27%	16	56,36%	12	78,18%	12	100%	0	0	0	0		

	Liczba dzieci/uczniów o specjalnych potrzebach rozwojowych i edukacyjnych objętych wsparciem (osoby)	15	34,88%	16	72,09%	12	100%	0	0	0	0	0	0	
Wskaźnik rezultatu 1.1 (1) Przedsięwzięcie P.1.2 Ochrona ginących zawodów i tradycji regionu przed zapomnieniem poprzez organizację warsztatów edukacyjnych	liczba uczniów, którzy nabyli kwalifikacje po opuszczeniu programu	30	X	36	X	24	X	24	X	0	X	0	X	FEdKiP
	Liczba osób znajdujących się w niekorzystnej sytuacji, objętych wsparciem w ramach edukacji pozaformalnej	15	12,50%	45	50%	45	87,50%	15	100%	0	0	0	0	FEdKiP
	Liczba uczniów szkół i placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie ogólne objętych wsparciem	5	12,50%	15	50%	15	87,50%	5	100%	0	0	0	0	
	Liczba uczniów i słuchaczy szkół i placówek kształcenia zawodowego objętego wsparciem (osoby)	0	0	5	50%	5	100%	0	0	0	0	0	0	

	Liczba dzieci/uczniów o specjalnych potrzebach rozwojowych i edukacyjnych objętych wsparciem (osoby)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Wskaźnik rezultatu 1.2 (1)	liczba uczniów, którzy nabyli kwalifikacje po opuszczeniu programu	6	X	18	X	18	X	6	X	0	X	0	X	FEdKiP
C.2. Ochrona seniorów z obszaru objętego LSR przed wykluczeniem poprzez wspieranie ich integracji i aktywizacji														
Przedsięwzięcie P.2.1 Działania wspierające tworzenie i funkcjonowanie klubów seniora	Liczba osób starszych objętych wsparciem w klubach seniora, gospodarstwach opiekuńczych i Uniwersytetach Trzeciego Wieku	54	19,35%	90	51,61%	72	77,42%	63	100%	0	0	0	0	FEdKiP
	Całkowita liczba osób objętych wsparciem	54	19,35%	90	51,61%	72	77,42%	63	100%	0	0	0	0	
Wskaźnik rezultatu 2.1 (1)	Liczba osób, których sytuacja społeczna uległa poprawie po opuszczeniu programu	17	X	27	X	22	X	19	X	0	X	0	X	FEdKiP

Wskaźnik rezultatu 2.1 (2)	Liczba objętych wsparciem klubów seniora, gospodarstw opiekuńczych i Uniwersytetów Trzeciego Wieku	6	X	10	X	8	X	7	X	0	X	0	X	
C.3. Wspieranie równości szans kobiet i mężczyzn z obszaru objętego LSR														
Przedsięwzięcie P.3.1 Działania wspierające tworzenie i funkcjonowanie klubu rodziny	Liczba osób objętych wsparciem w zakresie równości kobiet i mężczyzn	0	0	0	0	54	37,50%	0	0	90	100%	0	0	FEdKiP
Wskaźnik rezultatu 3.1(1)	Liczba osób, które podniosły poziom wiedzy w zakresie równości kobiet i mężczyzn dzięki wsparciu w programie	0	X	0	X	33		0		54		0	X	
Przedsięwzięcie P.3.2 Podnoszenie wiedzy i świadomości dotyczącej przełamywania stereotypów, a także	Liczba osób objętych wsparciem w zakresie równości kobiet i mężczyzn	0	0	0	0	36	25%	54	62,50%	54	100%	0	0	

Wskaźnik rezultatu 3.2(1)	Liczba osób, które podniosły poziom wiedzy w zakresie równości kobiet i mężczyzn dzięki wsparciu w programie	0	X	0	X	22	X	33	X	33	X	0	X	
	Liczba osób objętych wsparciem w zakresie równości kobiet i mężczyzn	0	0	0	0	0	0	36	50%	36	100%	0	0	
Wskaźnik rezultatu 3.3(1)	Liczba osób, które podniosły poziom wiedzy w zakresie równości kobiet i mężczyzn dzięki wsparciu w programie	0	X	0	X	0	X	22	X	22	X	0	X	FEdKiP

Formularz 3: Budżet LSR

PLANOWANA WYSOKOŚĆ ŚRODKÓW NA WDRAŻANIE LSR I ZARZĄDZANIE LSR				
Zakres wsparcia	Program/Fundusz			Środki ogółem (EUR)
	PS WPR	EFRR*	EFSD+*	
Wdrażanie LSR (art. 34 ust. 1 lit. b rozporządzenia nr 2021/1060)	0	0	1 662 792,0	1 662 792,0
Zarządzanie LSR (art. 34 ust. 1 lit. c rozporządzenia nr 2021/1060)	0	0	365 814,24	365 814,24
Razem	0	0	2 028 606,26	2 028 606,26
<p>* Wysokość środków danego funduszu na RLKS dostępnych dla LGD w danym województwie będzie wyższa o wartość wkładu krajowego, którego procentowy udział w tej kwocie jest określony dla danego FEW.</p> <p>** W wierszu odpowiadającemu danemu EFSI, z którego LSR nie będzie finansowana, należy wstawić wartość „0”.</p>				

Formularz 4: Plan wykorzystania budżetu LSR

Fundusz	Środki zakontraktowane (w Euro) do:													
	31.12.2024		31.12.2025		30.06.2026		31.12.2026		31.12.2027		31.12.2028		31.12.2029	
	Kwota ogółem (UE+ krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	Kwota ogółem (UE+ krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	Kwota ogółem (UE+ krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	Kwota ogółem (UE+ krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	Kwota ogółem (UE+ krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	Kwota ogółem (UE+ krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	Kwota ogółem (UE+ krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR
EPROW	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
EFS+	280.000,00	16,84	410.000,00	24,66	0,00	0,00	410.000,00	24,66	362.792,00	21,82	200.000,00	12,02	0,00	0,00
EFPR	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
RAZEM	280.000,00	16,84	410.000,00	24,66	0,00	0,00	410.000,00	24,66	362.792,00	21,82	200.000,00	12,02	0,00	0,00